

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА СТИГМАТИЗАЦІЇ ОСІБ ІЗ ДЕМЕНЦІЄЮ
В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОГО МЕДІАПРОСТОРУ**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV року навчання
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
та література», ОНП «Українська мова
і література, західноєвропейська мова»
Діани Олександрівни ДЕГТЯРЬОВОЇ

Науковий керівник:

почесний академік Національної академії
мистецтв України, д. філол. н., професор
кафедри української мови та прикладної
лінгвістики
Юрій МОСЕНКІС

«Допущено до захисту»

протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики

№ 15 від «б» червня 2024 року

Завідувач кафедри _____
к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ-2024

Дегтярєва Д. О. СЕМАНТИЧНА СПЕЦИФІКА СТИГМАТИЗАЦІЇ ОСІБ ІЗ ДЕМЕНЦІЄЮ В ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКОГО МЕДІАПРОСТОРУ

Ураховуючи зростання кількості осіб із деменцією в усьому світі й в Україні зокрема (особливо під час війни), є велика потреби в проведенні дослідження ставлення суспільства до них та можливої їх стигматизації. Питання стигми неодноразово порушувалося в наукових статтях та розвідках, однак досі немає робіт, присвячених тенденціям та конкретним словесним проявам стигматизації осіб із діагнозом «деменція» як одного з найпоширеніших психічних розладів в Україні.

Мета цієї праці полягає в аналізі семантичної специфіки стигматизації осіб із деменцією в текстах українського медіапростору – важелі впливу на суспільство та основному джерелі інформації. Предметом дослідження є категорії стигми щодо осіб із деменцією та її семантична специфіка, представлені в статтях найбільш популярних українських новинних медіа.

У результаті праці у формі онлайн-анкетування було проведено дослідження ставлення суспільства до доглядальників осіб із деменцією та прояву словесної стигми щодо них, а також з'ясовано, що питання стигматизації осіб із цим синдромом гостро стоїть у суспільстві, і негативне ставлення соціуму впливає на ці вразливі категорії населення, позаяк вони хочуть чути стосовно себе слова поваги та розуміння, а не зневаги та агресії.

У другому дослідженні, що полягало в контент-аналізі статей онлайн-медіа, було проаналізовано слова, якими їхні автори послуговуються для опису деменції, осіб, що живуть із нею, а також симптомів та наслідків синдрому. Ми дійшли висновку, що в засобах масової інформації домінує використання слів, словосполучень та словосполук, що стигматизують цей стан і тим самим пропагують зневажливе ставлення до осіб із деменцією. Виділені нами одиниці концентрують

увагу потенційних читачів не на людині як індивідуальності, а на проявах її діагнозу, створюючи образ безпорадної та слабкої людини, поведінка якої не підлягає “нормі”.

Подальша робота передбачає розроблення рекомендацій для українських медіа з метою уникнення в їх статтях проявів стигми щодо осіб з деменцією й формування поважливого ставлення до них.

Ключові слова: деменція, стигма, стигматизація, медіапростір, суспільство, особа з деменцією, доглядальник.

Dehtiarova D. O. SEMANTIC SPECIFICS OF STIGMATIZATION OF PEOPLE WITH DEMENTIA IN THE TEXTS OF THE UKRAINIAN MEDIA SPACE

Considering the increase in the number of people with dementia all over the world and in Ukraine in particular (especially during the war), there is a great need to conduct a study of society's attitude towards them and their possible stigmatization. The issue of stigma has been repeatedly raised in scientific articles and reports, but there are still no works devoted to the tendencies and specific verbal expressions of stigmatization of people diagnosed with dementia as one of the most common mental disorders in Ukraine.

The purpose of this work is to analyze the semantic specifics of the stigmatization of people with dementia in the texts of the Ukrainian media space – the lever of influence on society and the main source of information. The subject of the study is the categories of stigma regarding people with dementia and their semantic specifics, presented in the articles of the most popular Ukrainian news media.

As a result of the work in the form of an online questionnaire, was conducted a study of society's attitude towards caregivers of people with dementia and the expressions of

verbal stigma towards them, and it was also found that the issue of stigmatization of people with this syndrome is acute in society, and the negative attitude of society affects to these vulnerable categories of the population, because they want to hear words of respect and understanding, not contempt and aggression.

The second study, which consisted of a content analysis of online media articles, analyzed the words used by their authors to describe dementia, people living with it, and the symptoms and consequences of the syndrome. We came to the conclusion that the mass media is dominated by the use of words, phrases and phrases that stigmatize this condition and thereby promote a contemptuous attitude towards people with dementia. The units of analysis accent the attention of potential readers not on a person as an individual, but on the manifestations of his / her diagnosis, creating an image of a helpless and weak person whose behavior does not conform to the “norm”.

Further work involves the development of recommendations for the Ukrainian media in order to avoid expressions of stigma towards people with dementia in their articles and to create a respectful attitude towards them.

Key words: dementia, stigma, stigmatization, media, society, person with dementia, caregiver.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ДЕФІНІЦІЇ ДЕМЕНЦІЇ ТА СТИГМАТИЗАЦІЇ ОСІБ ІЗ ДЕМЕНЦІЄЮ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ТЕКСТОПРОСТОРИ	11
1.1. Визначення деменції, характеристика її типів, стадій та симптомів. Статистика щодо деменції у світі та в Україні	11
1.2. Дефініції стигми та стигматизації та їх аналіз українськими та зарубіжними науковцями	18
1.3. Стигматизація осіб із деменцією у світовій та українській спільнотах. Пам'ятка «Позитивна мова» як приклад класифікації лексем на позначення стигми	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	28
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТАВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ ІЗ ДЕМЕНЦІЄЮ ТА ЇХНІХ ДОГЛЯДАЛЬНИКІВ НА ОСНОВІ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОГО ОНЛАЙН-МЕДІАПРОСТОРУ	30
2.1. Методологія дослідження	30
2. 1. 1. Дослідження думки доглядальників осіб із деменцією щодо ставлення суспільства до них та осіб із деменцією, за якими вони доглядають	30
2. 1. 2. Дослідження стигматизації осіб із деменцією в текстах українського медіапростору	31
2.2. Дослідження ставлення суспільства до осіб із деменцією та їхніх доглядальників та словесної стигми щодо них	33
2.3. Дослідження стигматизації осіб із деменцією в текстах українських медіа	38
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	50
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ДЖЕРЕЛ	55
СПИСОК ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ	60
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	62
ДОДАТКИ	70
Додаток 1. Дослідження ставлення суспільства до людей із деменцією та їхніх доглядальників	70
Додаток 1.1. Питання дослідження, завантажені з Google форми.....	70
Додаток 1.2. Результати дослідження, подані у вигляді стовпчастих та секторних діаграм.	74
Додаток 1.3.1. Відповіді респондентів, подані у вигляді таблиці. Блок 1.	78
Додаток 1.3.2. Відповіді респондентів, подані у вигляді таблиці. Блок 2.	83
Додаток 1.3.3. Відповіді респондентів, подані у вигляді таблиці. Блок 3.	85
Додаток 2. Дослідження статей про деменцію українських новинних онлайн-медіа	91

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення змінило ставлення людей до власного ментального здоров'я. Про це свідчать результати дослідження фармацевтичної компанії «Дарниця» та компанії Gradus Research, згідно з якими останнім часом близько 49% українців стали менше піклуватися про себе. Серед основних причин: високий рівень стресу та тривоги, нестача коштів та сил. Найбільше відчули на собі вплив війни жінки (88%), а також вікова група 55-60 років (91%) [45]. Утім, молоді люди мають вищий рівень стресостійкості та ширші соціальні зв'язки (родина, друзі, колеги); вони, імовірно, швидше звернуться по допомогу до психолога чи вдадуться до технік самопомоги. Людям старшого віку може бути набагато важче усвідомити потребу в допомозі та впоратися зі своїми почуттями та проблемами, оскільки вони можуть не мати потрібної їм підтримки та доступу до лікаря чи інформації в Інтернеті.

Саме тому тема психічного здоров'я набуває розголосу не тільки у світових спільнотах, а й в українському суспільстві. До прикладу можна взяти ініціативу першої леді Олени Зеленської зі створення Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?». Як вона зазначає, «піклуючись про ментальне здоров'я, ми плекаємо нашу стійкість. Це наша здатність потужно відбивати щоденні атаки стресових чинників на нашу психіку» [51]. Ця ініціатива має на меті допомогти українцям подолати стрес, пов'язаний із війною, а також запобігти розвитку психічних розладів.

У контексті патологічних психічних розладів, які почали прогресувати за час повномасштабного вторгнення, варто згадати про деменцію. За даними дослідження HelpAge International, Україна посідає перше місце у світі за кількістю осіб похилого віку, які постраждали від війни, а 82% опитаних зазначили, що часто або іноді відчувають вплив постійного стресу [32]. Питання психічного

здоров'я населення неодноразово порушувалося на науково-практичних конференціях. Однією з таких стала конференція «Особливості діагностики лікування та реабілітації пацієнтів із неврологічною патологією в умовах воєнного часу», на якій О. Хаустова, докторка медичних наук, професорка катедри медичної психології, психосоматичної медицини та психотерапії НМУ ім. О.О.Богомольця, представляла свої тези та погляди на цю проблему. Найголовнішою для нас стала така: «Через розвиток таких станів, як стрес, депресія, тривога та ПТСР (посттравматичний стресовий розлад), у постраждалого від війни населення існує ймовірність їх переходу в деменцію та розлади, подібні до хвороби Альцгеймера» [5].

За статистикою Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), станом на 2019 рік у світі проживало понад 55 мільйонів людей із деменцією (8,1% жінок, 5,4% чоловіків віком від 65 років), і щороку ця кількість зростає на 10 мільйонів нових випадків. За прогнозами, до 2030 року деменцію буде діагностовано в 78 мільйонів людей, до 2050 року – у 139 мільйонів [64]. Наразі деменція є сьомою причиною смертності серед усіх хвороб та станів та однією з найбільших причин недієздатності та інвалідності людей старшого віку у світі [54]. Ці цифри можуть спантеличити не тільки людей із деменцією та їхніх доглядальників, а й суспільство загалом.

Як зазначає Джеремі Г'юз, экс-керівник Міжнародного товариства хвороби Альцгеймера: «Занадто багато людей замало знають про деменцію. Багато хто вважає, що діагноз деменції означає, що хтось відразу не здатний жити нормальним життям, тоді як міфи та непорозуміння продовжують сприяти стигмі та ізоляції, що відчувається багатьма людьми. Ми хочемо запевнити людей, що життя не закінчується, коли починається деменція» [61].

Для аналізу ставлення до деменції та стигми щодо неї ми обрали саме онлайн-засоби масової комунікації (далі – ЗМІ), оскільки погоджуємося з думкою Л. Богуш, яка зазначає: «найбільшу роль у формуванні й поширенні громадської думки відіграють медіа. Вони не тільки інформують, повідомляють новини, але й пропагують певні ідеї, погляди, вчення, політичні програми і беруть участь у соціальному управлінні...» [2, с. 2].

Побуває думка, що люди з деменцією вже не є частиною соціуму, і багато людей зневажливо ставляться до них та їхніх доглядальників, і на нашу думку, це чітко відбивається в текстах національних новинних медіа. Відсутність у відкритому доступі релевантних досліджень щодо ставлення до осіб з деменцією в українському медіапросторі, зумовлює **актуальність** цієї роботи.

Практичне значення роботи полягає в релевантному станом на 2024 рік дослідженні стигматизації осіб із деменцією українськими медіа та можливості подальшого розроблення рекомендацій для засобів масової комунікації з уникнення лексем на позначення стигми, коли йдеться про осіб з психічними порушеннями, зокрема з деменцією.

Таким чином, **метою дослідження** є аналіз семантичної специфіки стигматизації осіб із деменцією в текстах українського онлайн-медіапростору.

Завдання дослідження:

- проаналізувати наукові роботи, присвячені проблематиці стигматизації та стигми як соціального явища в українському суспільстві та закордоном;
- описати стигматизацію деменції як явище та визначити його категорії, що можуть відобразитися у медіа;
- з'ясувати думку доглядальників людей із деменцією щодо ставлення до них та людей із деменцією у різних сферах життя, зокрема в медіапросторі та конкретні лексеми, якими послуговується суспільство щодо них;

- визначити найбільш популярні українські новинні онлайн-медіа, проаналізувати їх тексти та виокремити лексеми на позначення стигматизації осіб із деменцією;
- класифікувати визначені лексеми за категорією стигми.

Об’єктом дослідження є семантична специфіка стигматизації осіб із деменцією в текстах українського медіапростору.

Предметом дослідження є категорії стигми щодо деменції та осіб із синдромом, їх семантична специфіка, представлені в статтях найбільш популярних українських новинних медіа.

Матеріал дослідження – статті про деменцію найбільш популярних онлайн-медіаресурсів («ТСН», «ICTV», «BBC News Україна», «Українська правда», «УНІАН», «hromadske», «Gazeta.ua», «Кореспондент», «РБК Україна», «Суспільне», «Еспресо»). Хронологічні межі дослідження визначаються періодом з 2010 по 2024 рік.

Методи дослідження. У ході праці було використано цілу низку методів, зокрема спостереження, зумовлене завданням пізнавальної діяльності, за допомогою якого ми збирали початковий матеріал для дослідження. Після цього звернулися до прийому внутрішньої інтерпретації для класифікації досліджуваних одиниць за параметрами, зібраними в результаті залучення описового методу. Основними методами дослідження стали: контент-аналіз, використаний для виявлення тенденцій стигматизації в найпопулярніших українських новинних медіа, онлайн-анкетування – для дослідження думки аудиторії з приводу їх стигматизації суспільством, а потім – інтерпретацію – для підрахунку відповідей респондентів, які взяли участь в онлайн-анкетуванні, та трактування результатів контент-аналізу.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, де один є теоретичним, а інший – практичним, висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1. ДЕФІНІЦІЇ ДЕМЕНЦІЇ ТА СТИГМАТИЗАЦІЇ ОСІБ ІЗ ДЕМЕНЦІЄЮ В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ТЕКСТОПРОСТОРИ

1.1. Визначення деменції, характеристика її типів, стадій та симптомів. Статистика щодо деменції у світі та в Україні

Згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ), деменція є синдромом, що може бути спричинений низкою захворювань, які руйнують нервові клітини мозку та пошкоджують його роботу [58]. Цей синдром також характеризується як прогресуючий та незворотній, про що зазначено зокрема в Уніфікованому клінічному протоколі первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) та паліативної медичної допомоги [14].

Деменція призводить до значного ураження когнітивних, а, за деякими визначеннями, психічних функцій. За визначенням Американської психологічної асоціації, когнітивні функції характеризують продуктивність психічних процесів сприйняття, навчання, пам'яті, розуміння, усвідомлення, міркування, судження, інтуїції та мови. До них також належать здатність до розрахунку та орієнтація в часі чи просторі [57]. Водночас довільна увага, пам'ять, логічне мислення та інші функції належать до вищих психічних функцій людини, за визначенням Л. Виготського. Це є складні, соціальні за походженням системні психічні процеси, що формуються у людини протягом життя і відсутні у тварин [19, с. 578]. У визначенні Міжнародного класифікатора хвороб (далі – Класифікатор) ці функції описані як функції кори великих півкуль і також містять пам'ять, мислення, орієнтацію, усвідомлене сприйняття, розрахункові здібності, здібності до навчання, мовлення та судження. У Класифікаторі деменція зазначена під кодами F00-F09: органічні, включаючи симптоматичні, психічні розлади [6].

При деменції когнітивні функції погіршуються значно більшою мірою, ніж це відбувається за нормального перебігу старіння. Ці зміни супроводжуються також змінами в настрої, емоційному контролі, поведінці чи мотивації. Зміни, що відбуваються в мозку, призводять до труднощів у повсякденній діяльності, неусвідомлення власних потреб та таких некогнітивних проявів, як апатія, депресія або психоз. Також зміни в поведінці можуть спричинити агресію, порушення сну чи заперечення соціальних норм та заборон. При цьому свідомість людини залишається не затьмареною, а також зберігаються певні риси особистості та особистісні якості [6].

За даними Національного інституту старіння США (National Institute on Aging), деменція є шостою провідною причиною смертності в країні. Утім, за останніми оцінками, вона може бути третьою причиною смертності, відразу після серцево-судинних та онкологічних захворювань [47]. У 2019 році приблизно 55 мільйонів людей мали деменцію. За умови, що протягом наступних десятиліть не відбудуться зміни у віково-специфічних рівнях поширеності, за прогнозами ООН оцінюється, що у 2030 році по всьому світу буде приблизно 78 мільйонів людей із деменцією, а у 2050 році – близько 139 мільйонів. За даними ADI, у Східній Європі до 2030 року очікується 2,23 мільйони людей із деменцією [21].

За даними Міжнародного дослідження тягаря хвороб (Global Burden of Disease — GBD), у 2019 році близько 650 тисяч людей в Україні мали деменцію, а до 2050 року ця цифра може зрости до одного мільйона [60].

Наразі у світі існує понад 200 типів деменції, а за деякими даними понад 400 [59]. Спільними для всіх типів є фактор пошкодження мозку та погіршення симптомів із часом. Однак ділянки, де починаються зміни, можуть бути різними, від чого й залежать перші симптоми, а також перебіг синдрому. Кожен випадок деменції унікальний та пов'язаний не лише з першопричиною деменції, а й з особливостями людини, тому чітко визначити тип буває складно, а ще складніше – винайти

ліки. Окрім того, трапляються захворювання та стани, симптоми яких є схожими на симптоми деменції. Однак вони зазнають лікування, а їх симптоми є оборотними [37].

Одним із найпоширеніших у світі типів деменції є деменція при хворобі Альцгеймера, на яку припадає майже 75% усіх випадків діагностування цього синдрому в чистому вигляді чи в поєднанні з іншими патологіями [26, с. 111]. Згідно зі звітом Міжнародної федерації товариств хвороби Альцгеймера та деменції, ризик розвитку цього захворювання збільшується з віком і складає 17% для людей у віці 75–84 років та 32% для старших за 85 років [50]. Близько 5% випадків деменції при хворобі Альцгеймера припадають на людей, молодших за 65 років. Така форма деменції ще має назву рання деменція або деменція з раннім початком. За раннього початку перші симптоми можуть стосуватися не погіршення пам'яті, а, наприклад, поведінкових змін, візуально просторових чи мовленнєвих. Середня тривалість життя після початку прояву перших симптомів складає 10-12 років [40, с. 4].

Однією з найбільш впізнаваних рис хвороби Альцгеймера є різке погіршення короткострокової пам'яті вже на початковій стадії. Людині стає важко запам'ятовувати та згадувати нещодавні події. Ще однією поширеною ознакою хвороби Альцгеймера на ранній стадії є порушення мовлення, що виявляється зокрема в складності підібрати потрібне слово [28]. Із прогресуванням синдрому пам'ять та мовлення погіршуються сильніше, що стає очевидним для оточення. Це спричиняє труднощі в повсякденній діяльності, зокрема при здійсненні покупок, веденні фінансів та слідуванні маршрутам. Інші симптоми можуть передбачати підвищену тривожність та втрату мотивації. У кінцевому результаті людина втрачає навички до самообслуговування [41].

Серед інших поширених типів деменції виокремлюють судинну деменцію, змішану форму деменції, деменцію з тільцями Леві та лобово-скроневу [37]. Судинна деменція є другою за поширеністю у світі після деменції при хворобі Альцгеймера та першою за поширеністю в Україні. Вона починає розвиватися, коли кровопостачання мозку порушується через захворювання артерій, що призводить до зниження функції нейронів та втрачання клітин мозку. Численні судинні фактори ризику можуть сприяти цьому, зокрема гіпертонія, діабет, паління тютюну, неправильне харчування та ожиріння. Судинна деменція може виникнути внаслідок інсульту, але її прогресування частіше відбувається поступово, аніж стрибкоподібно. Цей тип деменції може по-різному проявлятися, залежно від першопричини, зокрема локалізації патології. На додачу до погіршення пам'яті, одного з найбільш поширених перших симптомів при деменції, можуть спостерігатися сповільнення когнітивних процесів, депресія, тривожність та апатія [33].

Третім за поширеністю типом деменції у світі є деменція з тільцями Леві, на яку припадає близько 10% випадків [35]. Деменція з тільцями Леві має спільні риси як з хворобою Альцгеймера, так і з хворобою Паркінсона, що теж у деяких випадках може призводити до деменції. Подібно до хвороби Альцгеймера, для деменції з тільцями Леві характерна втрата пам'яті. Також можуть спостерігатися погіршення пильності, дезорієнтація в просторі та труднощі з плануванням. Ознаки, притаманні водночас і хворобі Паркінсона, містять тремтіння в кінцівках, човгання при ходьбі та порушення міміки. Характерні риси самої деменції з тільцями Леві містять візуальні галюцинації, періодичні падіння, помітні коливання рівня свідомості та порушення сну та/або нічні кошмари [36].

Лобово-скронева деменція є відносно рідкісним типом деменції, і цей термін охоплює цілий ряд станів, які впливають на ділянки передньої частини мозку, що відповідають за планування, емоції, мотивацію та мову. Приблизно в половині випадків при лобово-скроневій деменції спостерігаються поведінкові зміни й в

іншій половині — проблеми з мовою та мовленням (первинна прогресуюча афазія) [43].

Змішана деменція, відповідно, стосується станів, коли в людини розвивається не один тип деменції. Найчастіше це поєднання двох найпоширеніших типів – хвороби Альцгеймера та судинної деменції – що характеризується проявом ознак одразу двох типів деменції. Часто такі випадки трапляються в людей, старших за 80 років, а їх наявність підтверджується вже після розтину [24].

Описані вище типи деменції складають 97% випадків діагностування цього синдрому у світі. Ще 2% припадає на деменцію при хворобі Паркінсона, що характеризується мареннями, коливаннями настрою, та погіршенням пам'яті, на додачу до симптомів самої хвороби Паркінсона [28]. Усі інші типи деменції складають лише 1% випадків; це – хвороба Крейцфельда-Якоба, хвороба Гантінгтона, синдром Верніке-Корсакова, деменція при ВІЛ, при синдромі Дауна, пов'язана зі зловживанням алкоголю, хронічна травматична енцефалопатія [62].

Окрім типу, симптоми деменції залежать також від стадії прогресування синдрому. Існують різні підходи до класифікації стадій деменції. У більшості випадках виділяють три такі стадії: рання, або деменція з легким перебігом, середня, або деменція помірного ступеня тяжкості, та пізня, або тяжка деменція. У деяких класифікаціях виділяють ще доклінічну деменцію – стадію, що передуює деменції з легким перебігом та описує період, коли в мозку починають відбуватися незворотні зміни, однак видимих проявів ні в фізичному, ні в психічному здоров'ї немає. Ця стадія може розвиватися в організмі роками, а то й десятиліттями.

Відповідно на ранній стадії вже стають помітними прояви деменції. Наприклад, погіршується короткострокова пам'ять, людина перестає впізнавати знайомі місця та потребує більше часу та зусиль для виконання звичних завдань. Симптоми

варіюватимуться залежно від типу, однак здебільшого стосуватимуться порушення когнітивних функцій. Це та стадія, на якій людині вже можуть встановити діагноз. Залежно від того, як людина сприйматиме ці зміни, вона або буде пристосуватися до них та робити своє життя комфортним, або відчуватиме провину та несправедливість, що може призвести до депресії. Рання стадія триває в середньому близько двох років.

Людина, що має деменцію середньої стадії, усе частіше потребує стороннього нагляду. Симптоми, що виявились раніше, починають ускладнюватися, зокрема додаються нові. Так, людині стає складно запам'ятовувати нову інформацію, у неї можуть з'явитися проблеми з мовленням, зі сприйняттям мови інших людей, із говорінням. Загострюються проблеми з орієнтацією в просторі та часі. Може з'явитися такий типовий для деменції симптом як блукання, через яке людина може зникати та губитися. Сильнішими можуть стати апатія, депресія, тривожність, з'являються марення та галюцинації, ірраціональні переконання. На цій стадії стає небезпечно залишати людину надовго одну, попри те, що вона все ще може давати раду повсякденним справам, однак з допомогою інших чи під наглядом.

Пізня стадія, або тяжка деменція, характеризується повною залежністю людини від підтримки та допомоги її оточення. Зміни в окремих ділянках поширюються по всьому мозку та спричиняють не лише повну втрату когнітивних функцій, а й порушення фізіологічних, зокрема таких, як ковтання. Людина починає втрачати вагу, проявляються шкірні інфекції, втрачається здатність контролювати сечовий міхур та кишківник. Людина перестає впізнавати близьких та себе, можуть виявлятися страх та постійне відчуття загрози, з'являється нетипова поведінка, яка може свідчити про біль чи дискомфорт, які людина вже не в змозі висловити. Людина на цій стадії здебільшого не є мобільною та перебуває в ліжку. Смерть на цій стадії часто є наслідком не самої деменції, а інших хвороб [55].

Симптоми деменції створюють для людини унікальні труднощі та виклики, часом зовсім не притаманні іншим синдромам та станам. Так, під загрозою є безпека людини та, на більш пізніх стадіях, її оточення. Зміни настрою та поведінки можуть відлякувати та відштовхувати від людини як друзів, так і рідних. Погане харчування, спричинене нездатністю людини дотримуватися складних для неї процесів приготування та споживання страв або порушенням критичного мислення, може призвести як до втрати ваги, так і до більш серйозних проблем, як от загострення діабету. Значним викликом є також неможливість (на певному етапі) продовжувати звичне життя у власному помешканні та необхідність переїздити до родичів чи в заклад стаціонарного догляду. Зрештою більш відчутними стають фінансові труднощі через потребу постійно приймати медикаменти та обстежуватись у вузькоспеціалізованих лікарів [56].

Окрім перелічених вище труднощів, люди з деменцією перебувають у підвищеному ризику переживання самотності та ізоляції, які також пришвидшують прогресування деменції. Загалом причини самотності в людей із деменцією різноманітні та багато в чому збігаються з причинами самотності в людей старшого віку, але значну роль у цьому процесі може відігравати стигма, про яку йтиметься в наступному розділі. У першу чергу самотність породжується страхом стигматизації проявів деменції, що може перешкоджати взаємодії людей із деменцією з іншими людьми (зокрема родичами, друзями, сусідами) [3, с. 56-57].

Труднощі, пов'язані з деменцією, впливають зокрема й на доглядальників. Основними факторами впливу є ступінь важкості деменції та здатність людини із синдромом до повсякденної діяльності. Так, дослідження показників якості життя осіб, що доглядають за людьми з деменцією, показало зв'язок між рівнем психічної напруженості та проявами соціальної дезадаптації. Відповідно в умовах постійного напруження в доглядальника знижується фізичне функціонування, психічне здоров'я, рольове та соціальне функціонування. Ці дані свідчать зокрема про необхідність емоційної підтримки доглядальників [9].

1.2. Дефініції стигми та стигматизації та їх аналіз українськими та зарубіжними науковцями

За статтею 161 Кримінального кодексу України «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної, регіональної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками» передбачено покарання за «пряме чи непряме обмеження прав або встановлення прямих чи непрямих привілеїв громадян за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [52]. Утім, судових позовів за цією статтею не так і багато, оскільки довести факт порушення прав людини, тобто процес її стигматизації, не так і просто.

У Словнику української мови зазначено, що словом *стигма* у Стародавній Греції позначали «клеймо на тілі раба або злочинця» [54], тобто людина, що заплямувала себе ганьбою, «ритуально нечиста», та, кого слід цуратися, особливо в публічних місцях [17, с. 229]. За часів домінування християнства у суспільстві явище стигматизації трактувалось церквою як засіб та символ соціальної інтеграції. За часів християнства до терміну додалися дві нові види метафори: висипи на шкірі стали сприйматися як свідчення божої милості, а утворення ран на тілі окремих вірян – свідчення божого дива, що символізувало смерть Христа в ім'я спасіння роду людського. До того ж такий статус отримали тілесні свідчення тих чи інших фізичних недоліків, й у результаті медичний факт виявився взаємопов'язаним з релігійними віруваннями. З другої половини XIX ст. цей термін почали використовувати в переносному значенні як «мітку», «тавро ганьби», а в медицині – як «ознаку хвороби» [16, с. 200].

Наукове осмислення поняття стигматизації як соціокультурного феномену почалося значно пізніше та було пов'язано з вивченням процесу взаємодії людей. Так, автором цього поняття є Ірвінг Гофман, який у дослідженні «Стигма» (1963 р.)

проаналізував види стигм та виділив такі з них: тілесні вади (або ж каліцтва); індивідуальні недоліки характеру, що сприймаються як слабкість волі, як-от психічні порушення; маргінальні соціальні положення, що передаються від одного покоління до іншого, тавруючи всіх членів родини. В усіх видах можна прослідкувати дещо спільне, а саме конотат «неправильного індивіда» («spoilt identity»), який накладається на самосвідомість людей, які стигматизовані, а також сприйняття їх у соціумі [30].

Інший швейцарський учений – Асмус Фінзен – також займався питанням класифікації стигм, увівши цей термін у медичний обіг та виділивши такі його типи: вроджена стигма; стигма внаслідок хвороби; стигма приналежності до меншини [29]. У соціальній роботі та соціальній політиці вивчення стигми пов'язують з іменами дослідників Малкома Пейна [38] та Роберта Пінкера [39]. Вони фокусувались на негативних соціальних стереотипах щодо певних людей та їх груп, умовній прірві між людьми, що зазнали стигматизації, та суспільством, залежності цих людей від соціальних служб, зв'язку стигми та бідності [12, с. 47].

Інші вчені також аналізували стигматизацію та її конкретні аспекти, і найвідомішими є Г. Беккер (концепція «приклеювання ярликів» [23, с. 9], Р. Гегігхет (унітарна теорія стигматизації) [31], К. Хурельман (ознаки, форми прояву, особливості впливу та наслідки стигматизації). Тема стигми цікавила також і вітчизняних учених, хоч і у сферах медицини, соціології та політології, у чому можемо переконатися з праць Л. Тушинцевої [13], В. Моргуна [8], О. Бережної [1], А. Слободяник [11].

Нині під терміном «стигма» дослідники мають на увазі «фізичну або соціальну ознаку, що девальвує соціальну ідентичність індивіда, роблячи його непридатним для широкого соціального сприйняття. У той же час стигма – це своєрідний негативний штамп, стереотип. Проте, якщо стереотип – це стійкий, емоційно насичений образ, то стигма – очевидна соціальна ознака, що виражає якусь ганебну

властивість індивіда, через що він виключається з числа «нормальних». Стигма – це властивість, на підставі якої конструюється негативний стереотип. Усі стигми, як правило, носять характер стереотипу, але не всі стереотипи стигматизовані [4, с. 280].

З іншого боку, стигматизацією називають акт або процес виділення людини або групи людей із суспільства та їх подальше «таврування», упереджене, негативне ставлення до неї (них) через наявність у неї (них) якихось індивідуальних властивостей чи ознак. Цей термін також має значення стану стигматизованості, що об'єднує процес, його результат (дискримінацію), причини й наслідки.

На думку Брюса Лінка та Джо Філана, процес стигматизації відбувається водночас на психологічному та соціальному рівнях та має такі етапи:

- 1) виділення і «маркування» людини, яка відрізняється від системи понять про умовну норму;
- 2) присвоєння їй негативних якостей відповідно до наявних у культурі уявлень про її особливості;
- 3) віднесення її до певної «категорії», яка протистоїть суспільству;
- 4) подальше поступове зниження соціального статусу цієї людини [34].

Таким чином, індивід може зазнати стигматизації через певну відмінність від інших у зовнішньому вигляді, характері чи поведінці з подальшим сприйняттям його суспільством через призму стереотипних уявлень про цю відмінність, а також емоційною реакцією (насилля (фізичне та моральне), осуд, ігнорування та приниження), заснованою на ставленні до стигматизованої людини. А стигма щодо цієї людини призводить до зниження якості її життя, так що вона припиняє відчувати соціальну захищеність та задовільне фізичне та психічне самопочуття, не в змозі більше задовольняти свої духовні потреби й потреби в спілкуванні, самореалізовуватися та розвиватися як особистість.

У цьому контексті варто також сказати про внутрішню стигму – результат стигматизації індивіда з боку суспільства з подальшим його дистанціюванням від соціуму, почуттям сорому та провини за те, що він не «відповідає стандартам». Самостигма може виявлятися у такі способи: відчуття безпорадності, власної непотрібності, неповноцінності; нездатність налагодити стосунки з людьми, що не належать до тієї ж групи та водночас нездатність будувати стосунки з людьми, що належать до групи; страх дискримінації з боку інших людей, зокрема й необґрунтований, безпідставний. «Внутрішньою» стигма називається тому, що на відміну від зовнішньої, вона зачіпає відчуття власної гідності [18, с. 179].

Отже, можна дійти висновку, що на громадському, публічному рівні стигма значною мірою стосується соціального ставлення та стереотипів відносно груп, тоді як структурний рівень стосується соціальної політики та інституціональної практики, яка – навмисно чи ненавмисно – обмежує можливості, ресурси або добробут людей [12, с. 47].

1.3. Стигматизація осіб із деменцією у світовій та українській спільнотах. Пам'ятка «Позитивна мова» як приклад класифікації лексем на позначення стигми

Міністр охорони здоров'я України Віктор Ляшко зазначає: «Майже півтора року ми знаходимось в стані повномасштабної війни... Як ми знаємо, поширеність психічних розладів в таких умовах зростає вдвічі. На сьогодні великою проблемою є стигма, яка оточує тему психічних порушень. Часто це стає перешкодою для своєчасного звернення по допомогу... Стигма – це бар'єр. Його потрібно руйнувати» [46].

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) у 2005 році визначила боротьбу зі стигматизацією осіб з психічними розладами пріоритетним напрямком соціальної політики [44], а X конференція Європейських національних координаторів Програми психічного здоров'я ВООЗ (2008 р.) оголосила пріоритетом дестигматизацію медичної допомоги [27]. В українському науковому дискурсі із соціальної роботи та психічного здоров'я обговорюється питання стигми, стигматизації та дискримінації людей, що мають проблеми із здоров'ям, зв'язку між наявністю хвороби та соціальним відторгненням, соціально-педагогічні аспекти стигми [12, с. 46].

Особи з деменцією є одною з найбільших вразливих категорій серед осіб із психічними хворобами і станами, і на підтвердження цього протягом останніх 10 років організації по всьому світу виявляють потребу в дослідженнях стигматизації деменції, як-от Канадська академія наук про здоров'я та Центри контролю захворювань [25]. У 2012 році ВООЗ створила документ «Деменція: пріоритет громадської охорони здоров'я», який проливає світло на потребу в глобальних діях для підвищення обізнаності та зменшення стигматизації, пов'язаної з деменцією [44]. Після цього звіту Міжнародна організація хвороби Альцгеймера опублікувала незалежний звіт, у якому підкреслюється, що пов'язана з деменцією

стигматизація часто заважає людям звертатися за діагностикою, лікуванням і підтримкою деменції [22].

Відповідно до даних, зібраних у межах цього дослідження:

- 80% людей були стурбовані можливим розвитком деменції у них самих, при цьому 1 з 4 опитаних вважав, що не існує заходів для профілактики розвитку деменції;
- 47% людей із деменцією та їхніх доглядальників вважали бар'єром до вчасного отримання діагнозу відсутність досвідчених лікарів, 47% – страх стигми через їхній діагноз;
- 33% опитаних медичних працівників зазначили, що для лікування людей із деменцією нічого не може бути зроблено;
- 35% доглядальників сказали, що приховували діагноз людини з деменцією принаймні від однієї людини в їхньому оточенні;
- 40% респондентів зауважили, що медичні працівники часто ігнорують присутність людини з деменцією під час прийому в лікаря, ведуть бесіду лише з доглядальником;
- 85% респондентів серед людей із деменцією повідомили, що після встановлення діагнозу їхня думка більше не сприймається оточенням серйозно [53].

Стигматизація деменції означає, що люди з деменцією часто відчують відмову та ігнорування, а також зазнають дискримінації в галузі охорони здоров'я, стикаються з депресією, тривожністю та низькою самооцінкою. Проблема стигми, пов'язаної з деменцією, є особливо важливою, оскільки впливає не лише на людину із цим діагнозом, але й на її родину та друзів оскільки після встановлення діагнозу змінюється ставлення не лише до їхніх близьких, а й до них самих.

У багатьох країнах, і в Україні зокрема, доглядальники (не тільки ті, що доглядають за людьми з деменцією вдома, а й ті, що працюють у спеціалізованих закладах), зазнають стигматизації, а їхня робота не визнається належним чином суспільством, і впливає на їхнє визнання на державному рівні. Хоча доглядальники виконують фізично та емоційно важку роботу, вони, як правило, низькооплачувані, їм не пропонують постійного якісного навчання, супроводу чи психологічної підтримки, а також не сприяють їхньому кар'єрному розвитку. Як наслідок, поширеною є висока плинність кадрів, що суттєво впливає на доступність та якість медичної допомоги.

До того ж сучасні дослідження показують, що медичні фахівці також можуть відігравати негативну роль у процесі «таврування» та стигматизації пацієнтів, сприймаючи деменцію як природну та неминучу частину старіння через власні упередження чи недостатню обізнаність [42]. У результаті люди з деменцією можуть зіткнутися з перепонами під час діагностики та встановлення діагнозу або при отриманні соціальних послуг. Утім, за Уніфікованим клінічним протоколом первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) та паліативної медичної допомоги «Деменція», затвердженим МОЗ України в 2016 році, людям з деменцією не повинно бути відмовлено в допомозі та догляді у зв'язку з їх діагнозом, віком (як занадто молодим, так і занадто літнім) або супутніми проблемами зі здатністю до навчання. Медичні працівники повинні з повагою ставитися до людей із деменцією та осіб, які здійснюють догляд за ними, а також виявляти особливі потреби людей із деменцією та осіб, які здійснюють догляд за ними, що випливають з особистісного різноманіття, включаючи стать, етнічну приналежність, вік, релігію й особисту гігієну, особливі потреби, пов'язані зі станом здоров'я, фізичною недієздатністю, сенсорними порушеннями, труднощами у спілкуванні, проблемами з прийомом їжі й проблемами зі здатністю до навчання. Плани з надання допомоги повинні враховувати вищезазначені потреби, виявлені переваги та реалізовувати їх [14].

Проблема сприйняття осіб із деменцією як членів суспільства поглиблюються, коли йдеться про висвітлення їх не здатними до ухвалення самостійних рішень, оскільки в ЗМІ ми найчастіше бачимо образ людини на термінальній стадії синдрому, яка вже не може говорити від свого імені, і потребує цілодобового нагляду іншими людьми. Нам показують «найгірший» сценарій, який сприяє поширенню ейджизму (дискримінація особи через її вік) [49], геронтофобії (страх спілкуванням з людьми похилого віку або свого власного старіння) [48], що посилює стигму та дискримінацію щодо осіб із деменцією та їхніх доглядальників.

З іншого боку, по всьому світу місцеві громади об'єднуються та створюють спільноти, щоб підвищити обізнаність про деменцію, пропагувати доброзичливе та приязне ставлення до людей із деменцією та їхніх доглядальників та залучати їх до суспільства. У такому суспільстві існує свідоме та активне визнання прав людей із деменцією, забезпечено їм можливість зберігати своє соціальне життя, брати участь у різних активностях та надано доступ до високоякісних послуг з догляду та медичної допомоги, належного навчання та підтримки. На жаль, в Україні поки немає ініціатив від уряду щодо покращення ставлення суспільства до осіб із деменцією.

Із цією метою у 2021 році було створено благодійний фонд «Незабутні», який працює над тим, щоб кожна людина, яка зіткнулася з деменцією, могла отримати якісну всебічну допомогу та підтримку, бореться за права осіб із деменцією та займається підвищенням обізнаності про деменцію в суспільстві. Організація прагне, щоб якомога більше людей із деменцією та їхніх близьких мали комфортне життя, сповнене сенсу.

Одним із найбільших напрямків фонду є створення суспільства, дружнього до людей із деменцією, зменшення стигматизації та розширенням можливостей для людей із деменцією та їхніх доглядальників. У межах цього напрямку проводяться різні заходи та PR-кампанії.

Також фонд «Незабутні» у співпраці з партнерською організацією Alzheimer's Society розробив пам'ятку «Позитивна мова». У вступі до неї читаємо: «використання позитивної мови, тобто слів та фраз, що роблять акцент на можливостях людей, підкреслюють їхню гідність та індивідуальність, може змінити те, як соціум сприймає людей із деменцією та ставиться до них. Це може допомогти їм відчувати себе цінними та залученими до суспільства, сприяти всебічним змінам у їхньому житті» [7].

Ми вважаємо релевантною представлену в пам'ятці класифікацію лексем на позначення деменції та життя з нею за такими групами:

- 1) про деменцію («деменція — це не захворювання. Це синдром, спричинений різними захворюваннями та станами»);
- 2) про людину з деменцією («люди з деменцією — це неповторні особистості, що мають свою історію, спогади, мрії, бажання, а також рідних, коханих та друзів. Діагноз не визначає усього їхнього життя й не позначає його кінець. Те, як ми говоримо, має це відображати»);
- 3) про наслідки деменції («коли ви говорите про симптоми, опишіть саму зміну, наприклад «втрата пам'яті», або «труднощі з підбором правильного слова». «Ніколи не вішайте на інших ярлик через їхні симптоми»);
- 4) про людей, що доглядають за людьми з деменцією («в Україні термін «доглядальник» може стосуватися як людей, що піклуються про членів своєї родини або друзів, так і позначати фахівців, що надають соціальні послуги з догляду за певну плату. Не всім родичам чи близьким людей із деменцією подобається, коли їх називають доглядальниками»).

Для прикладу, у першій групі «Про деменцію» наводяться такі приклади лексем, яких варто уникати у своєму мовленні: *захворювання, слабоумство, старечий маразм* (с.5), оскільки є офіційне позначення цьому діагнозу – *деменція*, якого й варто дотримуватися.

У другій групі «Про людину з деменцією» радять казати *людина з деменцією або людина, що живе з деменцією*, а не *постраждалий, жертва, пристарілий, дементний* або ж *не всі вдома*. Також автори зазначають, що краще уникати медичного терміну *пацієнт*, якщо ви не є лікарем цієї людини.

Третя група узагальнює лексеми на позначення наслідків деменції. Отже, поведінку людини з деменцією визначають не як *складну*, а *не характерну* чи *ту, що спричиняє труднощі*, а коли йдеться про людину, то акцентують не на її *вередливості* та *нестерпності*, а на *висловленні нею незадоволених потреб* чи *бажань*.

В останній групі наведено приклади неприйнятних лексем, як-от: *тягар* та *сиділка*, – що дегуманізують та знецінюють людину та її навички догляду за собою, тому укладачі пам'ятки радять вживати фрази типу *піклуватися* про людину, *підтримувати* її, *допомагати* їй *їсти* / *вдягатися* тощо [7].

Можна дійти висновку, що слова відіграють принципово важливе значення в побудові суспільства, дружнього до людей із деменцією. Те, як ми говоримо та пишемо про людей із деменцією, впливає на їхній стан та стан їхніх доглядальників.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Деменція – це термін на позначення сукупності когнітивних та поведінкових симптомів, які впливають на життя людини та її здатність виконувати повсякденні справи. Це синдром, який виявляється в труднощах із мисленнєвими процесами особи, запам'ятовуванням та відтворенням інформації, ухваленням рішень та веденням комунікації, орієнтацією в просторі. Особі з деменцією важко або практично неможливо самотійно доглядати за собою, навчатися та працювати, водити машину, прибирати у своєму помешканні й готувати їжу. Це стан, за якого більшість людей потребує додаткового догляду, постійного консультування лікарів та психосоціальної підтримки як від їхніх родин, так і від суспільства загалом.

У контексті гідного та комфортного життя осіб із деменцією варто згадати про стигму. Поняття стигми та її вплив на життя людей досліджували різні вчені. Так, Гофман увів термін «стигма» в загальний обіг та проаналізував його з точки зору «неправильного індивіда»; Лінк і Фелан розглядали стигму як негативний ярлик, причину дискримінації та поширення стереотипів. Дійсно, стигма впливає на готовність особи звертатися до медичних фахівців задля встановлення діагнозу, шукати підтримки після встановлення діагнозу в близьких та інших членів суспільства, сприяючи розвитку в осіб почуття сорому та провини.

Стигматизація осіб із деменцією виникає через недостатню обізнаність соціуму щодо синдрому, його проявів і наслідків, а тому призводить до «таврування» осіб із цим діагнозом, виділення їх із суспільства та подальшої дискримінації або прямого порушення прав (примусове лікування чи госпіталізація або навпаки – відмова в соціальних та/або медичних послугах, зневага щодо думки людини та позбавлення її гідності та незалежності). Байдушність з боку суспільства також має серйозні наслідки для здоров'я людини та її самопочуття.

Існує потреба розвіяти міфи та стереотипи щодо деменції серед населення України, а також працівників сфери охорони здоров'я та соціального захисту. Зниження рівня стигматизації є необхідним кроком задля ефективної боротьби з негативним ставленням щодо осіб із деменцією та їхніх доглядальників та надання адекватного догляду, допомоги та підтримки тим, кого стосується ця проблема. Використання слів на позначення точної, правдивої та не перебільшеної інформації про деменцію допоможе акцентувати увагу на людині, а не на порушеннях, що є ключовим для боротьби зі стигмою на всіх рівнях.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТАВЛЕННЯ СУСПІЛЬСТВА ДО ОСІБ ІЗ ДЕМЕНЦІЄЮ ТА ЇХНІХ ДОГЛЯДАЛЬНИКІВ НА ОСНОВІ ТЕКСТІВ УКРАЇНСЬКОГО ОНЛАЙН-МЕДІАПРОСТОРУ

2.1. Методологія дослідження

Для релевантності даних та результатів у межах бакалаврської роботи нами було обрано двоетапне дослідження, де першим є опитування респондентів – доглядальників осіб із деменцією – з приводу стигми щодо них та лексем на її позначення, а другим – контент-аналіз текстів українського медіапростору.

2. 1. 1. Дослідження думки доглядальників осіб із деменцією щодо ставлення суспільства до них та осіб із деменцією, за якими вони доглядають

У дослідженні взяло участь 40 респондентів. Критерій їх залучення: спільне проживання з людиною з деменцією та догляд за нею на момент проходження опитування.

Спосіб їх залучення: внутрішні канали комунікації благодійного фонду «Незабутні». Нами було сформовано та надіслано повідомлення у закритий Viber-чат для доглядальників людей із деменцією з описом мети дослідження та запрошення до участі в опитуванні.

Опис інструменту: було проведено анонімне опитування у форматі анкетування з питаннями закритого та відкритого типу з використанням онлайн-інструменту Google форма (перелік питань – у Додатку 1.1). Опитування складалося з 3 тематичних блоків: соціально-демографічна інформація про респондентів (вік, стать, зв'язок із людиною з деменцією), питання про джерела отримання інформації про деменцію, суб'єктивна оцінка з приводу ставлення до них та людей, за якими доглядають, та словесного вияву стигми щодо них.

Характеристика респондентів: більшість респондентів склали жінки (38 із 40 опитаних), середній вік респондентів складає 45-54 років (мінімальне значення вибірки – 25-34 років, максимальне – від 65 років). 32 із 40 респондентів зазначили, що вони є сином / донькою людини з деменцією. Більше статистичних даних подано в Додатку 1.2.

Подальше дослідження потребує залучення більшої кількості доглядальників та самих осіб із деменцією, оскільки найчастіше їхня думка нівелюється й не враховується під час проведення опитувань та анкетувань.

2. 1. 2. Дослідження стигматизації осіб із деменцією в текстах українського медіапростору

Під медіапростором ми розуміємо «частину інформаційного простору, яка локалізується відповідною матеріальною територією та нематеріальною галуззю, обумовлює існування та діяльність засобів масової інформації (включаючи електронні), функціонує за межами внутрішнього світу людини, але здійснює прямий та опосередкований інформаційний вплив на її свідомість» [10, с. 359]. У цьому дослідженні ми аналізуємо суспільні новинні онлайн-медіа, а саме їх тексти про деменцію.

За даними вебаналітики SimilarWeb, станом на лютий 2024 року було виділено 55 найбільших за кількістю унікальних читачів сайтів новин, які сумарно українці прочитали майже 500 мільйонів разів. Так, найпопулярнішими стали: «Українська правда» (64,64 млн унікальних візитів), «Обозреватель» (49,47 млн візитів), «Цензор.Нет» (40,17 млн візитів), «ТСН.UA» (32,27 млн візитів) та «Кореспондент» (28,53 млн візитів). Також відзначили такі ресурси: «NV» (28,05 млн візитів), «РБК-Україна» (27,4 млн візитів), 24tv.ua (23,55 млн візитів), «УНІАН» (23,51 млн візитів), Focus.ua (12,1 млн візитів), Espresso.tv (10,02 млн візитів), «Інформатор Україна» (9,62 млн візитів), Gazeta.ua (9,48 млн візитів), «Суспільне»

(8,57 млн візитів), «Новини.Live» (8,36 млн візитів), «Meta.UA» (8 млн 48 тис. візитів), «Апостроф» (7,57 млн візитів) [20]. Саме ці медіа ми взяли за основу нашого дослідження.

Під час пошуку джерел на вищезазначених ресурсах нами було прочитано понад 200 статей про деменцію, для їх аналізу було відібрано ті з них, які мають повнотекстові статті обсягом понад 1500 символів та лексеми на позначення стигматизації діагнозу «деменція» та осіб із ним. Загалом до вибірки аналізу потрапило 100 статей з 11 медіаресурсів. Під час аналізу було використано загальнонаукові методи аналізу та синтезу, узагальнення. У результаті було отримано 522 лексеми на позначення стигми щодо деменції та осіб із нею, із них 75 – унікальних.

У результаті джерельну базу дослідження склали такі медіа: «ТСН», «ICTV», «BBC News Україна», «Українська правда», «УНІАН», «hromadske», «Gazeta.ua», «Кореспондент», «РБК Україна», «Суспільне», «Еспресо», – статті яких були опубліковані у період з 07.07.2010 року до 03.06.2024 року.

Їх перелік та кількість аналізованих статей у кожному подано в таблиці нижче:

Назва	ТСН	ICTV	BBC	Українська правда	УНІАН	hromadske	Gazeta.ua	Кореспондент	РБК Україна	Суспільне	Еспресо
К-ть статей	30	11	10	10	10	5	5	10	5	4	1

Таблиця 2.1. Перелік досліджуваних медіа та кількість аналізованих статей

Перспективи дослідження полягають у дослідженні текстів не лише суспільних медіа, а й державних, регіональних та місцевих ЗМІ з урахуванням думки доглядальників про те, яким конкретно джерелам вони віддають перевагу.

2.2. Дослідження ставлення суспільства до осіб із деменцією та їхніх доглядальників та словесної стигми щодо них

Як уже було зазначено в Методології (Розділ 2.1), загальна вибірка онлайн-опитування складала 40 осіб жіночої та чоловічої статі віком від 25-34 років до 65+ років, із яких 32 доглядальники (80%) є дітьми людей із деменцією.

Для початку в першому блоці дослідження було встановлено рівень обізнаності респондентів щодо деменції до встановлення діагнозу. У цілому абсолютна більшість (24 із 40, що відповідає 60%) зазначила, що нічого не знала про такий діагноз, 14 осіб (35%) зазначили, що дещо знали про деменцію, 1 особа (2,5%) відповіла, що багато знала про деменцію до встановлення діагнозу, ще 1 (2,5%) – про проблему з пам'яттю.

Наступне питання було з можливістю вибору кількох відповідей. Так, після встановлення діагнозу 26 осіб (65%) зазначили, що відчували страх / тривогу / побоювання, 21 особа (52,5%) – печаль / смуток / розчарування, 11 осіб (27,5%) – горе / журбу, 5 осіб (12,5%) – гнів / злість / досаду, і жодна людина не позначила варіант «полегшення / надія / спокій».

Другий блок мав на меті з'ясувати, звідки доглядальники дізнаються / дізнавалися інформацію про деменцію та що відчувають після прочитання / прослуховування цієї інформації. У результаті ми отримали дані про 37 осіб (92,5%), що використовують Інтернет як основне джерело інформації, 27 осіб (67,5%) зазначили, що дізнавалися / дізнаються її за допомогою лікарів (сімейного, невролога або психіатра), 9 осіб (22,5%) – від знайомих та друзів, 7 осіб (17,5%) – із книг та підручників, 2 особи згадали про фонд «Незабутні» і по 1 особі (2,5%) обрало або додало варіанти «друковані газети / журнали», «телебачення / радіо», «члени родини», «маю медичну освіту».

Після отримання цієї інформації 20 осіб (50%) зазначили, що відчували / відчують страх / тривогу / побоювання, 19 осіб (47,5%) – печаль / смуток / розчарування, по 9 осіб (по 22,5%) відзначили в себе полегшення / надію / спокій та горе / журбу, 4 особи (10%) акцентували на гніві / злості / досаді, і по 1 особі (2, 5%) сказали про безнадію, розпач та «збираюся з силами боротися далі».

Останнє в цьому блоці питання було поставлено з метою з'ясувати, чи вистачає респондентам наявної інформації про деменцію. 22 особи (55%) відповіли, що інформації вистачає, але хотілось би більше, 16 осіб (40%) зазначили, що інформації вистачає, і 2 особи (5%) – що не вистачає.

Наступний (третій) блок концентрувався на питаннях стигми щодо доглядальників осіб із деменцією та її словесного вияву. На питання «Чи відчуваєте ви до себе та близької людини з деменцією зневажливе ставлення від інших людей або від суспільства загалом?» 20 осіб (50%) відповіло, що не відчувають, 12 осіб (30%) – що відчувають, 4 особи (10%) були не впевнені й відповіли, що не знають, і по 1 особі (2,5) зазначили, що не відчувають, але були свідками дискримінації в соціумі, самі відчувають щось подібне стосовно себе (самостигматизація – прим. авторів) або ж не відчувають, бо ще не критична ситуація.

На питання відкритого характеру (Від кого саме й де ви зазнавали зневажливого ставлення?) ми отримали такі відповіді: «Органи соцзахисту, органи місцевого самоврядування», «лікарів під час перебування у лікарні», «деяких родичів», «Сусідки, соціальні працівники», «Свекруха», «Управління із соціального захисту», «Ми переселенці і переважно завжди разом, у нас немає тут друзів, а родичі за кордоном і їм байдуже», «Від сусідів (висміювання, сарказм), від лікарів (“та чого ви хочете, це ж не лікується!”)», «Співробітники пансіонату для літніх людей», «Соціум», «В лікарнях майже ніхто не знає що таке деменція, крім психіатрії. Від незнання і непорозуміння оточуючих і людей із деменцією купа зайвих проблем», «лікарі не намагаються лікувати і боротися за пацієнта, кажуть - а що

ви вже з нього хочете, тим самим визивають відчуття розпачу і те, що просто опускаються руки», «Від рідних», «Сусіди, чужі люди», «В лікарні від лікарів».

На пропозицію пригадати конкретні слова та вислови, що підкреслювали зневажливе ставлення інших людей стосовно респондентів, ми отримали такі відповіді: «Маразматик, старий псих», «Що йому місце тільки у лікарні», «Це старість, це не лікується, що ви від нас хочете», «він вже оджив своє, вижив з розуму, не чіпайте його - він в своєму світі», «“це ваші особисті проблеми”, “мене це не обходить” (коли намагалася пояснити лікарю, що деякі настанови буде важко виконати), “дурненька”, “не тупі”, деякі люди перестали звертатися до мами, коли знаходяться поруч, чи взагалі перестали спілкуватися з нашою родиною», «Вас впізнає? - Звичайно! - Г*вно по стінкам розмазує? - Ні - Радуйтеся! Ваша мама не може займатися в групі, тому що забуде, що робили», «Як до пустого місця, ніякого», «Я звернула увагу на те, як сусіди почали уникати спілкування з мамою», «Ідіотка, хвора, брехуха, немічна», «З нею ж зовсім ні про що не поговориш», «“такий твій хрест”, “та то овоч”, “мусиш терпіти”», «Погляд та думки кажуть більше ніж слова», «Зазвичай люди не сприймають таких людей, вважають це ненормальним», «Може вмерти в любий час, вже нічого не можна зробити, якщо будете гарно доглядати - ще трішки поживе», «Несповна розуму, втратив розум, ненормальний», «Немає розуму», «Божевільна, дура», «Людина, яка не має мізків (м'яко сказано)», «Старечий склероз, в прострації, їй всеодно, нічого не розуміє...», «Без башки, безмозглий, дурачок - висловлювання лікаря», «Відкритого зневажливого ставлення не було. Було відчуждення», «Не відчувала. Стараюсь не звертати уваги», «Нас ніхто не засуджував і не зневажав і не ображав тільки співчували», «До мами ставляться із жалю», «Люди ставляться з розумінням, до того ж ми ще й переселенці, тому нас усі розуміють».

Більшість респондентів – 22 особи (55%) – відзначили, що відчують / відчували печаль / смуток / розчарування, коли чують / чули такі слова, 14 осіб (35%) відзначили гнів / злість / досаду, 2 особи (5%) – страх / тривогу / побоювання. 6 осіб

(15%) відповіли, що не стикались із цією проблемою, і ще 2 особи (5%) дали свої відповіді: «Я зневажаю цих істот, які нічого не роблять для людини, а тільки дискримінують та зневажають її права», «Поганих слів я не чула, але якщо б почула, то дуже засмутилась».

На наступне питання «Чи впливають подібні слова та вислови на ситуацією з деменцією в країні» 20 осіб (50%) відповіли, що так, впливають, 7 осіб (17,5%) дали протилежну відповідь («ні, не впливають»), 11 осіб (27,5%) відповіли, що не знають. Також по 1 особі (2,5%) дали свої відповіді: «Ситуація формує відношення», «Вважаю, якщо б чули, то впливало би. На психоемоційний стан людини, та тієї, яка доглядає».

Останнє питання підсумувало опитування та було сформульовано як «Як на вашу думку варто звертатися до людей із деменцією та вас або говорити про людей із деменцією та вас?». Ми отримали різні відповіді, як-от: «Спокійно, з повагою і терпінням. Людина з деменцією може і справді частково не розуміти чогось, але доглядальникам дуже важко», «Як до нормальних людей», «З розумінням, не складними реченнями, доброзичливим тоном та змістом», «Звертатись до людини з деменцією як і завжди - ім'я та по батькові, а говорити – людина з деменцією та людина, яка доглядає людину з деменцією або доглядальник», «Спокійно, поважно», «Ввічливо, упереджено, обережно», «Як до звичайних членів суспільства з певними особливостями», «З повагою та розумінням», «До людей із деменцією потрібно звертатися спокійним голосом та говорити голосніше та повільно дивлячись у очі», «Поважати людину, а не бачити перед собою тіло у памперсі», «Не можу відповісти, але наразі ми звертаємося як і до діагнозу, як до звичайної людини. Я навіть мамі не казала про діагноз. Підбадьорюю її, кажу, що все буде добре, але якщо вона буде тренувати пам'ять, розвивати себе», «Як до хворої людини, якої потрібна турбота, допомога», «Треба поважати людей із деменцією, розуміти їхні потреби, бо вони не хотіли ставати такими, так трапилося. З любов'ю та турботою треба піклуватися про них», «З розумінням»,

«з повагою», «Має бути розуміння - що це хвороба, а не примха людини, чи важкий характер, що людина поводиться так, но не розуміє що це не норма, тому що хвора», «більше співчуття і висловлення розуміння, що не кожна старість - є деменція. Тому що багато хто зі старих людей думають - так у нас у всіх вже погана пам'ять, що ви з ним носитеся. Але ж це не так, люди просто не розуміють що це таке. А зрозумівши, просто перестають спілкуватися, відсторонюватись, бо не знають як себе вести з хворим. І він та його рідні попадають у вторинну ізоляцію», «З любов'ю як до себе», «Доброзичливо, можна з гумором, та головне: з повагою!», «Люди з деменцією та ті, що опікуються людьми з деменцією», «У Г.М.деменція, Оксана доглядає за мамою, у якої діагностована деменція».

Отже, можна дійти висновку, що на час встановлення діагнозу в члена родини більшість респондентів (24 особи із 40) нічого не знала про деменцію, а тому Інтернет став першим джерелом інформації, до якого вони звернулися (37 осіб із 40). Половина опитаних зазначила, після пошуку цієї інформації вони відчували страх, тривогу та побоювання, і ще 19 осіб із 40 відзначили в себе печаль, смуток та розчарування. На нашу думку, це пов'язано зі стигматизацією деменції в суспільстві. На підтвердження цього може слугує статистика: кожен третій респондент відчував до себе чи члена родини зневажливе ставлення від інших людей, і найчастіше – від лікаря, сусідів та інших членів родини, і такі слова, як: «хвора», «немічна», «божевільна», «маразматик», «це не лікується» спричиняють у них печаль, смуток, розчарування, а також гнів, злість та досаду. 20 осіб із 40 вважають, що подібні слова впливають на ситуацію з деменцією в країні, і абсолютна більшість респондентів відзначила, що хоче, аби до людей із деменцією ставилися з повагою як до особистості, з розумінням та терплячістю.

2.3. Дослідження стигматизації осіб із деменцією в текстах українських медіа

Як ми вже зазначали в теоретичній частині нашого дослідження, стигма щодо деменції може підлягати певній класифікації залежно від того, які поняття описує й чому дає оцінку. Ми проаналізували 100 статей найбільших українських онлайн-медіа, а саме: «ТСН», «ICTV», «BBC News Україна», «Українська правда», «УНІАН», «hromadske», «Gazeta.ua», «Кореспондент», «РБК Україна», «Суспільне», «Еспресо», створених у час із 07.07.2010 року до 03.06.2024 року, та виділили з них 522 випадки вживання слів, які сприяють поширенню стигматизації осіб із деменцією. Результати дослідження були внесені в таблицю та подані нижче:

№	Лексема	Категорія	Кількість вживань	% вживань	Медіаресурс	Приклад вживання в тексті медіа
2	хворий (на)	про людину з деменцією	83	15,90%	1. ТСН 2. BBC 3. ICTV 4. УНІАН 5. Українська правда 6. hromadske 7. Gazeta.ua 8. Кореспондент 9. РБК 10. Суспільне	Хворий втрачає пам'ять і орієнтацію, не може нормально розмовляти, у нього змінюється поведінка.
3	хвороба	про деменцію	72	13,79%	1. ТСН 2. BBC 3. ICTV 4. УНІАН 5. Українська правда 6. hromadske 7. Gazeta.ua 8. Кореспондент 9. РБК 10. Суспільне	Також Зак поділився, що батько не міг змиритися зі своєю хворобою, а ліки, на його думку, тільки погіршували захворювання.
1	страждати (на/від)	про деменцію	54	10,34%	1. ТСН 2. ICTV 3. УНІАН 4. Українська правда 5. hromadske 6. Кореспондент 7. РБК 8. Суспільне	Ніхто з учасників експерименту спочатку не страждав на деменцію, але під час дослідження такий діагноз поставили 220 пацієнтам
7	пацієнт	про людину з деменцією	52	9,96%	1. ТСН 2. BBC 3. ICTV 4. УНІАН 5. Українська правда 6. hromadske 7. Gazeta.ua 8. Кореспондент 9. РБК 10. Суспільне	Крім того, пацієнт з деменцією, що розвивається, може втратити почуття часу і місця, а також забувати події.
4	захворювання	про деменцію	52	9,96%	1. ТСН 2. BBC 3. ICTV 4. УНІАН 5. Українська правда 6. Gazeta.ua 7. Кореспондент 8. РБК 9. Суспільне	Хоча причини захворювання можуть бути різноманітними й складними, і ніщо не гарантує повного захисту, деякі кроки дозволяють знизити ризик.

9	слабоумство	про деменцію	45	8,62%	1. ТСН 2. BBC 3. ICTV 4. УНІАН 5. Українська правда 6. hromadske 7. Gazeta.ua 8. Кореспондент 9. РБК	Дослідження також показало, що ризик розвитку слабоумства у самотніх людей вдвічі вищий, ніж у тих, хто перебуває у шлюбі.
8	недоумство	про деменцію	25	4,79%	1. ТСН 2. ICTV 3. УНІАН 4. Українська правда 5. Еспресо 6. Кореспондент	Раніше вчені з Нідерландів передрекли недоумство й інсульт кожному третьому європейцеві.
32	старече слабоумство	про деменцію	12	2,30%	1. ТСН 2. BBC 3. ICTV 4. Українська правда 5. Gazeta.ua 6. Кореспондент	І ось дві роботи, опубліковані в останньому номері журналу Neurology, показують, що наявність депресії збільшує ризик розвитку старечого слабоумства.
75	старече недоумство	про деменцію	11	2,11%	1. УНІАН 2. Українська правда 3. Еспресо 4. Кореспондент 5. РБК	Це було особливо характерно для жінок - їхня зайва вага підвищувала ризик розвитку старечого недоумства на 39%.
5	недуга	про деменцію	10	1,92%	1. ТСН 2. УНІАН 3. Українська правда 4. hromadske 5. <u>Gazeta.ua</u> 6. Кореспондент 7. РБК 8. Суспільне	Зі смертельною недугою зараз живуть близько 44 мільйонів осіб у світі.
13	вrajати	про деменцію	8	1,53%	1. ТСН 2. BBC 3. ICTV 4. УНІАН 5. Українська правда 6. Кореспондент	Деменція по-різному вражає людей — це залежить від впливу хвороби і від індивідуальних особливостей людини перед захворюванням, підкреслюють медики.
6	(за)хворіти (на)	про деменцію	8	1,53%	1. ТСН 2. hromadske 3. Кореспондент 4. УНІАН	Люди із запальним захворюванням кишківника (ЗЗК) частіше ризикують захворіти на деменцію

16	деградація	про симптоми / наслідки деменції	6	1,15%	1. ТСН 2. ICTV 3. УНІАН	Під час цієї хвороби відбувається деградація пам'яті, мислення, розуміння, мови та здатності орієнтуватися, рахувати, пізнавати і міркувати, – розповіла психолог.
74	старечий маразм	про деменцію	5	0,96%	1. Українська правда 2. Кореспондент	Проаналізувавши отримані дані, вчені дійшли висновку, що літні люди, які вживали алкоголь в зазначених дозах, на 30% менше були схильні до розвитку маразму.
12	старечий	про деменцію	4	0,77%	1. ТСН 2. Gazeta.ua 3. Кореспондент	Вчених зацікавило, чи впливає індекс маси тіла (ІМТ) учасників дослідів на те, як часто у них виникала стареча деменція через 10-15 років після запуску ELSA.
25	руйнівний	про симптоми / наслідки деменції	3	0,57%	1. ТСН 2. ICTV 3. Українська правда	Хвороба Альцгеймера – страшне захворювання, що спричиняє руйнівні наслідки для людського організму.
28	тяжкий	про деменцію	3	0,57%	1. ТСН 2. BBC	Найкраще така практика вплинула на людей з відносно тяжким слабумством
50	занепад	про симптоми / наслідки деменції	3	0,57%	1. BBC 2. ICTV	За словами лікаря, симптоми ЛСД охоплюють: занепад в особистій гігієні;
24	смертельний	про деменцію	2	0,38%	1. ТСН 2. Кореспондент	У людей, про яких ми дбаємо, смертельний діагноз.
47	руйнування	про деменцію	2	0,38%	1. BBC	Випробування препарату леканемаб підтвердили, що він уповільнює руйнування мозку у пацієнтів з хворобою Альцгеймера
29	страшний	про деменцію	2	0,38%	1. ТСН 2. Українська правда	Хвороба Альцгеймера – страшне захворювання, що спричиняє руйнівні наслідки для людського організму.
69	загибель	про симптоми / наслідки деменції	2	0,38%	1. hromadske	«Старіння та поступова загибель нервових клітин відбувається майже в усіх людей.
34	важке випробування	про деменцію	2	0,38%	1. BBC 2. ICTV	Це дійсно важке випробування і для хворих – здебільшого людей поважного віку, і для їхніх рідних чи доглядальників.
59	постраждалий	про людину з деменцією	2	0,38%	1. ICTV 2. Кореспондент	При цьому, хоча більшість людей із деменцією були жіночої статі, серед

						постраждалих від раннього недоумства було 65% чоловіків.
39	руйнувати	про деменцію	2	0,38%	1. ВВС	Хвороба продовжувала руйнувати мозок пацієнтів, але процес руйнування сповільнювався приблизно на чверть протягом 18 місяців лікування.
35	розпад	про симптоми / наслідки деменції	2	0,38%	1. ВВС 2. УНІАН	Деменція — розпад психічних функцій, що відбувається в результаті уражень мозку, найчастіше — у старості.
36	згасання	про симптоми / наслідки деменції	2	0,38%	1. ВВС 2. РБК	Медики відзначають, що майже всі ці симптоми схожі з природним згасанням через старість, тому у випадку деменції часто бувають труднощі в діагностиці.
10	неминучий	про деменцію	1	0,19%	1. ТСН	Це приголомшливий результат, і це ще раз показує, що збільшення ризику захворювання, яке здається неминучим під час старіння, може насправді бути пов'язано з конкретними біологічними відмінностями
11	вікові зміни	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	захистити мозок від вікових змін допоможе розгадування кросвордів
14	розумово відсталлий	про людину з деменцією	1	0,19%	1. ТСН	В Австралії збудують містечко для розумово відсталих людей
15	відхилення	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	Результат – розумові відхилення, які в основному з'являються з віком
17	забудькуваність	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	“Деменція розвивається поступово і має 3 стадії: Початкова: загальна забудькуваність”
18	безцільне ходіння	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	“Середня стадія: поведінкові труднощі (наприклад безцільне ходіння, задавання одних і тих самих питань по колу тощо).”
19	викликатися проблеми	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	Деменція викликає проблеми у майже 55 мільйона людей в світі

20	виживання	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	Середній час виживання від часу встановлення діагнозу становить близько чотирьох років
21	невтішний	про деменцію	1	0,19%	1. ТСН	Як пише TheGuardian, симптоми деменції можна помітити задовго до того, як невролог встановить невітійний діагноз
22	підступний	про деменцію	1	0,19%	1. ТСН	У таких людей ймовірність стикнутися в майбутньому з підступною хворобою набагато вища.
23	когнітивне зниження	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	На жаль, ваші гени є одним з основних факторів ризику розвитку деменції та інших форм когнітивного зниження.
26	позбавляти	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ТСН	Деменція — це руйнівна група захворювань (найпоширенішою з яких є хвороба Альцгеймера), яка позбавляє людей пам'яті, рухливості та особистості
27	тяжкохворий	про людину з деменцією	1	0,19%	1. ТСН	Донька знаменитого голлівудського експодружжя Брюса Вілліса і Демі Мур опублікувала свіже фото зі своїм тяжкохворим татом.
30	важкохворий	про людину з деменцією	1	0,19%	1. ТСН	Також обраниця знаменитості поділилася, як пояснила донькам, що їхній батько важкохворий
31	потерпати	про людину з деменцією	1	0,19%	1. ТСН	76-річна бабуся, що потерпає від хвороби Альцгеймера, не впізнала його під час візиту до лікарні
33	кошмар	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ВВС	життя рідних й близьких хворого зовсім не обов'язково має перетворюватися на кошмар
37	руйнівний вплив	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ВВС	Руйнівний вплив деменції (в побуті її ще називають старечим слабоумством) на особистість будь-якої людини величезний
38	підточувати	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ВВС	ця хвороба потроху підточує пам'ять, руйнуючи спогади
40	стиратися	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ВВС	З пам'яті стираються обличчя знайомих людей

41	в'янути	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. BBC	мимоволі доводиться спостерігати за тим, як повільно в'яне їхній мозок
42	згасаючий	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. BBC	створення для пацієнта умов, що підтримують і стимулюють роботу згасаючого мозку
43	забудькуватий	про людину з деменцією	1	0,19%	1. BBC	Багатьом дорослим, що мають справу із забудькуватим батьком чи партнером, такий підхід може здатися делікатним і чи не єдиним можливим.
44	гнітючий	про деменцію	1	0,19%	1. BBC	терапевти й самі не поспішають відправляти своїх пацієнтів до вузьких фахівців, здатних підтвердити цей гнітючий і вкрай стигматизований діагноз
45	катастрофа	про деменцію	1	0,19%	1. BBC	Масштаби катастрофи, яку він так намагався приховати, стали очевидними
46	загрожувати	про деменцію	1	0,19%	1. BBC	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?
48	небезпечний	про деменцію	1	0,19%	1. ICTV	Отже, мобільні застосунки можуть стати кроком уперед у ранній діагностиці та моніторингу небезпечного захворювання.
49	жахливі неприємності	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ICTV	Девід каже: “Якщо хтось може уповільнити [хворобу Альцгеймера] і, зрештою, зупинити її, це було б чудово, бо ця хвороба завдає жахливих неприємностей”.
51	жахливий	про деменцію	1	0,19%	1. BBC	Люди вважають цей стан жахливим, і це дійсно так
52	чужий	про людину з деменцією	1	0,19%	1. ICTV	Людина ніби стає чужою, а родині доводиться докладати багато зусиль, щоб убезпечити її від непередбачуваних вчинків і дій.
53	зникають почуття	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ICTV	Часто деменцію називають старечим слабоумством, що робить неможливим нормальне життя людини, вона вже не може себе обслуговувати,

						змінюється її поведінка, зникають почуття та емоції.
54	зникають емоції	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. ICTV	Часто деменцію називають старечим слабоумством, що робить неможливим нормальне життя людини, вона вже не може себе обслуговувати, змінюється її поведінка, зникають почуття та емоції.
55	приречений	про людину з деменцією	1	0,19%	1. ICTV	Невже всі ті, хто мають такі проблеми, приречені з часом на деменцію?
56	страшити	про деменцію	1	0,19%	1. ICTV	Діагноз деменція страшить багатьох, бо він пов'язаний із порушенням когнітивних, а згодом і фізичних функцій організму.
57	синдром без страховки	про деменцію	1	0,19%	1. ICTV	Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію
58	прийшла деменція	про деменцію	1	0,19%	1. ICTV	Кожен, до кого прийшла деменція, має знати, що він не на самоті.
60	(не) щадити	про деменцію	1	0,19%	1. ICTV	А от невротиків і песимістів деменція не щадить.
61	наступ	про деменцію	1	0,19%	1. ICTV	Нове дослідження американських вчених засвідчує, що читання, написання листів, карткові ігри, а також захоплення головоломками в літньому віці можуть відстрочити наступ деменції Альцгеймера на термін до п'яти років.
62	капризи	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. Українська правда	Важко фізично, бо стареньких треба мити, годувати, за ними прибирати, забавляти, терпіти капризи і при цьому стримувати емоції, які киплять всередині від безсилля.
63	доводити "до чортиків"	про людину з деменцією	1	0,19%	1. Українська правда	Бабця може бути агресивною, доводити рідних "до чортиків", якість навіть костиль підняла на невістку зі зрозумілої тільки їй причини.

64	жахи	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. Українська правда	Нещодавно вона опублікувала світлинку, яка яскраво ілюструє всі жахи Альцгеймера.
65	маразм	про деменцію	1	0,19%	1. Українська правда	Проаналізувавши отримані дані, вчені дійшли висновку, що літні люди, які вживали алкоголь в зазначених дозах, на 30% менше були схильні до розвитку маразму.
66	безумство	про деменцію	1	0,19%	1. Еспресо	Удари головою по футбольному м'ячу призводять до мозкових порушень, а з часом - до розвитку деменції (безумства)
67	галюцинувати	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. hromadske	У ньому вона описує, що відбувається з Пітером: він став галюцинувати, в нього стаються періоди параної та провали в пам'яті.
68	занедужати	про деменцію	1	0,19%	1. hromadske	Щороку занеджують понад 4,5 тисячі осіб, у 40% випадків це судинна деменція.
70	з'їхати з глузду	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. hromadske	«Через низький рівень обізнаності побутує думка, що це соромно — це ж ніби людина з'їхала з глузду, з нею вже нічого не вдієш.
71	неконтрольований	про людину з деменцією	1	0,19%	1. hromadske	Зазвичай тоді проблему відчувають лише їхні рідні й вона їм заважає: наприклад, якщо на пізній стадії деменції людина стає геть неконтрольованою, агресивною, не спить уночі.
72	загальмований	про людину з деменцією	1	0,19%	1. Gazeta.ua	Поступово у цих людей скорочується словниковий запас, говорити починають загальмовано, уривчастими фразами.
73	деградувати	про симптоми / наслідки деменції	1	0,19%	1. Кореспондент	Деменція - синдром, за якого деградують пам'ять, мислення і поведінка, а людина втрачає здатність здійснювати повсякденні справи.
Загальна кількість лексем:			522			

Таблиця 2.2. Перелік унікальних аналізованих одиниць із зазначенням кількості та відсотка вживань, джерел та прикладів.

Взявши за основу концепцію «Позитивної мови» від БФ «Незабутні» та Alzheimer's Society [7] та видозмінивши її відповідно до наших реалій, ми розкласифікували отримані 522 лексеми, словосполучення / словосполуки та 75 унікальних лексем, словосполучень та/або словосполук відповідно до груп та отримали такі результати:

1) **про деменцію** (34 лексеми та словосполучень / словосполук, що складають 45,33% від загальної кількості унікальних одиниць, а також 335 слововживань та 64,18% від загальної кількості аналізованих одиниць):

- хвороба – 72 випадки слововживання (13,79% від загальної кількості аналізованих одиниць);
- страждати (на/від) – 54 випадки (10,34%);
- захворювання – 52 випадки (9,96%);
- слабоумство – 45 випадків (8,62%);
- недоумство – 25 випадків (4,79%);
- старече слабоумство – 12 випадків (2,3%);
- старече недоумство – 11 випадків (2,11%);
- недуга – 10 випадків (1,92%);
- вражати – 8 випадків (1,53%);
- (за)хворіти (на) – 8 випадків (1,53%);
- старечий маразм – 5 випадків (0,96%);
- старечий – 4 випадки (0,77%);
- тяжкий – 3 випадки (0,57%);
- смертельний, руйнування, страшний, важке випробування, руйнувати – по 2 випадки (по 0,38%);
- а також неминучий, невтішний, підступний, гнітючий, катастрофа, загрожувати, небезпечний, жахливий, страшити, синдром без страхів, прийшла деменція, (не) щадити, наступ, маразм, безумство, занедужати – по 1 випадку (0,19%).

2) **про людину з деменцією** (13 лексем та словосполучень (17,33%) та 147 випадків слововживання (28,16%):

- хворий (на) – 83 випадки (15,90%);
- пацієнт – 52 випадки (9,96%);
- постраждалий – 2 випадки (0,38%);
- а також розумово відсталий, тяжкохворий, важкохворий, потерпати, забудькуватий, чужий, приречений, доводити “до чортків”, неконтрольований, загальмований – по 1 випадку (0,19%).

3) **про симптоми / наслідки деменції** (28 лексем та словосполучень / словосполук (37,33%) та 40 випадків слововживання (7,66%):

- деградація – 6 випадків (1,15%);
- руйнівний – 3 випадки (0,57%);
- занепад – 3 випадки (0,57%);
- загибель – 2 випадки (0,38%);
- розпад – 2 випадки (0,38%);
- згасання – 2 випадки (0,38%);
- вікові зміни, відхилення, забудькуватість, безцільне ходіння, викликати проблеми, виживання, когнітивне зниження, позбавляти, кошмар, руйнівний вплив, підточувати, стиратися, в'янути, згасаючий, жахливі неприємності, зникають почуття, зникають емоції, капризи, жахи, галюцинувати, з'їхати з глузду, деградувати – по 1 випадку слововживання (0,19%).

Враховуючи отримані нами результати, можна дійти висновку, що українські онлайн-медіа при написанні статей про деменцію послуговуються словами, що сприяють стигматизації цього діагнозу та осіб із ним. Серед проаналізованих 100 статей та виділених із них 522 лексем, словосполучень та/або словосполук, найчастотнішими стали на позначення деменції (64,18%). Так, цей діагноз є найбільш застигматизованим («хвороба», «слабоумство», «старече недоумство»),

«старечий маразм» та ще 30 лексем, які характеризують деменцію як «страшний» діагноз, із яким життя умовно завершується).

Другою за частотністю слововживань є категорія «про людину з деменцією» (147 випадків, що відповідають 28,16%) з лексемами «пацієнт», «хворий (на)», «постраждалий», «розумово відсталий» і тд. Отже, про осіб із деменцією складається враження немічності та безпорадності, і на перше місце в характеристиці людини журналістами виноситься ознака розумових здібностей, а не її індивідуальності.

Третьою за кількістю вжитих лексем, словосполучень та словосполук (40 випадків (7,66%)), проте частотною за кількістю унікальних лексем (28 одиниць, що відповідає 37,33%) є категорія «про симптоми та наслідки деменції». До неї ми зарахували лексеми, як-от: «деградація», «руйнівний», «занепад», «згасання», «капризи» і тд, – які з метою маніпуляції за допомогою оцінної лексики акцентують увагу читачів на негативному впливі деменції на стан особи з нею.

Можна дійти висновку, що, виконуючи свою основну функцію – інформаційну, – ЗМІ вдаються до маніпуляцій (психологічного впливу на читачів), щоб підкреслити нищівний вплив деменції на стан людини та її оточення. Вживаючи лексеми на позначення діагнозу, які не є офіційними, а використовуються в «народі» для приниження людини, приписуючи їй різні характеристики за певними проявами її поведінки та характеру, а також перебільшуючи ці прояви та їх вплив на життя, медіа формують у суспільстві думку, що деменція – це загроза, а людини з деменцією потрібно остерігатися, із чим ми категорично не згодні.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні громадської думки. Зображення журналістами осіб із психічними порушеннями, зокрема з деменцією, як людей небезпечних, жорстоких і непередбачуваних, спотворює думку суспільства про них та спричиняє поширення стигматизації щодо них. Як зазначала О. Бережна, «засоби масової інформації сприяють розповсюдженню різних стереотипів та дискримінації, що й призводить до стигматизації у суспільстві» [1].

Так, під час дослідження думки доглядальників з приводу ставлення суспільства до них нами було з'ясовано, що основним джерелом інформації про деменцію для них були онлайн-статті, сайти та соцмережі (92,5% відповідей), а після ознайомлення з нею вони відчували страх, тривогу, побоювання (50% відповідей), а також печаль, смуток та розчарування (47,5%). Це також підкріплюється негативним ставленням до осіб із деменцією та їхніх доглядальників у суспільстві, зокрема від лікарів, сусідів та інших членів родини, що також відбивається на їхньому психоемоційному стані, – 55% респондентів сказали, що відчувають печаль, смуток та розчарування, і ще 35% – гнів, злість та досаду. Також респондентами були наведені конкретні приклади лексем, як-от «маразматик», «старий псих», «старість», «овоч», «божевільна»; і половина опитаних (20 осіб) вважає, що такі слова впливають на загальну картину ставлення до осіб із деменцією в Україні, що демонструють також побажання людей, щоб до них та їхніх близьких ставилися ввічливо та без упереджень.

Друге наше дослідження також підтвердило думку про те, що в суспільстві домінує зневажливе ставлення до осіб із деменцією, що й відображено в текстах статей про синдром. Нами було проаналізовано 11 найпопулярніших онлайн-ЗМІ (а саме – статті про деменцію новинних медіа «ТСН», «ICTV», «BBC News Укра-

їна», «Українська правда», «УНІАН», «hromadske», «Gazeta.ua», «Кореспондент», «РБК Україна», «Суспільне», «Еспресо») та виділено 522 лексеми, словосполучення та словосполуки. Після цього ми розкласифікували їх за прикладом пам'ятки «Позитивна мова» від БФ «Незабутні» та Alzheimer's Society й отримали 3 групи: «Про деменцію», «Про людину з деменцією», «Про симптоми та наслідки деменції». Найбільшою й найчастотнішою стала перша група на опис синдрому та використання його стилістично знижених синонімів (45,33% від кількості унікальних одиниць та 64,18% від загальної кількості лексем, вжитих у статтях). Категорія «Про людину з деменцією» має більше випадків слововживання лексем, словосполучень та словосполук проти групи «Про симптоми та наслідки деменції» (28,16% та 7,66% відповідно), однак менше унікальних одиниць (17,33% проти 37,33% відповідно). Отже, журналісти більше концентрують увагу читачів на оцінці інтелектуальних спроможностей осіб із деменцією та їхній поведінці, а також проблемах, які вони спричиняють для своїх близьких, не наголошуючи на тому, що людина залишається собою навіть після втрати пам'яті чи навичок мовлення, особливо для їхніх рідних. Неповажливе ставлення до осіб із деменцією та їхніх доглядальників у медіа лише зміцнює стигму щодо них та поширює серед суспільства думку про те, що вони не є його частиною. А стигма так само негативно впливає на моральний стан як осіб із деменцією, так і їхніх родин.

ВИСНОВКИ

У контексті воєнного часу в українців почали неабияк прогресувати психічні порушення. Одним із найбільш прикметних та поширених є деменція, що почала розвиватися як у цивільних, так й у військових через стрес та різні пошкодження (зокрема травми голови), а в тих людей, у яких цей синдром уже був діагностований, він почав прогресувати.

Під деменцією ми маємо на увазі стан, який описує різноманітні когнітивні та поведінкові зміни в мозку людини, які впливають на її життя людини та здатність виконувати повсякденну діяльність. У результаті особа має труднощі з мисленням та мовленням, запам'ятовуванням та відтворенням інформації, комунікацією з іншими людьми. Вона має потребу в допомозі членів родини, знайомих і друзів, медичних та соціальних працівників, а в результаті часто зазнає від них зневажливого ставлення або просто байдужості.

На сьогодні деменція є стигматизованим станом, що призводить до поширення негативних стереотипів про осіб, що живуть із ним. Так, стигма є соціальним явищем, а не притаманним особам набором атрибутів, тобто це вироблені та нав'язані соціумом ідеї про «норму», і та людина, яка не підпадає під «норму», зазнає стигматизації. У результаті особа відчуває на собі вплив дискримінації на всіх рівнях: від спілкування із сусідами та колегами, на прийомі у фахівця, під час проходження лікування в закладі стаціонарного догляду чи перебування в спеціалізованому геріатричному пансіонаті до державного (законодавчого) рівня, коли інтереси осіб із деменцією не беруться до уваги.

Саме тому по всьому світу різні організації та установи (державні, приватні та громадські) проводять кампанії з антистигми, інформуючи суспільство про те, як насправді відбувається перебіг синдрому, якими словами його варто описувати

та що кожен може зробити, аби допомогти людям з деменцією та їхнім доглядальникам. У цьому велику роль відіграють медіа, оскільки ЗМІ є найзручнішим способом поширення інформації про деменцію та формування в суспільства ставлення до синдрому та людей із ним.

Це підтверджують проведені нами дослідження. Так, у результаті онлайн-анкетування 40 доглядальників осіб із деменцією нами було з'ясовано, що інформацію про синдром та догляд за особою з ним вони дізнаються з Інтернету (статті, сайти, соцмережі та чати) та від лікарів. Більшістю респондентів було зазначено, що після отримання цієї інформації вони відчують негативні емоції: страх, тривогу, печаль і розчарування, що підкріплюється також зневагою від інших людей, про яку згадала половина респондентів. Респонденти також навели конкретні приклади лексем, які вони чули чи бачили і які спричиняють у них гнів, злість та досаду: «немічна», «божевільна», «хвора», «маразматик», «старий псих». Половина респондентів зазначила, що такі слова впливають на ставлення до деменції в країні, і майже всі відзначили, що хочуть, аби до них та осіб із деменцією, за якими вони доглядають, ставилися з повагою та розумінням.

Під час другого дослідження нами було проведено контент-аналіз 11 найпопулярніших українських новинних медіа та проаналізовано 100 їх статей про деменцію, щоб з'ясувати, як висвітлюється ставлення до осіб із деменцією в ЗМІ. У результаті ми виокремили 522 лексем, словосполучень та словосполук, із яких 75 були унікальними. Отримані одиниці ми піддали сортуванню відповідно до класифікації, поданої в Розділі 1.3 «Пам'ятки про позитивну мову». Так, найчисельнішою стала група лексем «Про деменцію» (хвороба, страждати, слабоумство, недоумство, старечий маразм), які акцентують на тому, що це «підступний» «синдром без страховки», витворюючи в уяві читачів страшні образи навколо поняття «деменція». Ці ідеї також підкріплюють лексеми з категорії «Про людину з деменцією», де людей називають «пацієнтами», «хворими», «постражда-

лими», «розумово відсталими» та «приреченими», що негативно впливає на самооцінку осіб із деменцією, їхнє сприйняття себе в суспільстві та зачіпає їхню гідність, провокуючи також розвиток самостигми. Третина унікальних одиниць увійшла в групу «Про симптоми та наслідки деменції», у якій авторами статей було використано лексеми на позначення «руйнівного впливу» синдрому на людину («деградація», «занепад», «загибель», «в'янути», «кошмар»), що в результаті найбільше відображає ставлення соціуму до осіб із деменцією як до людей без емоцій та почуттів, що вже «не ті».

Можна дійти висновку, що ставлення українського суспільства до осіб із деменцією не є задовільним, і це впливає на їхній стан (моральний та фізичний) та їхніх доглядальників, які постійно зазнають стигматизації з боку соціуму. Засоби масової комунікації можуть покращити цю ситуацію та стати простором для наснаження та підтримки осіб із деменцією, але наразі лише ускладнюють ситуацію та у статтях послуговуються словами, що здатні лише образити людину та посіяти паніку серед інших членів суспільства. Навіть попри діагноз особи з деменцією можуть продовжувати своє активне життя та насолоджуватися ним, поки мають таку можливість, а їхні близькі продовжують радіти моментам та миттям, проведеним разом. Мова – потужний інструмент впливу на маси, і наші слова мають виявляти повагу до людей та надавати їм підтримку, а не засуджувати та поширювати страх.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бережна О. О. Проблема політичної коректності та стигматизації в сучасній англomовній суспільно-політичній літературі. Серія “Філологічна”, №59, с. 23-26 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/4731/1/9.pdf>.
2. Богуш Л. А. Вплив медіа на формування громадської думки у світі, 7 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_3/52.pdf.
3. Догляд за людьми похилого віку, які живуть з деменцією : навчально-методичний посібник, Київ, 2020, 350 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/4e64e070-3f73-4b28-a4f5-d757ea32937f/content>.
4. Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект [колективна монографія] / кол. авт., за заг. ред. проф. Н.А. Сейко; відп. ред. Н.П. Павлик. Житомир: Видавництво, 2014, 220 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.zu.edu.ua/23627/1/Енциклопедія.PDF>.
5. Життя з деменцією: можливості сучасної терапії. За матеріалами Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Особливості діагностики, лікування та реабілітації пацієнтів з неврологічною патологією в умовах воєнного часу» (17-18 березня 2023 р.) [Електронний ресурс], 31 с. Режим доступу до ресурсу: https://health-ua.com/multimedia/userfiles/files/2023/Nevro_2_2023/nevro_2_2023_st30.pdf
6. Класифікатор: (F00-F09) Органічні, включаючи симптоматичні, психічні розлади [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://kod.poltavalk.com.ua/mkhh-10-am/66-klas-5-rozlady-psykhiky-ta-povedinky-f00-f99/553-f00-f09-organichni-vklyuchayuchi-simptomatichni-psykhichni-rozladi>.
7. Незабутні. Позитивна мова. Як говорити про деменцію, 2023, 14 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://www.nezabutni.org/assets/pdf/friendly-society/positive_language.pdf.
8. Моргун В.Ф. Психохірургія наклепів. Полтава, 2005, 284 с.
9. Орлова О. В., Животовська Л. В, Бойко Д. І., Боднар Л. А. Показники якості життя осіб, що доглядають за пацієнтами з деменцією, 2021, с. 16-19 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://ecomed-journal.org/index.php/journal/article/view/229/221>.

10. Селезньова О. М. Термін “медіа-простір”: теоретичний підхід. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2022, с.5 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/05/59.pdf>.
11. Слободяник А.П. Психотерапия, внушение, гипноз. Київ : Здоров'я, 1977, 480 с.
12. Столярик О. Стигматизація осіб з розладами спектру аутизму та членів їхніх родин як феномен та як процес, 2019, с. 44-57 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/338084105_STIGMATIZACIA_OSI_B_Z_ROZLADAMI_SPEKTRU_AUTIZMU_TA_CLENIV_IHNIH_RODIN_AK_FENOMEN_TA_AK_PROCES_OGLAD_LITERATURI.
13. Тушинцева Л.П. До проблеми вивчення феномену стигматизації [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vuzlib.com/content/view/707/94/>.
14. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) та паліативної медичної допомоги “Деменція” [Електронний ресурс], 65 с. Режим доступу до ресурсу: https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2016_736_ukrmd_dem.pdf.
15. Чабан О. С, Хаустова О. О. Деменції: сучасні підходи до діагностики й лікування. Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ, 2018, с. 41-48 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://neuroscience.com.ua/index.php/journal/article/view/31/25>.
16. Чутора М. В. Підходи до розуміння сутності явища стигми. Науковий вісник Ужгородського національного університету, с. 199-203 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12017/1/ПІДХОДИ%20ДО%20РОЗУМІННЯ%20СУТНОСТІ%20ЯВИЩА%20СТИГМИ.pdf>.
17. Чутора М. В. Самостигматизація осіб з психічними захворюваннями як реакція на стигматизацію суспільством. Науковий вісник Ужгородського національного університету, с. 229-231 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1022/1/САМОСТИГМАТИЗАЦІЯ%20ОСІБ%20З%20ПСИХІЧНИМИ%20ЗАХВОРЮВАННЯМИ%20ЯК%20РЕАКЦІЯ%20НА.pdf>.
18. Чутора М. В. Стигматизація: сутність, види, причини виникнення. Науковий вісник Ужгородського національного університету, с. 177-180 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу:

- <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5724/1/СТИГМАТИЗАЦІЯ%20СУТНІСТЬ%20%20ВИДИ%20%20ПРИЧИНИ%20ВИНИКНЕННЯ.pdf>.
19. Шагар В. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: “Прапор”, 2007, 640 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427530.pdf.
 20. Які топ-20 сайтів новин українці читають найбільше: рейтинг ЗМІ від SimilarWeb. URL: <https://informer.ua/uk/yaki-top-20-saytiv-novin-ukrajinci-chitayut-naybilshe-reyting-zmi-vid-similarweb>.
 21. Alzheimer’s Disease International. Numbers of people with dementia around the world [Електронний ресурс], 2 с. Режим доступу до ресурсу: <https://www.alzint.org/u/numbers-people-with-dementia-2017.pdf>.
 22. Alzheimer’s Disease International. World Alzheimer Report 2019 Attitudes to dementia, 2019, 160 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.alzint.org/u/WorldAlzheimerReport2019.pdf>.
 23. Becker H. The Outsiders. The Free Press of Glencoe, 1963.
 24. Brayne C. Neuropathological Correlates of Dementia in Over-80-Year-Old Brain Donors from the Population-Based Cambridge City over-75s Cohort (CC75C) Study, 2009 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://content.iospress.com/articles/journal-of-alzheimers-disease/jad01182/>.
 25. CDC Brief. Addressing Stigma Associated with Alzheimer’s Disease And Other Dementias: Role of the Public Health and Aging Services Networks, 2015, 4 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.cdc.gov/aging/pdf/stigma-and-AD-brief-july-2015.pdf>.
 26. Chengxuan Qiu, Miia Kivipelto, Eva von Strauss. Epidemiology of Alzheimer’s disease: occurrence, determinants, and strategies toward intervention, 2009, с. 111-128 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.31887/DCNS.2009.11.2/cqiu>.
 27. Chorna V. Reforming healthcare to strengthen the mental health of the population of Ukraine and the experience of EU countries, 2020 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/349616403_Reforming_healthcare_to_strengthen_the_mental_health_of_the_population_of_Ukraine_and_the_experience_of_EU_countries.
 28. Denning T. Dementia: definitions and types : Nursing standards, 2015, с.37 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.proquest.com/openview/59b69be6fa356b8362df81720902ad21/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2042228>.

29. Finzen A. Stigma and Stigmatization Within and Beyond Psychiatryб 2017 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/306035953_Stigma_and_Stigmatization_Within_and_Beyond_Psychiatry.
30. Goffman E. Stigma. Penguin Random House UK, 1963, с.1-15 [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://cdn.penguin.co.uk/dam-assets/books/9780241548011/9780241548011-sample.pdf>.
31. Haightat, R. A. Unitary theory of stigmatization. Pursuit of self-interest and routes to destigmatisation. British Journal of Psychiatry, 2001, с. 207–215.
32. HelpAge International. «Досвід війни для людей старшого віку в Україні та їх залучення до гуманітарної реакції» [Електронний ресурс], 8 с. Режим доступу до ресурсу: <https://www.helpage.org/wp-content/uploads/2023/05/Lost-the-life-Summary-Ukrainian.pdf>.
33. John T. O'Brien D.M. Vascular Cognitive Impairment [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1064748112607064>.
34. Link & Phelan, Conceptualizing Stigma. Annual Review of Sociology, 2001, с. 363–385.
35. Matsui Y. Incidence and survival of dementia in a general population of Japanese elderly: the Hisayama study [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://jnnp.bmj.com/content/80/4/366.short>.
36. McKeith I. G. Diagnosis and management of dementia with Lewy bodies [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.neurology.org/doi/abs/10.1212/01.wnl.0000187889.17253.b1>.
37. National Institute for Health and Care Excellence (NICE). Dementia: assessment, management and support for people living with dementia and their carers. URL: <https://www.nice.org.uk/guidance/ng97/resources/dementia-assessment-management-and-support-for-people-living-with-dementia-and-their-carers-pdf-1837760199109>.
38. Payne M. Strategies for the Management of Stigma through Social Work. The British Journal of Social Work, 1980, с. 443-456.
39. Pinker R. Social theory and social policy. London: Heinemann, 1971, 226 с.
40. Seth A. Gale, Diler Acar, Kirk R. Daffner. Dementia, 2018, 26 с [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1016/j.amjmed.2018.01.022>.
41. Steinberg M. Point and 5-year period prevalence of neuropsychiatric symptoms in dementia: the Cache County Study, 2007. Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.1002/gps.1858>.

42. Urbańska K., Szcześniak D., Rymaszewska J. The stigma of dementia [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1230281315000884>.
43. Warren J.D. Frontotemporal dementia, 2013 [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу: <https://www.bmj.com/content/347/bmj.f4827.short>.
44. WHO. Mental Health Declaration for Europe Facing the Challenges, Building Solutions, Helsinki, 2005, 8 с [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу: <https://iris.who.int/handle/10665/107625>.

СПИСОК ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛ

45. 49% українців стали менше піклуватися про своє здоров'я. URL: <https://darnytsia.ua/press-center/novini-kompan/49-ukrayintsiv-stali-menshe-pikluvatisya-pro-svoie-zdorovya>.
46. Віктор Ляшко: Стигма у сфері психічного здоров'я – це бар'єр, який потрібно зруйнувати. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/viktor-liashko-styhna-u-sferi-psykhichnoho-zdorovia-tse-barier-iakyi-potribno-zruinuvaty>.
47. Деменція – це. MozOk.ua : вебсайт. URL: <https://mozok.ua/dementia/article/3193-dementcy-a--tse>.
48. Геронтофобія: страх спілкуванням з людьми похилого віку або свого власного старіння. Український психологічний хаб : вебсайт. URL: <https://www.psykholoh.com/post/%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%BE%D1%84%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%8F-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85-%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC-%D0%B7-%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D1%8C%D0%BC%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%85%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D1%96%D0%BA%D1%83-%D0%B0%D0%B1%D0%BE-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F>
F.
49. Ейджизм. Словник.ua : вебсайт. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%C5%C9%C4%C6%C8%C7%CC>.
50. Медичні міфи: усе про деменцію. Ingenius.ua : вебсайт. URL: <https://ingeniusua.org/articles/medychni-mify-use-pro-dementsiyu>.
51. Міністерства представили пріоритетні проєкти у межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я. URL: <https://howareu.com/news/ministerstva-predstavyly-priorytetni-proieky-u-mezhakh-vseukrainskoi-prohramy-mentalnoho-zdorovia>.
52. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
53. Статистика та основні цифри. Nezabutni.org : вебсайт. URL: <https://www.nezabutni.org/about-dementia/what-is-dementia/statystyka-ta-osnovni-tsyfry>.

54. Стигма. Словник української мови : вебсайт. URL:
<https://sum.in.ua/s/styghma>.
55. Що варто знати про життя з деменцією. URL:
<https://suprun.doctor/zdorovya/shho-varto-znati-pro-zhittya-z-demenczieyu.html?=-page944>.
56. 5 challenges of Living with Dementia and How to prepare for them. URL:
<https://www.arborcompany.com/blog/5-challenges-of-living-with-dementia-and-how-to-prepare-for-them>.
57. American psychological association : cognitive functioning.
<https://dictionary.apa.org/cognitive-functioning>.
58. Dementia factsheet. URL: <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/dementia>.
59. Different Types Of Dementia. URL:
<https://www.agespace.org/dementia/different-types-of-dementia>.
60. Estimation of the global prevalence of dementia in 2019 and forecasted prevalence in 2050: an analysis for the Global Burden of Disease Study 2019. URL: [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(21\)00249-8/fulltext#%20](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(21)00249-8/fulltext#%20).
61. Over half of people fear dementia diagnosis, 62 per cent think it means 'life is over'. URL: <https://www.alzheimers.org.uk/news/2018-05-29/over-half-people-fear-dementia-diagnosis-62-cent-think-it-means-life-over>.
62. Subtypes of dementia. URL: <https://dementiastatistics.org/about-dementia/subtypes/>.
63. Types of Dementia: What You Should Know. URL:
<https://www.webmd.com/alzheimers/alzheimers-dementia>.
64. World failing to address dementia challenge. URL:
<https://www.who.int/news/item/02-09-2021-world-failing-to-address-dementia-challenge>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Алкоголь, відеоігри та музика. Супрун пояснила, як запобігти слабоумству. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/alkogol-videoigri-ta-muzika-suprun-poyasnila-yak-zapobigti-slaboumstvu-1308732.html>.
2. Антикоагулянти запобігають розвитку деменції - учені. URL: <https://www.unian.ua/health/worldnews/2209299-antikoagulyanti-zapobigayut-rozvitku-dementsiji-ucheni.html>.
3. Антихолінергічні препарати можуть збільшити ризик розвитку деменції. URL: <https://hromadske.ua/posts/antiholinerghichni-preparati-mozhut-zbilshiti-rizik-rozvitku-demenciyi>.
4. Батько Брітні Спірс заявив, що співачка страждає на деменцію. URL: <https://tsn.ua/glamur/batko-britni-spirs-zayaviv-scho-spivachka-strazhdaye-na-demenciyu-177781>.
5. Британських вчених надихають “чудо-ліки” від слабоумства. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-39657392.6.html>.
6. Британці винайшли комп'ютерну гру, що допомагає дослідити деменцію. URL: <https://tsn.ua/video/video-novini/britanci-vinayshli-komp-yuternu-gru-scho-dopomagaye-dosliditi-demenciyu.html>.
7. В Австралії збудують містечко для розумово відсталих людей. URL: <https://tsn.ua/svit/v-avstraliyi-zbuduyut-mistechko-dlya-rozumo-vidstalih-lyudey-965563.html.4625.html>.
8. В актора Брюса Вілліса виявили деменцію. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64673425>.
9. Від танців до беруш: 5 способів запобігти деменції. URL: <https://tsn.ua/lady/zdorovye/aktualnaya-tema/vid-tanciv-do-berush-5-sposobiv-zapobigti-demenciyi-2444164.html>.
10. Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії. URL: <https://tsn.ua/lady/zdorovye/aktualnaya-tema/visim-oznak-demenciyi-yak-rozpiznati-hvorobu-na-ranniy-stadiyi-2193412.html>.
11. Винна гра головою: вчені заявили, що у футболістів підвищений ризик деменції. URL: <https://www.unian.ua/science/vinna-gra-golovoju-vcheni-zayavili-shcho-u-futbolistiv-pidvishcheniy-rizik-demenciji-12184023.html>.
12. ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство. URL: <https://ua.korrespondent.net/world/4393577-vooz-prohnozuie-istotne-zbilshennia-chysla-khvorykh-na-slaboumstvo>.
13. Вражає 90% пацієнтів: поведінка уві сні, яка може бути попереджувальною ознакою деменції. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/shist-zvichok-yaki-znizhuyut-rizik-zahvoryuvannya-na-demenciyu-227>.

14. Вчені: Алкоголь – головна причина недоумства. URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/science/3943616-vcheni-alkohol-holovna-prychyna-nedoumstva>.
15. Вчені виявили, що третина пацієнтів з деменцією не знають, що вони хворі. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/novyny/vcheni-vyyavyly-shho-tretyna-racziyentiv-z-demencziyu-ne-znayut-shho-vony-hvori/>.
16. Вчені заявили, що УЗД зможе виявити ймовірність деменції. URL: <https://www.unian.ua/health/worldnews/10333659-vcheni-zayavili-shcho-uzd-zmozhe-viyaviti-ymovirnist-demenciji.html>.
17. Вчені назвали алкоголь, який підвищує ризик деменції: руйнує щільність сірої речовини. URL: <https://www.rbc.ua/rus/styler/vcheni-nazvali-alkogol-kiy-pidvishchue-rizik-1672774729.html>.
18. Вчені назвали простий спосіб уникнути недоумства. URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/medicine/4088555-vcheni-nazvaly-prosty-sposib-unyknuty-nedoumstva>.
19. Вчені назвали ранню ознаку хвороби Альцгеймера. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2018/01/12/228417/>.
20. Вчені прогнозують слабоумство та інсульт сотням мільйонів людей. URL: https://www.unian.ua/health/worldnews/10283331-vcheni-prognozuyut-slaboumstvo-ta-insult-sotnyam-milyoniv-lyudey.html?utm_source=unian&utm_medium=related_news&utm_campaign=related_news_in_post.
21. Вчені розповіли про ранні симптоми деменції. URL: <https://www.unian.ua/health/worldnews/1819847-vcheni-rozpovili-pro-ranni-simptomi-dementsiji.html>.
22. Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/other-news-41789200>.
23. Ген, що спричиняє деменцію, збільшує ризик ускладнень хворих на Covid-19 літніх людей. URL: https://tsn.ua/nauka_it/gen-scho-sprichinyaye-demenciyu-zbilshuye-rizik-uskladnen-hvorih-na-covid-19-litnih-lyudey-1553811.h.
24. 9 способів не допустити слабоумства. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40666079tml>.
25. Деменція: ознаки та причини розвитку захворювання – розповів лікар-психіатр. URL: <https://tsn.ua/lady/zdorovye/aktualnaya-tema/demenciya-oznaki-ta-prichini-rozvitku-zahvoryuvannya-rozpoviv-likar-psihiatr-2538598.html>.
26. Деменція прогресує. Лікарі пояснили, як виявити та запобігти хворобі Альцгеймера. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/dementsiya-progresue-likari-poyasnili-k-viyaviti-1715360522.html>.

27. Демі Мур показала рідкісне відео з важкохворим Брюсом Віллісом: який вигляд має актор. URL: <https://tsn.ua/glamur/druzhina-hvorogo-na-demenciyu-bryusa-villisa-rozpovila-pro-stan-aktor-lyudini-tyazhko-2417527.html>
28. Депресія може призвести до старечого маразму. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/4c346c3214736/>.
29. Для хворих на слабоумство будують селище. URL: https://gazeta.ua/articles/health/_dlya-hvorih-na-slaboumstvo-buduyut-selische/846558.
30. Додайте їх до свого раціону: вчені назвали три продукти, які знижують ризик розвитку деменції на 32%. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/dodayte-yih-do-svogo-rationu-vcheni-nazvali-tri-produkti-yaki-znizhuyut-rizik-rozvitku-demenciyi-na-32-2329972.html>.
31. До 2050 року кількість випадків деменції у світі зросте у три рази – дослідження. URL: <https://suspilne.media/197900-do-2050-roku-kilkist-vipadkiv-demencii-u-sviti-zroste-u-tri-razi-doslidzenna/>.
32. Донька Брюса Вілліса на свіжих фото показала, який зараз вигляд має тяжкохворий актор. URL: <https://tsn.ua/glamur/donka-bryusa-villisa-na-svizhih-foto-pokazala-yakiy-zaraz-viglyad-maye-tyazhkohvoriy-aktor-2452564.html>.
33. Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”. URL: <https://tsn.ua/glamur/druzhina-hvorogo-na-demenciyu-bryusa-villisa-rozpovila-pro-stan-aktor-lyudini-tyazhko-24179-sposobiv-ne-dopushtiti-slaboumstva527.html>.
34. Жінки частіше за чоловіків страждають на Альцгеймера. І це не тому, що вони живуть довше. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2019/07/17/237582>.
35. Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження. URL: <https://hromadske.ua/posts/zhiteli-dvomovnih-krayin-ridshe-strazhdayut-na-demenciyu-doslidzhennya/>.
36. Забудькуватість та дратівливість: що таке деменція та як її вчасно розпізнати. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/psykholohiia/zabudkuvatist-ta-drativlyvist-shho-take-dementsiya-ta-yak-yiyi-vchasno-rozpiznaty/>.
37. Запальне захворювання кишківника підвищує ризик появи деменції - вчені. URL: https://tsn.ua/nauka_it/zapalne-zahvoryuvannya-kishkivnika-pidvischuye-rizik-poyavi-demenciyi-vcheni-1573444.html.
38. Зворушлива історія: хворий 94-річний дідусь здійснив мрію перед самою смертю (відео). URL: <https://www.unian.ua/health/worldnews/10284042-zvorushлива-istoriya-hvoriy-94-richniy-didus-zdiysniv-mriyu-pered-samoyu-smertyu-video.html>.

39. Знайдено ефективний спосіб боротьби з недоумством. URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/4168118-znaideno-efektyvnyi-sposib-borotby-z-nedoumstvom>.
40. Знайдено народні методи лікування деменції: вчені про напій, який може сповільнити розвиток хвороби. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/znaydeno-narodni-metodi-likuvannya-demenciyi-vcheni-pro-napiy-yakiy-mozhe-spovilniti-rozvitok-hvorobi-2063173.ht>.
41. Інтернет та потенційний ризик деменції: дослідники зробили приголомшливе відкриття. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/internet-ta-potenciyniy-rizik-demenciyi-doslidniki-zrobili-prigolomshlive-vidkrittya-2323231.html>.
42. “Історичний момент”. Успішно випробували ліки від хвороби Альцгеймера. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63065035>.
43. Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/4efd8b13496>.
44. Куріння підвищує ризик недоумства більше, ніж раку – вчені. URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/4569786-kurinnia-pidvyschuie-ryzyk-nedoumstva-bilshe-nizh-raku-vcheni.4c/>.
45. Легенді світового футболу поставлено діагноз слабоумство. URL: <https://tsn.ua/prosport/legendi-svitovogo-futbolu-postavleno-diagnoz-slaboumstvo-1658117.html>.
46. Лікарка розповіла, про що найбільше жалкують люди, які вмирають. URL: <https://tsn.ua/tsikavinki/likarka-rozpovila-pro-scho-naybilshe-zhalkuyut-lyudi-yaki-vmirayut-2454343.html>.
47. Медики пов'язали ризик деменції із життям біля завантажених доріг. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-38515>.
48. Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/medohliad/mensh-poshyrena-forma-demencziyi-symptomy-nedoumstva-bryusa-villisa/566>.
49. Місяць народження впливає на розвиток старечого недоумства - вчені. URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/3575185-misiats-narodzhennia-vplyvaie-na-rozvytok-starechoho-nedoumstva-vcheni>.
50. Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/napulsi/mobilnyj-dodatok-dopomozhe-diagnostuvaty-demencziyu-na-rannij-stadiyi/>.
51. Мозок збереже силу до 100 років: крупа, що знижує ризик розвитку деменції, підходить до риби і м'яса. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/internet-likuye-vid-demenciyi-yak-zupiniti-rozvitok-hvorobi-za-dopomogoyu-virtualnih-likiv->

- [2405269.htmlhttps://tsn.ua/glamur/batko-britni-spirs-zayaviv-scho-spivachka-strazhdaye-na-demenciyu-1777816.html](https://tsn.ua/glamur/batko-britni-spirs-zayaviv-scho-spivachka-strazhdaye-na-demenciyu-1777816.html).
52. Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство. URL: https://gazeta.ua/articles/health-newspaper/_nadmir-ridini-v-mozku-viklikaye-stareche-slaboumstvo/896800.
53. Назвали продукт, який провокує розвиток хвороби Альцгеймера. URL: https://gazeta.ua/articles/health/_nazvali-produkt-yakij-provokuye-rozvitok-hvorobi-alcgejmera/872600.
54. Назвали щоденні звички, через які розвивається слабоумство. URL: https://gazeta.ua/articles/health/_dlya-hvorih-na-slaboumstvo-buduyut-selische/846558.
55. Названа дієта, яка в разі знижує ризик розвитку деменції: що має бути в раціоні. URL: <https://www.rbc.ua/rus/stylar/nazvana-dieta-ka-razi-znizhue-rizik-rozvitku-1681034955.html>.
56. Названо основні симптоми, пов'язані з початком недоумства. URL: <https://ua.korrespondent.net/lifestyle/health/4367902-nazvano-osnovni-symptomy-poviazani-z-pochatkom-nedoumstva>.
57. Низька фізична активність збільшує ризики хвороби Альцгеймера - вчені. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/nizka-fizichna-aktivnist-zbilshuye-riziki-hvorobi-alcgejmera-vcheni-1112973.html>.
58. Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/odruzhennya-zdoroviy-sposib-zhittya-i-spilkuvannya-z-druzyami-yak-poperediti-sareche-slaboumstvo-1052515.html>
59. Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені. URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/science/4244203-ozhyrinnia-pidvyschuie-ryzyk-starechoho-slaboumstva-vcheni>.
60. Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/medohliad/oznaky-ta-stadiyi-demencziyi-fahivczi-poyasnyly-osoblyvosti/>.
61. Пісня британця про хвору бабусю підірвала Інтернет через свою зворушливість. URL: <https://tsn.ua/tsikavinki/pisnya-britancya-pro-hvoru-babusyu-vibuhnula-v-interneti-svoyeyu-zvorushlivisty-608008.html>.
62. Помірне вживання алкоголю не призводить до недоумства - вчені. URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/science/4146334-pomirne-vzhyvannia-alkoholui-ne-pryzvodyt-do-nedoumstva-vcheni.ml>.
63. Препарат леканемаб став проривом у лікуванні хвороби Альцгеймера. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63807491>.

64. Принаймні три риси характеру можуть стати страхуванням від проявів деменції – вчені. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/novyny/prynajmni-try-risy-harakteru-mozhut-staty-strahovkoyu-vid-proyaviv-demencziyi-vcheni/>.
65. 5 ранніх симптомів деменції, які проявляються у повсякденному житті. URL: <https://www.rbc.ua/rus/stylar/5-rannih-simptomiv-dementsiyyi-ki-proyavlyayutsya-1673388550.html>.
66. Рання деменція: лікар про причини і ризики хвороби Альцгеймера одразу після 50 років. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/novyny/rannya-demencziya-likar-pro-prychyny-i-ryzyky-hvoroby-alczejmera-odrazu-pislya-50-rokiv/>.
67. Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/medohliad/ridnym-diagnostuvaly-alczejmera-psyhiatry-radyat-yak-efektyvno-spilkuvatysya-z-hvorymu/>.
68. Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/internet-likuye-vid-demenciyi-yak-zupiniti-rozvitok-hvorobi-za-dopomogoyu-virtualnih-likiv-2405269.html>.
69. Симптоми деменції можна розпізнати за десять років до хвороби: висновки вчених. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/simptomi-demenciyi-mozhna-rozpiznati-za-desyat-rokiv-do-hvorobi-visnovki-vchenih-2183548.h>.
70. Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/napulsi/syndrom-bez-strahovky-eksperty-rozpovily-yak-v-ukrayini-diagnostuyut-demencziyu/tml>.
71. Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2019/10/28/238699/>.
72. Син Робіна Вільямса розкрив справжній діагноз покійного батька. URL: <https://ua.korrespondent.net/lifestyle/4379831-syn-robina-viliamsa-rozkryv-spravzhnii-diahnoz-pokiinoho-batka>.
73. “Таблетки не присипляють”: пара із РФ публікує в ТікТок знущальні відео немічної бабці з деменцією. URL: <https://tsn.ua/svit/tabletki-yine-prisplyayut-para-iz-rf-publikuye-v-tiktok-znuschalni-video-nemichnoyi-babci-z-demenciyeu-1898779.htm>.
74. У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство. URL: <https://hromadske.ua/posts/ukiyevi-vpershe-proveli-alczejmer-kafe-ce-format-yakij-dozvolyaeye-lyudyam-z-demenciyeu-integrivatisya-u-suspilstvo.l>.
75. У половини жінок і третини чоловіків розвивається деменція або хвороба Паркінсона – дослідження. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2018/10/2/233422/>.

76. Учені назвали спосіб, як уникнути недоумства. URL:
https://www.unian.ua/health/worldnews/10642983-ucheni-nazvali-prostiy-sposib-zagalmuvati-starinnya-mozku.html?utm_source=unian&utm_medium=read_more_news&utm_campaign=read_more_news_in_post.
77. Учені назвали спосіб, як уникнути недоумства. URL:
<https://www.unian.ua/health/worldnews/10525590-ucheni-nazvali-sposib-yak-uniknuti-nedoumstva.html>.
78. Футбол може спричинити недоумство, - вчені. URL:
https://espreso.tv/news/2017/02/15/futbol_mozhe_sprychynyty_nedoumstvo_vcheni.
79. Хворий на деменцію Брюс Вілліс не впізнав Демі Мур, з якою прожив у шлюбі 13 років – ЗМІ. URL: <https://tsn.ua/glamur/hvoriy-na-demenciyu-bryus-villis-ne-vpiznav-demi-mur-z-yakoyu-prozhiv-u-shlyubi-13-rokiv-zmi-2444704.html>.
80. Хворі на синдром Альцгеймера не впізнають родичів. URL:
https://gazeta.ua/articles/health-newspaper/_hvori-na-sindrom-alcgejmera-ne-vpiznayut-rodichiv/907479.
81. Хвороба Альцгеймера може бути заразною - вчені. URL:
<https://life.pravda.com.ua/health/55f16c809e8c6/>.
82. Хвороба Альцгеймера – як і на скільки можна відтермінувати її розвиток. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/napulsi/porady/hvoroba-altsgejmera-yak-i-na-skilky-mozhna-vidterminuvaty-yiyi-rozvytok/>.
83. Хто ризикує захворіти на деменцію. Пояснюють вчені. URL:
<https://life.pravda.com.ua/health/2017/10/17/226989/>.
84. Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті. URL:
<https://tsn.ua/zdorovya/korysni-statti/ce-mozhe-vidvoe-zniziti-rizik-rozladiv-pamyati-1935433.html>.
85. «Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні. URL:
<https://hromadske.ua/posts/chasom-vona-ne-vpiznae-mene-kazhe-de-moya-donka-ale-ce-dosi-moya-mama-sho-take-demenciya-i-yak-z-neyu-zhivut-v-ukrayini>.
86. Через хворобу Альцгеймера чоловік забув, що в шлюбі й має дружину. І знову закохався й зіграв весілля — з дружиною. URL:
<https://hromadske.ua/posts/cherez-hvorobu-alcgejmera-cholovik-zabuv-sho-v-shlyubi-j-maye-druzhinu-i-znovu-zakohavsya-j-zigrav-vesillya-z-druzhinoyu>.
87. Чи може вакцина проти туберкульозу вилікувати хворобу Альцгеймера. URL:
<https://suspilne.media/7800-ci-moze-vakcina-proti-tuberkulozu-vilikuvati-hvorobu-alcgejmera/>.

88. Чи можуть полівітаміни зупинити деменцію - нове дослідження. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/korysni-statti/chi-mozhut-polivitamini-zupiniti-demenciyu-nove-doslidzhennya-1911478.html>.
89. Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-513634>.
90. Шість звичок, які знижують ризик захворювання на деменцію. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/shist-zvichok-yaki-znizhuyut-rizik-zahvoryuvannya-na-demenciyu-2274625.ht>.
91. Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-42973360>.
92. Що здатна з нами зробити хвороба Альцгеймера. На простому прикладі. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2017/12/3/227750/>.
93. Що таке деменція та чи можна запобігти її розвитку в старості – розкаже невролог. URL: <https://health.fakty.com.ua/ua/novyny/shho-take-demencziya-ta-chy-mozhna-zapobigty-yiyi-rozvytku-v-starosti-rozkazhe-nevrolog/>.
94. Як виявити хворобу Альцгеймера за 15 років до появи симптомів: нове відкриття медиків. URL: <https://www.rbc.ua/rus/stylar/k-viyaviti-hvorobu-altsgeymera-15-rokiv-poyavi-1706188629.html>.
95. Як знизити шанси мати деменцію: ефективні поради. URL: <https://tsn.ua/zdorovya/korysni-statti/yak-zniziti-shansi-mati-demenciyu-efektivni-poradi-2252368.html>.
96. Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-65672288>.
97. Як попередити появу деменції та як піклуватися про хвору близьку людину. URL: <https://suspilne.media/166526-ak-poperediti-poavu-demencii-ta-ak-pikluvatisa-pro-hvoru-blizku-ludinu/>.
98. Як розпізнати розвиток деменції: медики розповіли про ранні симптоми. URL: <https://www.unian.ua/health/country/2284949-yak-rozpiznati-rozvitok-dementsiji-mediki-rozpovili-pro-ranni-simptomi.html>.
99. Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2019/08/21/237925/>.
100. The Guardian: дослідники виявили маркери крові, що показують початок деменції. URL: <https://suspilne.media/683080-the-guardian-doslidniki-viavili-markeri-krovi-so-pokazuut-pocatok-demencii/>.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Дослідження ставлення суспільства до людей із деменцією та їхніх доглядальників

Додаток 1.1. Питання дослідження, завантажені з Google форми

Усіх вітаю! Мене звати Діана, і зараз я пишу дипломну (бакалаврську) роботу про деменцію й хочу почути вашу думку. Бо будь-яке дослідження має базуватись на потребах і відчуттях людей. Тому, будь ласка, пройдіть це опитування й оберіть відповіді, яку перше спадають на думку.

Як зазвичай, вересень буде місяцем деменції, і в цьому році тема - боротьба зі стигмою. Тобто по всьому світу відбуватимуться кампанії для подолання стигми, і ми у фонді теж уже готуємося. Наш напрям роботи “Дружнє суспільство” якраз сприяє тому, щоб люди з деменцією та їхні доглядальники відчували себе комфортно (“Кафе “Незабутні” в різних містах України), а суспільство (лікарі, сусіди і тд) ставали більш дружніми до людей із деменцією.

Це дослідження свідчитиме про те, яка частка людей із деменцією та їхніх доглядальників стикається зі стигмою і як саме. Воно є локальним і відбуватиметься серед людей, які отримували допомогу від нашого фонду або є в чаті доглядальників. Воно є анонімним, тому ви можете відповідати так, як відчуваєте, як воно є насправді.

Під стигмою я маю на увазі акт процес виділення людини із суспільства та упереджене, негативне ставлення до неї іншими людьми (лікарями, соці працівниками, сусідами, знайомими, іншими членами родини та просто незнайомцями) через наявність якихось індивідуальних властивостей чи ознак, коли людина сприймається як “не така” через діагноз, поведінку чи зовнішність, і це також розповсюджується на її близьких. Цей термін я також пов'язую з дискримінацією, з якою стикаються люди з деменцією та їхні доглядальники.

Дуже дякую вам за готовність допомогти!

Щоб дослідження було інформативним, потрібно мати короткі статистичні дані про респондентів. У наступних 3 питаннях позначте, будь ласка, відповіді на питання щодо віку, статі та стосунку до людини з деменцією.

1. Позначте вашу стать

- Жіноча
- Чоловіча
- Не хочу відповідати на це питання

2. Позначте свій вік

- 18-24 років
- 25-34 років
- 35-44 років
- 45-54 років
- 55-64 років
- 65+ років

3. Позначте, ким ви є для людини з деменцією

- Син/донька
- Мати/батько
- Чоловік/дружина
- Зять/невістка
- Онук/онука
- Інший член родини
- Професійний (-а) доглядальник (-ця)

4. Чи були ви обізнані про деменцію до встановлення діагнозу вашій близькій людині?

- Я багато знав_ла про деменцію до отримання діагнозу
- Я дещо знав_ла про деменцію
- Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію
- Інше:

5. Які емоції ви відчували після встановлення діагнозу? (Якщо варіантів декілька, позначте їх усі)

- Полегшення/надія/спокій
- Горе/журба
- Гнів/злість/досада

- Печаль/смуток/розчарування
- Страх/тривога/побоювання
- Інше:

6. Чи вистачає вам наявної інформації про деменцію?

- Так, вистачає
- Так, але хотілось би більше
- Ні, не вистачає

7. Чи відчуваєте ви до себе та близької людини з деменцією зневажливе ставлення від інших людей або від суспільства загалом?

- Так, відчуваю
- Ні, не відчуваю
- Не знаю
- Інше:

8. Якщо в попередньому питанні відповідь була “так”, то від кого саме й де?

9. Якщо ви відчували стигматизацію (зневажливе ставлення) до себе та людини, за якою ви доглядаєте, пригадайте конкретні слова та вислови, які ви читали або чули.

10. Які емоції ви відчували / відчуваєте, коли чуєте чи бачите такі слова?

- Полегшення/надія/спокій
- Горе/журба
- Гнів/злість/досада
- Печаль/смуток/розчарування
- Страх/тривога/побоювання
- Інше:

11. Чи впливають подібні слова та вислови на ситуацією з деменцією в країні?*

- Так, впливають
- Ні, не впливають
- Не знаю

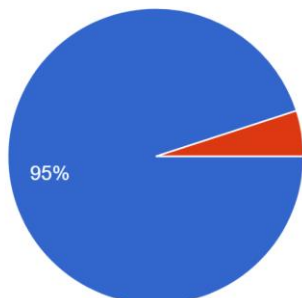
12. Як на вашу думку варто звертатися до людей із деменцією та вас або говорити про людей із деменцією та вас?

Дякую вам за те, що приділили час цьому дослідженню й висловили свою думку!

Додаток 1.2. Результати дослідження, подані у вигляді стовпчастих та секторних діаграм.

Позначте вашу стать

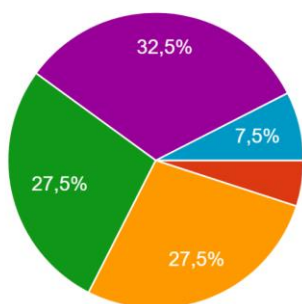
40 відповідей

- Жіноча
- Чоловіча
- Не хочу відповідати на це питання

Позначте свій вік

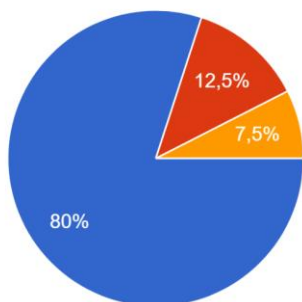
40 відповідей

- 18-24 років
- 25-34 років
- 35-44 років
- 45-54 років
- 55-64 років
- 65+ років

Позначте, ким ви є для людини з деменцією

40 відповідей

- Син/донька
- Мати/батько
- Чоловік/дружина
- Зять/невістка
- Онук/онука
- Інший член родини
- Професійний (-а) доглядальник (-ця)

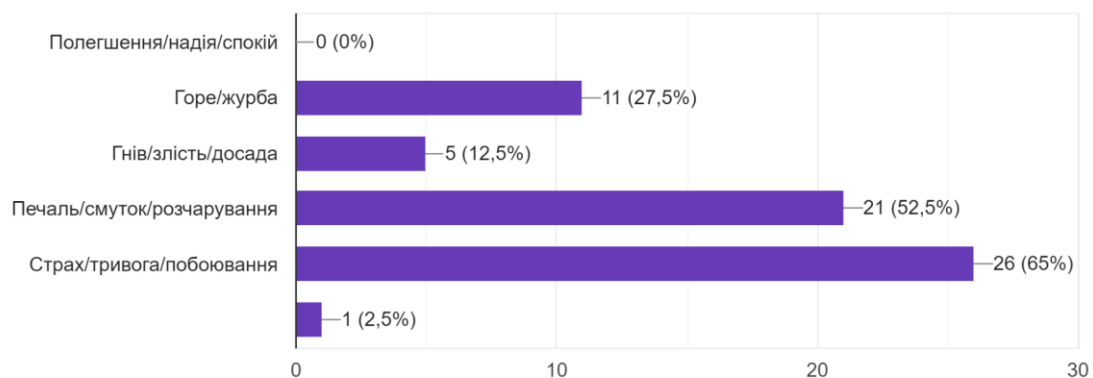
Чи були ви обізнані про деменцію до встановлення діагнозу вашій близькій людині?

40 відповідей

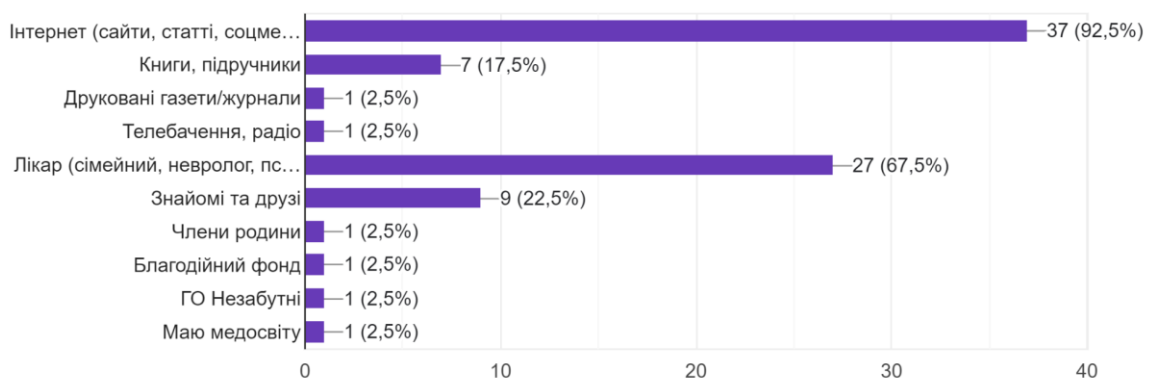
Які емоції ви відчували після встановлення діагнозу? (Якщо варіантів декілька, позначте їх усі)

40 відповідей

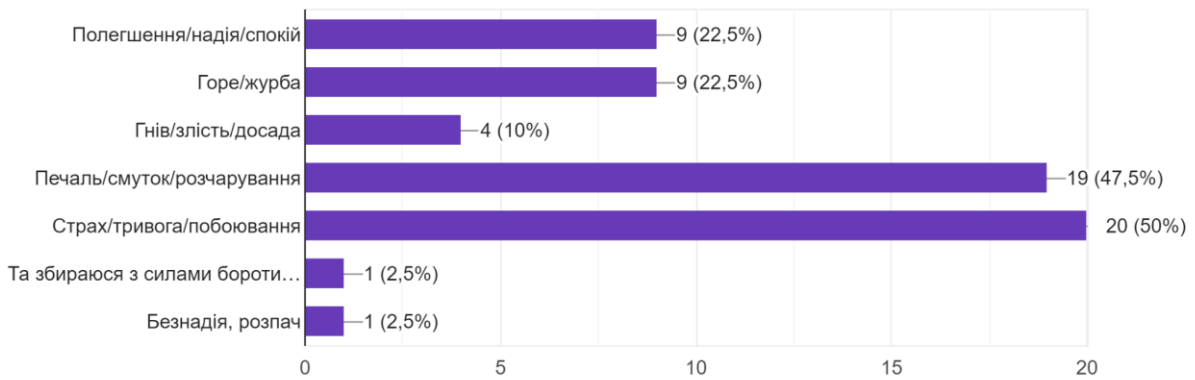
Звідки ви дізнавалися / дізнаєтеся інформацію про деменцію? (Якщо варіантів декілька, позначте їх усі)

40 відповідей

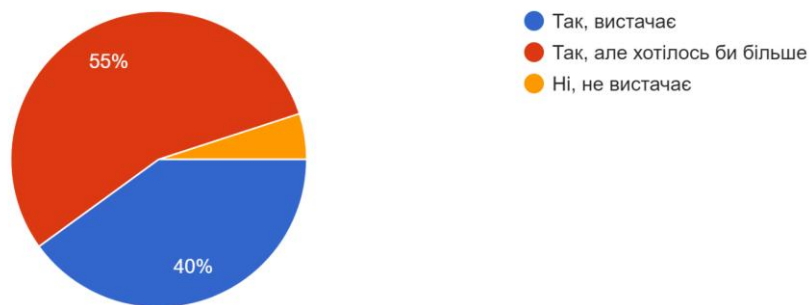
Які емоції ви відчували / відчуваєте після пошуку інформації про деменцію?

40 відповідей

Чи вистачає вам наявної інформації про деменцію?

40 відповідей

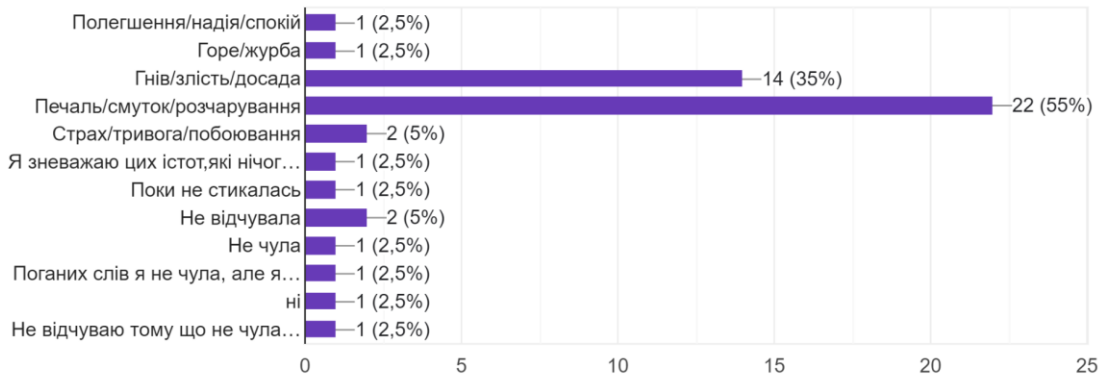
Чи відчуваєте ви до себе та близької людини з деменцією зневажливе ставлення від інших людей або від суспільства загалом?

40 відповідей

Які емоції ви відчували / відчуваєте, коли чуєте чи бачите такі слова?

40 відповідей

Чи впливають подібні слова та вислови на ситуацією з деменцією в країні?

40 відповідей

Додаток 1.3.1. Відповіді респондентів, подані у вигляді таблиці. Блок 1.

№	Стать	Вік	Сімейні зв'язки	Чи були ви обізнані про деменцію до встановлення діагнозу вашій близькій людині?	Які емоції ви відчували після встановлення діагнозу?	Звідки ви дізнавалися / дізнаєтеся інформацію про деменцію?	Які емоції ви відчували / відчуваете після пошуку інформації про деменцію?	Чи вистачає вам інформації про деменцію?
1	Ж	35-44	Син/донька	Знала лише про проблему з пам'яттю	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Печаль/смуток/розчарування	Так
2	Ж	45-54	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Книги, підручники, Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Страх/тривога/побоювання	Ні
3	Ж	25-34	Мати/бацька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати)	Печаль/смуток/розчарування	Так
4	Ж	35-44	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Книги, підручники, Телебачення, радіо, Знайомі та друзі	Полегшення/надія/спокій, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
5	Ж	55-64	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Печаль/смуток/розчарування	Так, але хотілось би більше
6	Ж	55-64	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Благодійний фонд	Страх/тривога/побоювання	Так
7	Ж	45-54	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Полегшення/надія/спокій	Так
8	Ж	55-64	Чоловік/дружина	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Знайомі та друзі	Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше

9	Ж	35-44	Мати/ба-тько	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати)	Горе/журба, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
10	Ж	65+	Мати/ба-тько	Я дещо знав_ла про деменцію	Горе/журба	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Книги, підручники, Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Печаль/смуток/розчарування	Так
11	Ж	25-34	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Полегшення/надія/спокій	Так, але хотілось би більше
12	Ж	55-64	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Знайомі та друзі	Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
13	Ж	45-54	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати)	Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
14	Ч	45-54	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
15	Ж	45-54	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Друковані газети/журнали, Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Полегшення/надія/спокій	Так, але хотілось би більше
16	Ж	55-64	Чоловік/дружина	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
17	Ж	65+	Чоловік/дружина	Я дещо знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Знайомі та друзі	Страх/тривога/побоювання	Так
18	Ж	55-64	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Знайомі та друзі	Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше

19	Ж	55-64	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Книги, підручники	Полегшення/надія/спокій	Так, але хотілось би більше
20	Ж	35-44	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Страх/тривога/побоювання, Та збираюся з силами боротися далі	Так, але хотілось би більше
21	Ж	35-44	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Книги, підручники, Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Полегшення/надія/спокій	Так, але хотілось би більше
22	Ж	35-44	Мати/бацько	Я дещо знав_ла про деменцію	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Члени родини	Горе/журба, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
23	Ж	45-54	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Печаль/смуток/розчарування	Так, але хотілось би більше
24	Ж	55-64	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Книги, підручники	Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше
25	Ж	35-44	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Знайомі та друзі	Полегшення/надія/спокій	Так, але хотілось би більше
26	Ж	55-64	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Знайомі та друзі	Печаль/смуток/розчарування	Так
27	Ж	35-44	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування,	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування,	Так

					Страх/тривога/побоювання		Страх/тривога/побоювання	
28	Ж	55-64	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати)	Полегшення/надія/спокій	Так, але хотілось би більше
29	Ж	65+	Мати/бацько	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Знайомі та друзі	Горе/журба, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Так
30	Ж	55-64	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Горе/журба,	Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Горе/журба	Ні
31	Ж	55-64	Син/донька	Я багато знав_ла про деменцію до отримання діагнозу	Печаль/смуток/розчарування	Книги, підручники, Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Маю медосвіту	Горе/журба, Печаль/смуток/розчарування	Так, але хотілось би більше
32	Ч	35-44	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати)	Печаль/смуток/розчарування	Так
33	Ж	35-44	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Горе/журба, Печаль/смуток/розчарування	Так
34	Ж	45-54	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), ГО Незабутні	Полегшення/надія/спокій	Так
35	Ж	35-44	Син/донька	Я зовсім нічого не знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання, Безнадія, розпач	Так
36	Ж	45-54	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Печаль/смуток/розчарування	Так, але хотілось би більше

37	Ж	55-64	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр), Знайомі та друзі	Страх/тривога/побоювання	Так
38	Ж	45-54	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати)	Страх/тривога/побоювання	Так
39	Ж	45-54	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Печаль/смуток/розчарування	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати), Лікар (сімейний, невролог, психіатр)	Печаль/смуток/розчарування	Так
40	Ж	45-54	Син/донька	Я дещо знав_ла про деменцію	Страх/тривога/побоювання	Інтернет (сайти, статті, соцмережі, чати)	Горе/журба, Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Так, але хотілось би більше

Додаток 1.3.2. Відповіді респондентів, подані у вигляді таблиці. Блок 2.

№	Стать	Вік	Сімейні зв'язки	Чи відчуваєте ви до себе та близької людини з деменцією зневажливе ставлення від інших людей або від суспільства загалом?	Якщо в попередньому питанні відповідь була "так", то від кого саме й де?
1	Ж	35-44	Син/донька	Ні	
2	Ж	45-54	Син/донька	Ні	
3	Ж	25-34	Мати/батько	Так	Органи соцзахисту, органи місцевого самоврядування
4	Ж	35-44	Син/донька	Так	лікарів під час перебування у лікарні, деяких родичів.
5	Ж	55-64	Син/донька	Безпосередньо до мене і до мами зневажливого ставлення не було, та раніше в суспільстві неодноразово була свідком ставлення до людей, котрі щось забувають, або ведуть себе інакше від інших - їх стороняться, бояться, намагаються не помічати, відходять подалі, неначе ці люди можуть інфікувати	
6	Ж	55-64	Син/донька	Залежить від людини, загалом зневажливого ставлення не відчуваю	
7	Ж	45-54	Син/донька	Ні	
8	Ж	55-64	Чоловік/дружина	Не знаю	
9	Ж	35-44	Мати/батько	Ні	
10	Ж	65+	Мати/батько	Ні	
11	Ж	25-34	Син/донька	Ні	
12	Ж	55-64	Син/донька	Так	Сусідки, соціальні працівники
13	Ж	45-54	Син/донька	Так	Свекруха
14	Ч	45-54	Син/донька	Ні	
15	Ж	45-54	Син/донька	Так	Управління із соціального захисту
16	Ж	55-64	Чоловік/дружина	Не знаю	Ми переселенці і переважно завжди разом, у нас немає тут друзів, а родичи за кордоном і їм байдуже.

17	Ж	65+	Чоловік/дружина	Ні	
18	Ж	55-64	Син/донька	Так	Від сусідів (висміювання, сарказм), від лікаря (“ та чого ви хочете, це ж не лікується!”)
19	Ж	55-64	Син/донька	Не знаю	
20	Ж	35-44	Син/донька	Можливо не відчуваю , бо ще не зовсім критична ситуація	
21	Ж	35-44	Син/донька	Так	Співробітники пансіонату для літніх людей
22	Ж	35-44	Мати/батько	Ні	
23	Ж	45-54	Син/донька	Ні	
24	Ж	55-64	Син/донька	Так	Соціум
25	Ж	35-44	Син/донька	Так	В лікарнях майже ніхто не знає що таке деменція,крім психіатрії.Від незнання і непорозуміння оточуючих і людей із деменцією купа зайвих проблем
26	Ж	55-64	Син/донька	Ні	
27	Ж	35-44	Син/донька	я сама до себе і до свого батька відчуваю якісь такі почуття	лікарі не намагаються лікувати і боротися за пацієнта, кажуть - а що ви вже з нього хочете, тим самим визивають відчуття розпачу і те, що просто опускаються руки
28	Ж	55-64	Син/донька	Ні	
29	Ж	65+	Мати/батько	Ні	
30	Ж	55-64	Син/донька	Так	Від рідних
31	Ж	55-64	Син/донька	Так	Сусіди, чужі люди
32	Ч	35-44	Син/донька	Ні	
33	Ж	35-44	Син/донька	Ні	
34	Ж	45-54	Син/донька	Не знаю	Ні
35	Ж	35-44	Син/донька	Так	В лікарні від лікарів
36	Ж	45-54	Син/донька	Ні	
37	Ж	55-64	Син/донька	Ні	
38	Ж	45-54	Син/донька	Ні	
39	Ж	45-54	Син/донька	Ні	
40	Ж	45-54	Син/донька	Ні	

Додаток 1.3.3. Відповіді респондентів, подані у вигляді таблиці. Блок 3.

№	Стать	Вік	Сімейні зв'язки	Якщо ви відчували стигматизацію (зневажливе ставлення) до себе та людини, за якою ви доглядаєте, пригадайте конкретні слова ти вислови, які ви читали або чули.	Які емоції ви відчували / відчуваєте, коли чуєте чи бачите такі слова?	Чи впливають подібні слова та вислови на ситуацією з деменцією в країні?	Як на вашу думку варто звертатися до людей із деменцією та вас або говорити про людей із деменцією та вас?
1	Ж	35-44	Син/донька	Не чула	Печаль/смуток/розчарування	Ні	Спокійно
2	Ж	45-54	Син/донька	Старечий склероз, в прострації, їй все одно, нічого не розуміє...	Гнів/злість/досада	Так	У Г.М.деменція, Оксана доглядає за мамою, у якої діагностована деменція
3	Ж	25-34	Мати/батько	Може вмерти в любий час, вже нічого не можна зробити, якщо будете гарно доглядати- ще трішки поживе	Я зневажаю цих істот, які нічого не роблять для хворої людини, а тільки дискримінують та зневажують її права	Так	Поважати хвору людину, а не бачити перед собою тіло у памперсі
4	Ж	35-44	Син/донька	“це ваші особисті проблеми”, “мене це не обходить” (коли намагалася пояснити лікарю, що деяки настанови буде важко виконати), “дурнець”, “не тупі”, деяки люди перестали звертатися до мами, коли знаходяться поруч, чи взагалі перестали спілкуватися з нашою родиною.	Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування	Так	З розумінням, не складними реченнями, доброзичливим тоном та змістом.
5	Ж	55-64	Син/донька	Несповна розуму, втратив розум, ненормальний	Гнів/злість/досада	Так	Людина, котра трошки забула щось

6	Ж	55-64	Син/донька	Відкритого зневажливого ставлення не було. Було відчуження.	Печаль/смуток/розчарування	Не знаю	З розумінням. Простий приклад. Моя мама вже не сприймає ,якщо з нею говориш зі звичайною швидкістю. Треба, щоб речення були коротенькі і мова чітка та повільна, інтонація спокійна. А коли сусідка їй щось швидко та емоційно говорить, у мамі виникає занепокоєння . Я це називаю- намагатися бути на одній хвилі із співрозмовником.
7	Ж	45-54	Син/донька	До мамі ставляться із жалю	Печаль/смуток/розчарування	Ні	Доглядальник
8	Ж	55-64	Чоловік/дружина	Не відчувала. Стараюсь не звирияти уваги.	Печаль/смуток/розчарування	Так	З розумінням
9	Ж	35-44	Мати/батько	Не було	Печаль/смуток/розчарування	Не знаю	Як до замчайнтх членів суспільства з певними особливостями
10	Ж	65+	Мати/батько	ні, ні відчувала	ні	Не знаю	з повагою
11	Ж	25-34	Син/донька	Не стикалася	Не чула	Не знаю	З повагою як до особистості
12	Ж	55-64	Син/донька	Вас впізнає? - Звичайно! - Гівно по стінкам розмазує? - Ні - Радуйтеся! Ваша мама не може займатися в групі, тому що забуде, що робили.	Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування	Так	Як до рівних, а не як до дітей. Хвора людина відчуває інтонацію.
13	Ж	45-54	Син/донька	Людина, яка не має мізків (м'яко сказано)	Гнів/злість/досада	Так	Звертатись до людини з деменцією як і завжди - ім'я та по батькові , а говорити про. - людина з деменцією та людина, яка доглядає людину з деменцією або доглядальник
14	Ч	45-54	Син/донька	Ні	Печаль/смуток/розчарування	Так	Так
15	Ж	45-54	Син/донька	Підвищення тону розмови, це веде до знервованоств	Печаль/смуток/розчарування	Ситуація формує відношення	Спокійно, поважно
16	Ж	55-64	Чоло-	Поки не було.	Страх/тривога/побоювання	Не знаю	Так варто

			вік/дру- жина				
17	Ж	65+	Чоло- вік/дру- жина	За звичай люди не сприймають таких людей, вважають це ненормальним.	Полегшення/на- дія/спокій	Так	Хвора людина не сприймає зазвичай він думає що просто він мабуть щось перепутав, все минеться з часом, або зовсім не вірить що це він казав чи робив. Інформація іноді проходить просто транзитом, потрібно знов і знов щось пояснювати і все це майже даремно, бо я розумію що він це пам'ятає що він не пам'ятає. Стараюсь переводити розмову про щось інше, що те що його хвилює, забулося. Трохи все складно, але треба жити, хвора людина не робить це спеціально і це не має нас, хворих людей
18	Ж	55- 64	Син/до- нька	“ такий твій хрест” , “ та то овоч”, “ му- сиш терпіти” ,	Гнів/злість/досада	Не знаю	Доброзичливо, можна з гумором, та головне: з Повагою!
19	Ж	55- 64	Син/до- нька	«З нею ж зовсім ні про що не поговориш»	Печаль/смуток/розчарування	Так	Звертатись з повагою та імпатією, як до звичайних людей, сприймати симптом деменції як одну із хвороб мозку
20	Ж	35- 44	Син/до- нька	Не відчувала	Не відчувала	Вважаю, якщо б чули, то впливало би. Та психоемоційний стан хворої людини, та тієї, яка доглядає	Не можу відповісти, але наразі ми звертаємося як і до діагнозу, як до звичайної людини. Я навіть мамі не казала про діагноз. Підбадьорюю її, кажу, що все буде добре, але якщо вона буде тренувати пам'ять, розвивати себе
21	Ж	35- 44	Син/до- нька	Ідіотка, хвора, брехуха, немічна	Гнів/злість/досада	Так	Люди з деменцією та ті, що опікуються людьми з деменцією

22	Ж	35-44	Мати/батько	Не відчувала	Не відчувала	Ні	До людей із деменцією потрібно звертатися спокійним голосом та говорити голосніше та повільно дивлячись у вічі
23	Ж	45-54	Син/донька	Не чула нічого такого	Не відчуваю тому що не чула образ в бік мами з приводу її хвороби	Так	Люди з деменцією все одно нічого не розуміють. Їм байдуже
24	Ж	55-64	Син/донька	Я звернула увагу на те, як сусіди почали уникати спілкування з мамою	Печаль/смуток/розчарування	Не знаю	Як до рівноправних членів суспільства, але з особливим тактом і співчуттям
25	Ж	35-44	Син/донька	Це старість, це не лікується, що ви від нас хочете	Гнів/злість/досада	Так	Має бути розуміння - що це хвороба, а не примха людини, чи важкий характер, що людина поводиться так, но не розуміє що це не норма, тому що хвора
26	Ж	55-64	Син/донька	Зневажливого ставлення я не відчувала	Печаль/смуток/розчарування, Поганих слів я не чула, але якщо б почула, то дуже засмутилась	Так	З повагою та розумінням
27	Ж	35-44	Син/донька	він вже оджив своє, вижив з розуму, не чекайте його - він в своєму світі	Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування	Так	більше співчуття і висловлення розуміння, що не кожна старість - є деменція. Тому що багато хто зі старих людей думають - так у нас у всіх вже погана пам'ять, що ви з ним носитеся. Але ж це не так, люди просто не розуміють що це таке. А зрозумівши, просто перестають спілкуватися, відсторонюватись, бо не знають як себе вести з хворим. І він тайого рідні попадають у вторинну ізоляцію.

28	Ж	55-64	Син/донька	Ми не відчували стигматизації.	Гнів/злість/досада	Так	Треба поважати людей із деменцією, розуміти їхні потреби, бо вони не хотіли ставати такими, так трапилося. З любов'ю та турботою треба піклуватися про них. Дякую Вам за допомогу!
29	Ж	65+	Мати/батько	Немає розуму	Горе/журба, Печаль/смуток/розчарування, Страх/тривога/побоювання	Ні	Так
30	Ж	55-64	Син/донька	Як до пустого місця, ніякого	Печаль/смуток/розчарування	Ні	Як до хворої людини, якої потрібна турбота, допомога
31	Ж	55-64	Син/донька	Божевільна, дура	Печаль/смуток/розчарування	Ні	Звичайно, як до інших
32	Ч	35-44	Син/донька	Погляд та думки кажуть більше ніж слова.	Печаль/смуток/розчарування	Не знаю	З любов'ю як до себе.
33	Ж	35-44	Син/донька	Не було таких випадків. Люди ставляться з розумінням, до того ж ми ще й переселенці, тому нас усі розуміють	Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування	Ні	Спокійно, без агресії, без підвищеного тону, повільно кажучи слова, бо люди з деменцією часто читають по губах. До мене як доглядальниці без співчуття. Я прийняла цю ситуацію, цю хворобу і не хочу, щоб мені співчували, бо мама жива, рухається, живе своє життя в своєму світі.
34	Ж	45-54	Син/донька	Що йому місце тільки у лікарні	Гнів/злість/досада	Так	З терпимістю
35	Ж	35-44	Син/донька	Без башки, безмозглий, дурачок - висловлювання лікаря	Гнів/злість/досада, Печаль/смуток/розчарування	Не знаю	Спокійно, з повагою і терпінням. Людина з деменцією може і справді частково не розуміти чогось, але доглядальникам дуже важко.
36	Ж	45-54	Син/донька	Нас ніхто не засуджував і не зневажав і не ображав тільки співчували	Печаль/смуток/розчарування	Не знаю	Як до нормальних людей
37	Ж	55-64	Син/донька	Я не відчувала зневажливе ставлення	Гнів/злість/досада	Не знаю	Як до всіх людей
38	Ж	45-54	Син/донька	Умираєт всё,остається только эгоизм.	Печаль/смуток/розчарування	Так	Внимательней,с уважением.

39	Ж	45-54	Син/донька	Не відчувала поки	Поки не стикалась	Так	Ввічливо, упереджено, обережно
40	Ж	45-54	Син/донька	Марзматики, старий псих	Печаль/смуток/розчарування	Так	З повагою

Додаток 2. Дослідження статей про деменцію українських новинних онлайн-медіа

№	Лексема	Приклади слововживання	Категорія	Назва медіа	Назва статті	Дата публікації
1	страждати (на/від)	На це захворювання страждають люди поважного віку	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	Переважна більшість хворих помирає від ускладнень хвороби	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	Скільки живуть хворі на деменцію	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	Люди похилого віку, хворі на деменцію, зазвичай, живуть не більше чотирьох років	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	Хворий на деменцію може повторювати одні й ті самі дії, забувати якісь речі.	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	Оскільки за хворою людиною потрібно постійно наглядати.	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	З часом погіршується функція словотворення, що ускладнює мовлення хворого .	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	Хворий може то плакати, то безпідставно радіти.	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	хворий не може сам упоратися з такими речами, йому стає важко це зробити	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
2	хворий (на)	Хворому слід відмовитися від тютюну та вживання алкогольних напоїв.	про людину з деменцією	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
3	хвороба	невеличкова хвороба , яке виникає переважно у людей похилого віку	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
3	хвороба	вчені віднайшли спосіб, який допомагає зупинити розвиток хвороби	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
3	хвороба	як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
3	хвороба	як інтернет може допомогти людям похилого віку зупинити розвиток хвороби - читайте далі.	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23

3	хвороба	Це рання ознака хвороби - втрата короткочасної пам'яті	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
3	хвороба	Основною причиною розвитку хвороби є ураження центральної нервової системи	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
3	хвороба	Також хвороба може бути спричинена спадковістю	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
3	хвороба	Переважає більшість хворих помирає від ускладнень хвороби	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
4	захворювання	Деменція є однією з найчастіших причин смертей у світі: на сьогодні близько 55 млн людей мають це захворювання .	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
4	захворювання	На це захворювання страждають люди поважного віку	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
4	захворювання	На виникнення захворювання також можуть впливати інші чинники	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
5	недуга	На жаль, ліків від цієї недуги ще не віднайшли	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
5	недуга	Через цю недугу виникає проблема не для самого хворого, який практично не усвідомлює себе, а для його близьких.	про деменцію	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
6	(за)хворіти (на)	А у тих, хто не користується Мережею, ризик захворіти становить 10,45%	деменція	1. ТСН	Скільки живуть хворі на деменцію: як може зупинити розвиток хвороби Інтернет	07.09.23
4	захворювання	Шість звичок, які знижують ризик захворювання на деменцію	про деменцію	2. ТСН	Шість звичок, які знижують ризик захворювання на деменцію	28.02.23
4	захворювання	дослідження щодо здорових звичок життя у середньому віці, які знижують ризик захворювання на деменцію	про деменцію	2. ТСН	Шість звичок, які знижують ризик захворювання на деменцію	28.02.23
3	хвороба	люди з деменцією можуть мати труднощі з обробленням складних емоцій чи досвіду минулих подій через втрату пам'яті або погіршення когнітивних функцій, що пов'язане з прогресуванням хвороби	про деменцію	3. ТСН	Вражає 90% пацієнтів: поведінка уві сні, яка може бути попереджувальною ознакою деменції	12.07.23
7	пацієнт	Ведення здорового способу життя, здорове харчування та регулярні фізичні вправи допомагають покращити стан пацієнтів із деменцією	про людину з деменцією	3. ТСН	Вражає 90% пацієнтів: поведінка уві сні, яка може бути попереджувальною ознакою деменції	12.07.23

8	недоумство	пришвидшується кровообіг в головному мозку, а це, в свою чергу, зменшує ризик розвитку деменції чи недоумства	про деменцію	4. ТСН	Мозок збереже силу до 100 років: крупа, що знижує ризик розвитку деменції, підходить до риби і м'яса	03.04.24
1	страждати (на/від)	Батько та опікун американської співачки Брітні Спірс – Джеймі заявив, що його донька страждає на деменцію	про деменцію	5. ТСН	БАТЬКО БРІТНІ СПІРС ЗАЯВИВ, ЩО СПІВАЧКА СТРАЖДАЄ НА ДЕМЕНЦІЮ	02.05.21
1	страждати (на/від)	лише 5% людей у віці до 65 років в США страждають на цей розлад	про деменцію	5. ТСН	БАТЬКО БРІТНІ СПІРС ЗАЯВИВ, ЩО СПІВАЧКА СТРАЖДАЄ НА ДЕМЕНЦІЮ	02.05.21
9	слабоумство	Втім, сам Мобін зазначає, що заяви Джеймі щодо слабоумства у його дочки звучать дивно	про деменцію	5. ТСН	БАТЬКО БРІТНІ СПІРС ЗАЯВИВ, ЩО СПІВАЧКА СТРАЖДАЄ НА ДЕМЕНЦІЮ	02.05.21
2	хворий (на)	Вони переконані, що жоден хворий на деменцію не поїде в світове турне	про людину з деменцією	5. ТСН	БАТЬКО БРІТНІ СПІРС ЗАЯВИВ, ЩО СПІВАЧКА СТРАЖДАЄ НА ДЕМЕНЦІЮ	02.05.21
9	слабоумство	Легенді світового футболу поставлено діагноз слабоумство	про деменцію	6. ТСН	Легенді світового футболу поставлено діагноз слабоумство	01.11.20
9	слабоумство	Боббі Чарльтону, якому в цьому році виповнилося 83 роки, був поставлений діагноз деменція (слабоумство).	про деменцію	6. ТСН	Легенді світового футболу поставлено діагноз слабоумство	01.11.20
5	недуга	сім'я відчула полегшення, повідомивши про недуг ексфутболіста	про деменцію	6. ТСН	Легенді світового футболу поставлено діагноз слабоумство	01.11.20
3	хвороба	громадськість зверне увагу на появу цієї хвороби у колишніх гравців	про деменцію	6. ТСН	Легенді світового футболу поставлено діагноз слабоумство	01.11.20
6	(за)хворіти (на)	Люди із запальним захворюванням кишківника (ЗЗК) частіше ризикують захворіти на деменцію	деменція	7. ТСН	Запальне захворювання кишківника підвищує ризик появи деменції - вчені	25.06.20
3	хвороба	проведено порівняння з більш ніж 17400 осіб без цієї хвороби	про деменцію	7. ТСН	Запальне захворювання кишківника підвищує ризик появи деменції - вчені	25.06.20
9	слабоумство	був підвищений ризик розвитку слабоумства залежно від тяжкості і тривалості ЗЗК	про деменцію	7. ТСН	Запальне захворювання кишківника підвищує ризик появи деменції - вчені	25.06.20
3	захворювання	збільшення ризику захворювання , яке здається неминучим під час старіння	про деменцію	8. ТСН	Ген, що спричиняє деменцію, збільшує ризик ускладнень хворих на Covid-19 літніх людей	26.05.20
10	неминучий	Це приголомшливий результат, і це ще раз показує, що збільшення ризику захворювання, яке здається неминучим під час старіння, може насправді бути пов'язано з конкретними біологічними відмінностями	деменція / наслідки	8. ТСН	Ген, що спричиняє деменцію, збільшує ризик ускладнень хворих на Covid-19 літніх людей	26.05.20
9	слабоумство	Супрун пояснила, як запобігти слабоумству	про деменцію	9. ТСН	Алкоголь, відеоігри та музика. Супрун пояснила, як запобігти слабоумству	07.03.19

9	слабоумство	Ще одним ефективним засобом у боротьбі з слабоумством очільниця МОЗу назвала гру на музичних інструментах	про деменцію	9. ТСН	Алкоголь, відеоігри та музика. Супрун пояснила, як запобігти слабоумству	07.03.19
11	вікові зміни	захистити мозок від вікових змін допоможе розгадування кросвордів	про симптоми / наслідки деменції	9. ТСН	Алкоголь, відеоігри та музика. Супрун пояснила, як запобігти слабоумству	07.03.19
9	слабоумство	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	про деменцію	10. ТСН	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	01.12.17
32	старече слабоумство	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	про деменцію	10. ТСН	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	01.12.17
13	вражати	Деменція зазвичай вважає людей від 60 років	про деменцію	10. ТСН	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	01.12.17
4	захворювання	За даними ВООЗ, захворювання вже діагностували у 45-ти мільйонів людей	про деменцію	10. ТСН	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	01.12.17
2	хворий (на)	щороку кількість хворих збільшується	про людину з деменцією	10. ТСН	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	01.12.17
3	хвороба	Серед інших способів попередити цю хворобу – позбутися шкідливих звичок	про деменцію	10. ТСН	Одруження, здоровий спосіб життя і спілкування з друзями: як попередити старече слабоумство	01.12.17
2	хворий (на)	Разом із тим пограти запропонують уже хворим на розлад мозку людям	про людину з деменцією	11. ТСН	Британці винайшли комп'ютерну гру, що допомагає дослідити деменцію	04.05.16
14	розумово відсталі	В Австралії збудують містечко для розумово відсталих людей	про людину з деменцією	12. ТСН	В Австралії збудують містечко для розумово відсталих людей	23.07.17
3	хвороба	Деменція – хвороба , внаслідок якої страждає мозок	про деменцію	12. ТСН	В Австралії збудують містечко для розумово відсталих людей	23.07.17
15	відхилення	Результат – розумові відхилення , які в основному з'являються з віком	про симптоми / наслідки деменції	12. ТСН	В Австралії збудують містечко для розумово відсталих людей	23.07.17
2	хворий (на)	Молода пара з російського Челябінська збирає лайки та репости, знімаючи для ТікТок хвору на деменцію 88-річну бабусю	про людину з деменцією	13. ТСН	“Таблетки не присипляють”: пара із РФ публікує в ТікТок знущальні відео немічної бабці з деменцією	31.10.21

1	страждати (на/від)	наскільки важко жити поруч із бабусею, що страждає на деменцію	про деменцію	13. ТСН	“Таблетки не присипляють”: пара із РФ публікує в ТікТок знущальні відео немічної бабці з деменцією	31.10.21
1	страждати (на/від)	За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, понад 55 млн людей у всьому світі страждають на деменцію	про деменцію	14. ТСН	Чи можуть полівітаміни зупинити деменцію - нове дослідження	09.12.21
4	захворювання	Близько 55 млн людей живуть із цим захворюванням .	про деменцію	15. ТСН	Інтернет та потенційний ризик деменції: дослідники зробили приголомшливе відкриття	07.05.23
16	деградація	це синдром, який розвивається внаслідок різних хвороб і при якому відбувається деградація пам'яті, мислення, поведінки та здатності виконувати щоденні дії.	про симптоми / наслідки деменції	16. ТСН	Як знизити шанси мати деменцію: ефективні поради	27.01.23
13	вразити	За даними ВООЗ, щороку деменція вважає понад 10 млн людей і вона не є нормальним процесом старіння	про деменцію	16. ТСН	Як знизити шанси мати деменцію: ефективні поради	27.01.23
1	страждати (на/від)	Що я можу зробити зараз, щоб у старості не страждати на деменцію?	про деменцію	16. ТСН	Як знизити шанси мати деменцію: ефективні поради	27.01.23
17	забудкуватість	Деменція розвивається поступово і має 3 стадії: Початкова: загальна забудкуватість	про симптоми / наслідки деменції	16. ТСН	Як знизити шанси мати деменцію: ефективні поради	27.01.23
18	безцільне ходіння	Середня стадія: поведінкові труднощі (наприклад безцільне ходіння , задавання одних і тих самих питань по колу тощо).	про симптоми / наслідки деменції	16. ТСН	Як знизити шанси мати деменцію: ефективні поради	27.01.23
3	хвороба	вчені про напій, який може сповільнити розвиток хвороби	про деменцію	17. ТСН	Знайдено народні методи лікування деменції: вчені про напій, який може сповільнити розвиток хвороби	16.05.22
3	хвороба	А якщо ця хвороба вже почала розвиватися, підійдуть інші народні методи лікування деменції.	про деменцію	17. ТСН	Знайдено народні методи лікування деменції: вчені про напій, який може сповільнити розвиток хвороби	16.05.22
19	викликати проблеми	Деменція викликає проблеми у майже 55 мільйона людей в світі	про симптоми / наслідки деменції	17. ТСН	Знайдено народні методи лікування деменції: вчені про напій, який може сповільнити розвиток хвороби	16.05.22
6	(за)хворіти (на)	зменшує ризик захворіти на судинну деменцію на 25-29%, а на звичайну деменцію на 16-19%	деменція	17. ТСН	Знайдено народні методи лікування деменції: вчені про напій, який може сповільнити розвиток хвороби	16.05.22
4	захворювання	існує певний зв'язок між кількістю випитого чаю та ризиком розвитку цього серйозного захворювання	про деменцію	17. ТСН	Знайдено народні методи лікування деменції: вчені про напій, який може сповільнити розвиток хвороби	16.05.22
3	хвороба	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	про деменцію	18. ТСН	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22

3	хвороба	Деменція — це хвороба людей похилого віку	про деменцію	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
4	захворювання	Видання The Sun розповіло, як визначити ранні ознаки захворювання та як його відтермінувати.	про деменцію	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
4	захворювання	В медицині немає ліків від деменції, але відстрочення початку захворювання на п'ять років	про деменцію	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
1	страждати (на/від)	За даними ВООЗ, значно частіше на деменцію страждають жінки	про деменцію	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
1	страждати (на/від)	Жінки старше 60 років удвічі частіше страждають на хворобу Альцгеймера	про деменцію	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
1	страждати (на/від)	можуть стати важкими для людей, які страждають на деменцію	про деменцію	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
2	хворий (на)	Це зміна, яку хворі часто не можуть відчувати самі	про людину з деменцією	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
2	хворий (на)	Для хворих на деменцію типовими є будь-які незвичайні, необдумані дії	про людину з деменцією	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
2	хворий (на)	це може призвести до того, що хворі загубляться	про людину з деменцією	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
9	слабоумство	Ще однією ознакою слабоумства є проблеми з передаванням думок та емоцій	про деменцію	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
20	виживання	Середній час виживання від часу встановлення діагнозу становить близько чотирьох років	наслідки	18. TCH	Вісім ознак деменції: як розпізнати хворобу на ранній стадії	12.11.22
3	хвороба	Фахівці можуть помітити перші симптоми деменції за десять років до початку хвороби	про деменцію	19. TCH	Симптоми деменції можна розпізнати за десять років до хвороби: висновки вчених	23.10.22
21	невтішний	Як пише TheGuardian, симптоми деменції можна помітити задовго до того, як невролог встановить невтішний діагноз	про деменцію	19. TCH	Симптоми деменції можна розпізнати за десять років до хвороби: висновки вчених	23.10.22
22	підступний	У таких людей ймовірність стикнутися в майбутньому з підступною хворобою набагато вища.	про деменцію	19. TCH	Симптоми деменції можна розпізнати за десять років до хвороби: висновки вчених	23.10.22
9	слабоумство	Якщо діагноз старече слабоумство встановити раніше, то рання терапія буде показувати більш ефективні результати	про деменцію	19. TCH	Симптоми деменції можна розпізнати за десять років до хвороби: висновки вчених	23.10.22
32	старече слабоумство	Якщо діагноз старече слабоумство встановити раніше, то рання терапія буде показувати більш ефективні результати	про деменцію	19. TCH	Симптоми деменції можна розпізнати за десять років до хвороби: висновки вчених	23.10.22
23	когнітивне зниження	На жаль, ваші гени є одним з основних факторів ризику розвитку деменції та інших форм когнітивного зниження .	про симптоми / наслідки деменції	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21

1	страждати (на/від)	як допомогти людині, яка страждає на таке захворювання, розповідає лікарка сімейної медицини Кристина Шевченко.	про деменцію	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
1	страждати (на/від)	Частота захворювання збільшується з віком, водночас жінки частіше страждають від хвороби Альцгеймера, ніж чоловіки	про деменцію	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
2	хворий (на)	хворий не пам'ятає, що сталося кілька годин або хвилин тому, але водночас може пригадати фрагменти життя, які відбулися кілька років тому	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
2	хворий (на)	Хворі на останніх стадіях захворювання потребують майже цілодобового догляду	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
2	хворий (на)	у хворого виникають проблеми з правильним вживанням слів	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
2	хворий (на)	нейропсихологічне обстеження, що включає оцінку когнітивних функцій хворого	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
2	хворий (на)	в разі присутності у хворого розладів настрою або інших психічних розладів	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
2	хворий (на)	Усе це в комплексі не просто подовжує життя хворому , а й дає можливість почуватися впевнено та повноцінно.	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
7	пацієнт	У пацієнтів із деменцією, що розвивається, може відзначатися сильне відчуття втоми	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
7	пацієнт	Крім іншого, частиною терапії буде закріплення навичок, якими все ще володіє пацієнт , або відтворення недавно втрачених	про людину з деменцією	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
4	захворювання	Частота захворювання збільшується з віком, водночас жінки частіше страждають від хвороби Альцгеймера, ніж чоловіки	про деменцію	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
4	захворювання	Цей період захворювання відповідає так званому легкому когнітивному порушенню	про деменцію	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
4	захворювання	Захворювання має прогресивний перебіг і триває 8-20 років.	про деменцію	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21
4	захворювання	застосовувана на сьогодні терапія є тільки симптоматичною, тобто не усуває причини захворювання	про деменцію	20. TCH	Це може вдвічі знизити ризик розладів пам'яті	18.12.21

16	деградація	Що провокує деградацію пам'яті, мислення, здатність спілкуватися та виконувати щоденні справи	про симптоми / наслідки деменції	21. ТСН	Деменція: ознаки та причини розвитку захворювання – розповідь лікар-психіатр	19.03.24
4	захворювання	Раннє виявлення ознак деменції та початок лікування можуть зменшити вплив цього захворювання .	про деменцію	21. ТСН	Деменція: ознаки та причини розвитку захворювання – розповідь лікар-психіатр	19.03.24
24	смертельний	У людей, про яких ми дбаємо, смертельний діагноз.	про деменцію	22. ТСН	Лікарка розповіла, про що найбільше жалкують люди, які вмирають	20.11.23
25	руйнівний	Деменція — це руйнівна група захворювань (найпоширенішою з яких є хвороба Альцгеймера)	про симптоми / наслідки деменції	23. ТСН	Від танців до беруш: 5 способів запобігти деменції	18.11.23
26	позбавляти	Деменція — це руйнівна група захворювань (найпоширенішою з яких є хвороба Альцгеймера), яка позбавляє людей пам'яті, рухливості та особистості	про деменцію	23. ТСН	Від танців до беруш: 5 способів запобігти деменції	18.11.23
8	недоумство	Три аспекти танцю можуть знизити ризик легких когнітивних порушень, які можуть призвести до недоумства	про деменцію	23. ТСН	Від танців до беруш: 5 способів запобігти деменції	18.11.23
27	тяжкохворий	Донька знаменитого голлівудського експодружжя Брюса Вілліса і Демі Мур опублікувала свіже фото зі своїм тяжкохворим татом.	про людину з деменцією	24. ТСН	Донька Брюса Вілліса на свіжих фото показала, який зараз вигляд має тяжкохворий актор	17.11.23
3	хвороба	Хвороба “Міцного горішка” почала прогресувати	про деменцію	24. ТСН	Донька Брюса Вілліса на свіжих фото показала, який зараз вигляд має тяжкохворий актор	17.11.23
3	хвороба	Згодом стало відомо, що причиною такого рішення стала тяжка хвороба знаменитості	про деменцію	24. ТСН	Донька Брюса Вілліса на свіжих фото показала, який зараз вигляд має тяжкохворий актор	17.11.23
28	тяжкий	Згодом стало відомо, що причиною такого рішення стала тяжка хвороба знаменитості	про деменцію	24. ТСН	Донька Брюса Вілліса на свіжих фото показала, який зараз вигляд має тяжкохворий актор	17.11.23
5	недуга	Ця тяжка недуга швидко прогресує, ліків наразі від неї немає.	про деменцію	24. ТСН	Донька Брюса Вілліса на свіжих фото показала, який зараз вигляд має тяжкохворий актор	17.11.23
2	хворий (на)	Хворий на деменцію Брюс Вілліс не впізнав Демі Мур, з якою прожив у шлюбі 13 років – ЗМІ	про людину з деменцією	25. ТСН	Хворий на деменцію Брюс Вілліс не впізнав Демі Мур, з якою прожив у шлюбі 13 років – ЗМІ	06.11.23
1	страждати (на/від)	Голлівудський актор Брюс Вілліс, який страждає від лобово-скроневої деменції, не впізнає свою колишню дружину Демі Мур	про деменцію	25. ТСН	Хворий на деменцію Брюс Вілліс не впізнав Демі Мур, з якою прожив у шлюбі 13 років – ЗМІ	06.11.23
3	хвороба	Вона навіть не підозрювала, що хвороба аж настільки вплинула на нього.	про деменцію	25. ТСН	Хворий на деменцію Брюс Вілліс не впізнав Демі Мур, з якою прожив у шлюбі 13 років – ЗМІ	06.11.23

3	хвороба	Щоправда, через хворобу зірка бойовиків іноді може поводитися “агресивно”, а також почуватися “фізично слабким”	про деменцію	25. ТСН	Хворий на деменцію Брюс Вілліс не впізнав Демі Мур, з якою прожив у шлюбі 13 років – ЗМІ	06.11.23
28	тяжкий	Приятель актора раніше розповідав, як тяжка хвороба вплинула на знаменитість.	про деменцію	25. ТСН	Хворий на деменцію Брюс Вілліс не впізнав Демі Мур, з якою прожив у шлюбі 13 років – ЗМІ	06.11.23
29	страшний	68-річний Вілліс, якому більше року тому встановили страшний діагноз - лобово-скронева деменція.	про деменцію	26. ТСН	Демі Мур показала рідкісне відео з важкохворим Брюсом Віллісом: який вигляд має актор	05.11.23
2	хворий (на)	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора:	про людину з деменцією	27. ТСН	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”	26.09.23
30	важкохворий	Також обраниця знаменитості поділилася, як пояснила донькам, що їхній батько важкохворий	про людину з деменцією	27. ТСН	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”	26.09.23
1	страждати (на/від)	Дружина голлівудського актора Брюса Вілліса, який страждає на деменцію, розповіла про його стан.	про деменцію	27. ТСН	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”	26.09.23
1	страждати (на/від)	Однак вже на початку цього року стало відомо, що Вілліс страждає від деменції.	про деменцію	27. ТСН	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”	26.09.23
3	хвороба	Зокрема, хвороба неабияк вплинула на Вілліса.	про деменцію	27. ТСН	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”	26.09.23
3	хвороба	Також модель зізналась, як вони повідомили донькам про хворобу батька.	про деменцію	27. ТСН	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”	26.09.23
3	хвороба	Ця хвороба швидко прогресує і від неї немає ліків	про деменцію	27. ТСН	Дружина хворого на деменцію Брюса Вілліса розповіла про стан актора: “Людині тяжко”	26.09.23
31	потерпати	76-річна бабуся, що потерпає від хвороби Альцгеймера, не впізнала його під час візиту до лікарні	про деменцію	28. ТСН	ПІСНЯ БРИТАНЦЯ ПРО ХВОРУ БАБУСЮ ПІДРВАЛА ІНТЕРНЕТ ЧЕРЕЗ СВОЮ ЗВОРУШЛИВІСТЬ	11.03.16
2	хворий (на)	ПІСНЯ БРИТАНЦЯ ПРО ХВОРУ БАБУСЮ ПІДРВАЛА ІНТЕРНЕТ ЧЕРЕЗ СВОЮ ЗВОРУШЛИВІСТЬ	про людину з деменцією	28. ТСН	ПІСНЯ БРИТАНЦЯ ПРО ХВОРУ БАБУСЮ ПІДРВАЛА ІНТЕРНЕТ ЧЕРЕЗ СВОЮ ЗВОРУШЛИВІСТЬ	11.03.16
32	старече слабоумство	Американські науковці доводять: низька фізична активність збільшує ризики старечого слабоумства	про деменцію	29. ТСН	Низька фізична активність збільшує ризики хвороби Альцгеймера - вчені	21.02.18
12	старечий	у тих, хто регулярно вживає названі продукти, ризик розвитку старечої деменції знизився на 32%	про деменцію	30. ТСН	Додайте їх до свого раціону: вчені назвали три продукти, які знижують ризик розвитку деменції на 32%	16.05.23
2	хворий (на)	життя рідних й близьких хворого зовсім не обов'язково має перетворюватися на кошмар	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23

2	хворий (на)	Автори одного з наукових досліджень цього розладу навіть закликають вважати оточення хворого (та тих, що доглядають за ним) “неочевидними вторинними пацієнтами”	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
2	хворий (на)	клітини головного мозку перестають працювати належним чином, що неминуче впливає на думки хворого	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
2	хворий (на)	Для людей, які доглядають за хворими , що втрачають пам'ять, повсякденне життя може перетворитися на низку загадок.	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
2	хворий (на)	у багатьох хворих деменція залишається не діагностованою саме тому, що симптоми захворювання ігнорують рідні.	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
2	хворий (на)	Насправді все більше наукових досліджень показує, що ситуація в сім'ї може суттєво вплинути на догляд за хворими на деменцію	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
2	хворий (на)	Я дізналася, що ще 2009 року в Нідерландах з'явилося село для хворих на деменцію.	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	самому пацієнту сучасна медицина допомоги практично не може	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	У підсумку пацієнт втрачає здатність концентрувати увагу на будь-чому	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	Втім, не менше самих пацієнтів страждають їхні близькі	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	Автори одного з наукових досліджень цього розладу навіть закликають вважати оточення хворого (та тих, що доглядають за ним) “неочевидними вторинними пацієнтами ”	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	Деменція” - це діагноз не лише для самого пацієнта , а й для всієї його родини	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	підсвідомо побоюючись, що зіткнення з реальністю може виявитись для пацієнта болісним	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	розуміння складних механізмів переживання й взаємодії різних емоцій - таких як провина, заперечення, горе, конкуренція чи страх - є вкрай корисним як для самих пацієнтів , так і для їхніх близьких	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23

7	пацієнт	150 пацієнтів , які тут мешкають, можуть відвідувати супермаркет і ресторан.	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	Практика показала, що у такий спосіб ми можемо забезпечувати їм кращий догляд, тому що пацієнти задоволені життям і добре адаптуються”.	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	Ще одне село для пацієнтів з хворобою Альцгеймера створили у Франції	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	Музику часто використовують як одну з форм терапії для пацієнтів з деменцією	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
7	пацієнт	Під час недавнього візиту я бачила, як він разом з іншими пацієнтами ввічливо слухає організований адміністрацією сеанс хорового співу.	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
33	кошмар	життя рідних й близьких хворого зовсім не обов'язково має перетворюватися на кошмар	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
34	важке випробування	Вчені виявили чимало дієвих науково обґрунтованих способів допомогти близьким пройти через це важке випробування	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
3	хвороба	ВВС розповідає зворушливу історію сім'ї, що навчилася жити з цією хворобою пліч-о-пліч.	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
3	хвороба	ця хвороба потроху підточує пам'ять, руйнуючи спогади	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
3	хвороба	Якщо на деменцію страждає ваш батько чи мати, хвороба змушує вас повністю переглянути свої стосунки з батьками	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
3	хвороба	Щоразу, коли фіксують черговий випадок хвороби , незворотні зміни відбуваються у житті низки людей	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
3	хвороба	відсутність ефективних методів лікування, які могли б принципово змінити перебіг хвороби	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
3	хвороба	Мене втішає лише той факт, що здоровий спосіб життя допоміг йому довше зберігати розумове здоров'я, хоча й не вберіг його від хвороби .	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
35	розпад	Розпад і згасання особистості	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23

36	згасання	Розпад і згасання особистості	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
37	руйнівний вплив	Руйнівний вплив деменції (в побуті її ще називають старечим слабоумством) на особистість будь-якої людини величезний	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
32	старече слабоумство	Руйнівний вплив деменції (в побуті її ще називають старечим слабоумством) на особистість будь-якої людини величезний	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
38	підточувати	ця хвороба потроху підточує пам'ять, руйнуючи спогади	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
39	руйнувати	ця хвороба потроху підточує пам'ять, руйнуючи спогади	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
40	стиратися	З пам'яті стираються обличчя знайомих людей	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
1	страждати (на/від)	Втім, не менше самих пацієнтів страждають їхні близькі	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
1	страждати (на/від)	Якщо на деменцію страждає ваш батько чи мати, хвороба змушує вас повністю переглянути свої стосунки з батьками	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
1	страждати (на/від)	У всьому світі на деменцію страждають близько 57 млн людей	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
1	страждати (на/від)	Амілоїдні бляшки, що вкривають відростки клітин мозку у людини, яка страждає на хворобу Альцгеймера	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
1	страждати (на/від)	родичі людей похилого віку, що страждають на деменцію, створюють навколо себе так звану "бульбашку нормалізації"	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
1	страждати (на/від)	Але були й проблески надії - можливо, вже не для нас, але для сімей, які страждатимуть від деменції у майбутньому.	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
1	страждати (на/від)	Усі ці поради сприймати важко, коли на деменцію страждає твій власний тато - здорова активна й товариська людина.	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
41	в'янути	мимоволі доводиться спостерігати за тим, як повільно в'яне їхній мозок	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23

42	згасаючий	створення для пацієнта умов, що підтримують і стимулюють роботу згасаючого мозку	про симптоми / наслідки деменції	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
4	захворювання	У багатьох деменція лишається недиагностованою: люди бояться йти до лікаря через стереотипи навколо цього захворювання	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
4	захворювання	у багатьох хворих деменція залишається недиагностованою саме тому, що симптоми захворювання ігнорують рідні.	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
4	захворювання	Половина дорослих британців зізнаються, що саме цього захворювання бояться найбільше	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
4	захворювання	люди можуть просто ігнорувати симптоми захворювання , оскільки не бачать у підтвердженні свого діагнозу ніякого сенсу	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
4	захворювання	Важливим фактором, що протидіє захворюванню , також є здоровий спосіб життя, особливо у похилому віці.	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
4	захворювання	Хоча причини захворювання можуть бути різноманітними й складними, і ніщо не гарантує повного захисту, деякі кроки дозволяють знизити ризик.	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
43	забудькуватий	Багатьом дорослим, що мають справу із забудькуватим батьком чи партнером, такий підхід може здатися делікатним і чи не єдиним можливим.	про людину з деменцією	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
44	гнітючий	терапевти й самі не поспішають відправляти своїх пацієнтів до вузьких фахівців, здатних підтвердити цей гнітючий і вкрай стигматизований діагноз	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
45	катастрофа	Масштаби катастрофи , яку він так намагався приховати, стали очевидними	про деменцію	31. ВВС	Як пережити деменцію батьків - і самому не з'їхати з глузду	22.05.23
3	хвороба	Розуміння відмінностей у перебігу хвороби може розв'язати одну з найбільших медичних таємниць сучасності.	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
3	хвороба	Експерти припускають, що до 2030 року в світі від цієї хвороби страждатиме 75 млн людей, а до 2050 року - 131,5 млн.	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
3	хвороба	Деякі дослідження показали, що догляд за хворою людиною є сам по собі чинником розвитку хвороби .	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
3	хвороба	“Профілактика захворювання повинна починатися з більшого розуміння жіночих чинників хвороби ”	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20

3	хвороба	Жінки показують кращі результати в тестах на ранніх етапах хвороби , що ускладнює вчасну постановку діагнозу	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
3	хвороба	на дослідження ліків від деменції витрачають 8 пенсів на кожні 10 фунтів, що йдуть на догляд за пацієнтами з цією хворобою	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
3	хвороба	Дослідження, які враховують чинник статі і гендеру, сприяють кращому розумінню хвороби , а отже - лікуванню та догляду за пацієнтами, які страждають на неї.	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
46	загрожувати	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
2	хворий (на)	Число хворих на деменцію швидко зростає.	про людину з деменцією	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
2	хворий (на)	Деякі дослідження показали, що догляд за хворою людиною є сам по собі чинником розвитку хвороби.	про людину з деменцією	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
2	хворий (на)	У Великій Британії, приміром, близько 60-70% безкоштовних доглядальниць працюють з хворими на деменцію.	про людину з деменцією	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
1	страждати (на/від)	Експерти припускають, що до 2030 року в світі від цієї хвороби страждатиме 75 млн людей, а до 2050 року - 131,5 млн.	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
1	страждати (на/від)	Дослідження, які враховують чинник статі і гендеру, сприяють кращому розумінню хвороби, а отже - лікуванню та догляду за пацієнтами, які страждають на неї.	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
4	захворювання	“Профілактика захворювання повинна починатися з більшого розуміння жіночих чинників хвороби”	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
4	захворювання	У порівнянні з іншими захворюваннями , дослідження деменції також не отримують достатнього фінансування.	про деменцію	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
7	пацієнт	на дослідження ліків від деменції витрачають 8 пенсів на кожні 10 фунтів, що йдуть на догляд за пацієнтами з цією хворобою	про людину з деменцією	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20
7	пацієнт	Дослідження, які враховують чинник статі і гендеру, сприяють кращому розумінню хвороби, а отже - лікуванню та догляду за пацієнтами , які страждають на неї.	про людину з деменцією	32. ВВС	Чому деменція та хвороба Альцгеймера частіше загрожує жінкам?	08.02.20

2	хворий (на)	У хворих розвивається уповільненість або скутість у руках	про людину з деменцією	33. ВВС	В актора Брюса Вілліса виявили деменцію	17.02.23
3	хвороба	Родичі Брюса Вілліса заявили, що вирішили оприлюднити його діагноз, сподіваючись привернути увагу суспільства до цієї хвороби .	про деменцію	33. ВВС	В актора Брюса Вілліса виявили деменцію	17.02.23
3	хвороба	“Наразі лікування від цієї хвороби не існує	про деменцію	33. ВВС	В актора Брюса Вілліса виявили деменцію	17.02.23
47	руйнування	Випробування препарату леканемаб підтвердили, що він уповільнює руйнування мозку у пацієнтів з хворобою Альцгеймера	про деменцію	34. ВВС	Препарат леканемаб став проривом у лікуванні хвороби Альцгеймера	30.11.22
47	руйнування	Хвороба продовжувала руйнувати мозок пацієнтів, але процес руйнування сповільнювався приблизно на чверть протягом 18 місяців лікування.	про деменцію	34. ВВС	Препарат леканемаб став проривом у лікуванні хвороби Альцгеймера	30.11.22
7	пацієнт	Випробування препарату леканемаб підтвердили, що він уповільнює руйнування мозку у пацієнтів з хворобою Альцгеймера	про людину з деменцією	34. ВВС	Препарат леканемаб став проривом у лікуванні хвороби Альцгеймера	30.11.22
7	пацієнт	Проте леканемаб має лише незначний ефект, а його вплив на повсякденне життя пацієнта ще обговорюється.	про людину з деменцією	34. ВВС	Препарат леканемаб став проривом у лікуванні хвороби Альцгеймера	30.11.22
39	руйнувати	Хвороба продовжувала руйнувати мозок пацієнтів, але процес руйнування сповільнювався приблизно на чверть протягом 18 місяців лікування.	про деменцію	34. ВВС	Препарат леканемаб став проривом у лікуванні хвороби Альцгеймера	30.11.22
49	жахливі неприємності	Девід каже: “Якщо хтось може уповільнити [хворобу Альцгеймера] і, зрештою, зупинити її, це було б чудово, бо ця хвороба завдає жахливих неприємностей”.	про симптоми / наслідки деменції	34. ВВС	Препарат леканемаб став проривом у лікуванні хвороби Альцгеймера	30.11.22
2	хворий (на)	На даний момент кількість таких хворих оцінюють у 47 млн людей.	про людину з деменцією	35. ВВС	9 способів не допустити слабумства	20.07.17
3	хвороба	Фактори, на які, як вважають вчені, можна впливати, становлять 35% ризику появи хвороби .	про деменцію	35. ВВС	9 способів не допустити слабумства	20.07.17
9	слабоумство	усі ці дії можуть зменшити ризик слабоумства , а також серцево-судинних захворювань і раку.	про деменцію	35. ВВС	9 способів не допустити слабумства	20.07.17
9	слабоумство	9 способів не допустити слабоумства	про деменцію	35. ВВС	9 способів не допустити слабумства	20.07.17
50	занепад	Повні подробиці дослідження ще не опубліковані, але схоже на те, що ліки уповільнюють темпи занепаду мозку.	про симптоми / наслідки деменції	36. ВВС	“Історичний момент”. Успішно випробували ліки від хвороби Альцгеймера	29.09.22

50	занепад	це перше велике клінічне випробування “у нашому поколінні, яке успішно уповільнило когнітивний занепад”	про симптоми / наслідки деменції	36. BBC	“Історичний момент”. Успішно випробували ліки від хвороби Альцгеймера	29.09.22
7	пацієнт	Сьогоднішня заява дає пацієнтам та їхнім сім'ям надію	про людину з деменцією	36. BBC	“Історичний момент”. Успішно випробували ліки від хвороби Альцгеймера	29.09.22
32	старече слабоумство	У людей, які живуть близько від доріг з інтенсивним рухом, частіше, ніж у інших, розвивається старече слабоумство .	про деменцію	37. BBC	Медики пов'язали ризик деменції із життям біля завантажених доріг	05.01.17
2	хворий (на)	Потім науковці нанесли домівки хворих на карту, звертаючи увагу на відстань між їхніми будинками і дорогами з інтенсивним рухом.	про людину з деменцією	37. BBC	Медики пов'язали ризик деменції із життям біля завантажених доріг	05.01.17
2	хворий (на)	Очікують, що до 2050 року число хворих зросте із нинішніх 44 до 135 мільйонів людей.	про людину з деменцією	37. BBC	Медики пов'язали ризик деменції із життям біля завантажених доріг	05.01.17
9	слабоумство	У людей, що живуть за 50-100 метрів від трас, імовірність розвитку слабоумства всього на 4% вища за середній показник.	про деменцію	37. BBC	Медики пов'язали ризик деменції із життям біля завантажених доріг	05.01.17
4	захворювання	Щороку це захворювання коштує світу 604 млрд доларів.	про деменцію	37. BBC	Медики пов'язали ризик деменції із життям біля завантажених доріг	05.01.17
9	слабоумство	Щоденні 10-хвилинні розмови з людьми зі слабоумством - про їхні інтереси або родину - можуть допомогти покращити якість їхнього життя.	про деменцію	38. BBC	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
9	слабоумство	Дослідження, опубліковане в PLOS Medicine, охопило 800 людей зі слабоумством в будинках для людей похилого віку в Лондоні та Бакінгемширі.	про деменцію	38. BBC	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
9	слабоумство	Довкола слабоумства існує багато нігілізму	про деменцію	38. BBC	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
7	пацієнт	Співробітників цих будинків вчили цікавитися інтересами та вміннями пацієнтів , запитувати їх та їхні родини про турботу, якої вони потребують.	про людину з деменцією	38. BBC	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
7	пацієнт	Це допомогло зробити підхід до пацієнтів більш індивідуальним.	про людину з деменцією	38. BBC	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
7	пацієнт	Вона може полягати у розмовах про родину пацієнта , інтереси, такі як спорт, або в допомозі йому займатися садівництвом чи музикою.	про людину з деменцією	38. BBC	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
7	пацієнт	Деякі пацієнти часто не беруть участь в таких заходах.	про людину з деменцією	38. BBC	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18

28	тяжкий	Найкраще така практика вплинула на людей з відносно тяжким слабоумством	про деменцію	38. ВВС	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
51	жахливий	Люди вважають цей стан жахливим , і це дійсно так	про деменцію	38. ВВС	Щоденні розмови покращують життя людей зі слабоумством - вчені	07.02.18
9	слабоумство	Подружжя та близькі друзі можуть захистити від слабоумства , стверджують вчені університету Лафборо.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
9	слабоумство	Щоб зрозуміти, як соціальні зв'язки впливають на ризик виникнення захворювання, вчені порівнювали дані тих, у кого виявили слабоумство , і тих, хто був до нього не схильний.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
9	слабоумство	Вас можуть оточувати багато різних людей, але тільки тісні стосунки здатні знизити ризик розвитку слабоумства	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
9	слабоумство	Дослідження також показало, що ризик розвитку слабоумства у самотніх людей вдвічі вищий, ніж у тих, хто перебуває у шлюбі.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
9	слабоумство	Відомо, що слабоумство вражає мозок за десятки років до того, як хвороба може бути діагностована і, можливо, ці зміни на ранніх стадіях можуть позначатися на здатності людини спілкуватися.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
9	слабоумство	У будь-якому випадку самотність це дуже серйозна проблема при слабоумстві , каже доктор Браун.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
1	страждати (на/від)	Ніхто з учасників експерименту спочатку не страждав на деменцію, але під час дослідження такий діагноз поставили 220 пацієнтам	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
4	захворювання	Щоб зрозуміти, як соціальні зв'язки впливають на ризик виникнення захворювання , вчені порівнювали дані тих, у кого виявили слабоумство, і тих, хто був до нього не схильний.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
4	захворювання	Вчені вважають, що ці фактори, вплив яких більшою чи меншою мірою залежить від самої людини, відповідають лише за 35% ризику розвитку захворювання.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
13	вразити	Відомо, що слабоумство вражає мозок за десятки років до того, як хвороба може бути діагностована і, можливо, ці зміни на ранніх стадіях можуть позначатися на здатності людини спілкуватися.	про деменцію	39. ВВС	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17

3	хвороба	Відомо, що слабоумство вражає мозок за десятки років до того, як хвороба може бути діагностована і, можливо, ці зміни на ранніх стадіях можуть позначатися на здатності людини спілкуватися.	про деменцію	39. BBC	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
1	страждати (на/від)	“Якщо люди, які страждають на деменцію, не отримують належної підтримки, вона може призвести до повної ізоляції”, - пояснює він.	про деменцію	39. BBC	Вчені: шлюб і близькі друзі захищають від слабоумства	28.10.17
9	слабоумство	Вчені сподіваються, що знайшли ліки, які допоможуть запобігти усім нейродегенеративним захворюванням головного мозку, у тому числі слабоумству .	про деменцію	40. BBC	Британських вчених надихають “чудо-ліки” від слабоумства	20.04.17
9	слабоумство	Усіх їх супроводжує слабоумство .	про деменцію	40. BBC	Британських вчених надихають “чудо-ліки” від слабоумства	20.04.17
9	слабоумство	Незабаром вона хоче розпочати клінічні випробування на пацієнтах, що страждають від слабоумства .	про деменцію	40. BBC	Британських вчених надихають “чудо-ліки” від слабоумства	20.04.17
1	страждати (на/від)	Незабаром вона хоче розпочати клінічні випробування на пацієнтах, що страждають від слабоумства.	про деменцію	40. BBC	Британських вчених надихають “чудо-ліки” від слабоумства	20.04.17
9	слабоумство	Два препарати змогли запобігти слабоумству , а також пріонній хворобі, призупинивши відмирання клітин мозку.	про деменцію	40. BBC	Британських вчених надихають “чудо-ліки” від слабоумства	20.04.17
32	старече слабоумство	Часто деменцію називають старечим слабоумством , що робить неможливим нормальне життя людини, вона вже не може себе обслуговувати, змінюється її поведінка, зникають почуття та емоції.	про деменцію	41. ICTV	Що таке деменція та чи можна запобігти її розвитку в старості – розкаже невролог	03.06.24
52	чужий	Людина ніби стає чужою , а родині доводиться докладати багато зусиль, щоб убезпечити її від непередбачуваних вчинків і дій.	про людину з деменцією	41. ICTV	Що таке деменція та чи можна запобігти її розвитку в старості – розкаже невролог	03.06.24
53	зникають почуття	Часто деменцію називають старечим слабоумством, що робить неможливим нормальне життя людини, вона вже не може себе обслуговувати, змінюється її поведінка, зникають почуття та емоції .	про симптоми / наслідки деменції	41. ICTV	Що таке деменція та чи можна запобігти її розвитку в старості – розкаже невролог	03.06.24
54	зникають емоції	Часто деменцію називають старечим слабоумством, що робить неможливим нормальне життя людини, вона вже не може себе обслуговувати, змінюється її поведінка, зникають почуття та емоції .	про симптоми / наслідки деменції	41. ICTV	Що таке деменція та чи можна запобігти її розвитку в старості – розкаже невролог	03.06.24
3	хвороба	Проте, невролог все ж зазначає, що вік понад 65 років, генетичні мутації, жіноча стать – суттєві чинники можливого розвитку хвороби .	про деменцію	41. ICTV	Що таке деменція та чи можна запобігти її розвитку в старості – розкаже невролог	03.06.24

55	приречений	Невже всі ті, хто мають такі проблеми, приречені з часом на деменцію?	про людину з деменцією	41. ICTV	Що таке деменція та чи можна запобігти її розвитку в старості – розкаже невролог	03.06.24
56	страшити	Діагноз деменція страшить багатьох, бо він пов'язаний із порушенням когнітивних, а згодом і фізичних функцій організму.	про деменцію	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
34	важке випробування	Це дійсно важке випробування і для хворих – здебільшого людей поважного віку, і для їхніх рідних чи доглядальників.	про деменцію	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
2	хворий (на)	І в багатьох з них виникає потреба поспілкуватися з фахівцем, який не лише порадить лінію поведінки, дасть якісь корисні настанови, а й розрадить – це теж конче потрібно доглядальникам за хворими на деменцію людьми.	про людину з деменцією	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
2	хворий (на)	Це дійсно важке випробування і для хворих – здебільшого людей поважного віку, і для їхніх рідних чи доглядальників.	про людину з деменцією	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
2	хворий (на)	Багато хворих на цій стадії думають, що перебувають в іншому періоді свого життя (явище, відоме як «зсув у часі»).	про людину з деменцією	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
2	хворий (на)	Задоволення хворим приносить прослуховування пісень.	про людину з деменцією	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
13	вразити	Оскільки синдром вражає мозок, який відповідає за весь організм, то спочатку погіршуються когнітивні спроможності, а потім, із прогресуванням хвороби, вважаються й фізичні функції організму.	про деменцію	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
3	хвороба	Оскільки синдром вражає мозок, який відповідає за весь організм, то спочатку погіршуються когнітивні спроможності, а потім, із прогресуванням хвороби , вважаються й фізичні функції організму.	про деменцію	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
2	хворий (на)	На пізніх стадіях у хворих на деменцію з'являються і фізичні проблеми	про людину з деменцією	42. ICTV	Ознаки та стадії деменції: фахівці пояснили особливості	18.05.24
57	синдром без страховки	Синдром без страховки : експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію	про деменцію	43. ICTV	Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію	14.05.24
58	прийшла деменція	Кожен, до кого прийшла деменція , має знати, що він не на самоті.	про деменцію	43. ICTV	Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію	14.05.24

7	пацієнт	Лікар-психіатр Шивангіні Сінгх розкаже про ефективні комунікаційні стратегії, які допоможуть доглядати за пацієнтами з хворобою Альцгеймера.	про людину з деменцією	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
7	пацієнт	Хороша взаємодія є ключем до ефективного спілкування з пацієнтом з хворобою Альцгеймера.	про людину з деменцією	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
7	пацієнт	Дуже важливо допомогти пацієнтам з хворобою Альцгеймера відчувати зв'язок.	про людину з деменцією	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
2	хворий (на)	Звертайтеся до хворої людини лише на ім'я – не мама, тато чи тітко.	про людину з деменцією	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
2	хворий (на)	Демонструйте своє позитивне ставлення до хворого .	про людину з деменцією	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
2	хворий (на)	Говорячи про щось, дочекайтесь від хворого відповіді чи реакції.	про людину з деменцією	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
2	хворий (на)	Частіше показуйте хворим фотографії.	про людину з деменцією	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
3	хвороба	Шивангіні Сінгх радить завжди в таких випадках пам'ятати, що це не ваші мама чи тато сваряться з вами, а їхня хвороба .	про деменцію	44. ICTV	Рідним діагностували Альцгеймера: психіатри радять, як ефективно спілкуватися з хворими	02.05.24
32	старече слабоумство	Одним з видів деменції, або старечого слабоумства , є хвороба Альцгеймера.	про деменцію	45. ICTV	Рання деменція: лікар про причини і ризики хвороби Альцгеймера одразу після 50 років	23.02.24
7	пацієнт	За даними Товариства Альцгеймера, близько третини молодих пацієнтів із деменцією страждають саме на хворобу Альцгеймера.	про людину з деменцією	45. ICTV	Рання деменція: лікар про причини і ризики хвороби Альцгеймера одразу після 50 років	23.02.24
1	страждати (на/від)	За даними Товариства Альцгеймера, близько третини молодих пацієнтів із деменцією страждають саме на хворобу Альцгеймера.	про деменцію	45. ICTV	Рання деменція: лікар про причини і ризики хвороби Альцгеймера одразу після 50 років	23.02.24
4	захворювання	Це захворювання частіше розвивається в алкоголіків, оскільки алкоголь зазвичай стає основним продуктом їхнього раціону, витісняючи всі інші продукти і поживні речовини.	про деменцію	45. ICTV	Рання деменція: лікар про причини і ризики хвороби Альцгеймера одразу після 50 років	23.02.24
25	руйнівний	Мобільний застосунок допоможе виявити на ранній стадії лобно-скроневу деменцію – руйнівний неврологічний розлад, що часто виникає в середньому віці.	про симптоми / наслідки деменції	46. ICTV	Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії	02.04.24

7	пацієнт	Застосунок для смартфонів дає змогу збирати дані про стан пацієнтів з лобно-скроневою деменцією (ЛСД) – захворюванням, яке часто проявляється до 60 років, причому до 30% випадків це пов'язано з генетикою.	про людину з деменцією	46. ICTV	Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії	02.04.24
	захворювання	Застосунок для смартфонів дає змогу збирати дані про стан пацієнтів з лобно-скроневою деменцією (ЛСД) – захворюванням , яке часто проявляється до 60 років, причому до 30% випадків це пов'язано з генетикою.	про деменцію	46. ICTV	Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії	02.04.24
	захворювання	Більшості пацієнтів деменцію діагностують на пізній стадії захворювання , оскільки у молодому віці симптоми помилково приймають за психічні розлади, — сказав один з авторів дослідження Адам Боксер.	про деменцію	46. ICTV	Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії	02.04.24
	захворювання	60% з них були носіями генів деменції, у яких ще не розвинулися симптоми, 20% — мали ранні ознаки захворювання і 21% — підтверджений діагноз.	про деменцію	46. ICTV	Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії	02.04.24
	захворювання	Отже, мобільні застосунки можуть стати кроком уперед у ранній діагностиці та моніторингу небезпечного захворювання .	про деменцію	46. ICTV	Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії	02.04.24
48	небезпечний	Отже, мобільні застосунки можуть стати кроком уперед у ранній діагностиці та моніторингу небезпечного захворювання.	про деменцію	46. ICTV	Мобільний застосунок допоможе діагностувати деменцію на ранній стадії	02.04.24
	недоумство	Лікарка Джен Кодл, звертаючись до своїх підписників у соціальній мережі ТікТок, розповіла про симптоми лобно-скроневої деменції (ЛСД), менш поширеної форми недоумства , на яку страждає знаменитий голлівудський актор Брюс Вілліс.	про деменцію	47. ICTV	Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса	02.02.24
	страждати (на/від)	Лікарка Джен Кодл, звертаючись до своїх підписників у соціальній мережі ТікТок, розповіла про симптоми лобно-скроневої деменції (ЛСД), менш поширеної форми недоумства, на яку страждає знаменитий голлівудський актор Брюс Вілліс.	про деменцію	47. ICTV	Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса	02.02.24
7	пацієнт	За словами експертів, хоча деменція частіше трапляється серед літніх людей, ЛСД більш поширена серед пацієнтів віком від 45 до 64 років.	про людину з деменцією	47. ICTV	Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса	02.02.24

3	хвороба	Зазначається, що ЛСД розвивається повільно, ознаки хвороби поступово прогресують з роками.	про деменцію	47. ICTV	Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса	02.02.24
3	хвороба	На жаль, проблеми зі спілкуванням – це лише один із симптомів хвороби , з якою стикається Брюс.	про деменцію	47. ICTV	Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса	02.02.24
59	постраждалий	Хоча лікування не існує, що раніше ви помітите симптоми, то скоріше зможете отримати правильне лікування та підтримку для постраждалого , – зазначає Кодл.	про людину з деменцією	47. ICTV	Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса	02.02.24
50	занепад	За словами лікаря, симптоми ЛСД охоплюють: занепад в особистій гігієні;	про симптоми / наслідки деменції	47. ICTV	Менш поширена форма деменції: симптоми недоумства Брюса Вілліса	02.02.24
1	страждати (на/від)	Згідно з дослідженням британських вчених, понад 30% пацієнтів, які страждають на деменцію, не мають уявлення про свій діагноз.	про деменцію	48. ICTV	Вчені виявили, що третина пацієнтів з деменцією не знають, що вони хворі	12.12.23
2	хворий (на)	За час пандемії кількість хворих навіть зросла на 8,3%.	про людину з деменцією	48. ICTV	Вчені виявили, що третина пацієнтів з деменцією не знають, що вони хворі	12.12.23
2	хворий (на)	Вчені виявили, що третина пацієнтів з деменцією не знають, що вони хворі	про людину з деменцією	48. ICTV	Вчені виявили, що третина пацієнтів з деменцією не знають, що вони хворі	12.12.23
60	(не) щадити	А от невротиків і песимістів деменція не щадить .	про деменцію	49. ICTV	Принаймні три риси характеру можуть стати страхуванням від проявів деменції – вчені	2.12.23
7	пацієнт	Причому висновки дістали підтвердження навіть за наявності невропатології, тобто, змін у мозку, характерних для пацієнтів із деменцією.	про людину з деменцією	49. ICTV	Принаймні три риси характеру можуть стати страхуванням від проявів деменції – вчені	2.12.23
4	захворювання	Деменція – це хронічне захворювання .	про деменцію	50. ICTV	Забудькуватість та дратівливість: що таке деменція та як її вчасно розпізнати	27.10.23
3	хвороба	Деменція – це набута хвороба протягом життя.	про деменцію	50. ICTV	Забудькуватість та дратівливість: що таке деменція та як її вчасно розпізнати	27.10.23
3	хвороба	Під час цієї хвороби відбувається деградація пам'яті, мислення, розуміння, мови та здатності орієнтуватися, рахувати, пізнавати і міркувати, – розповіла психолог.	про деменцію	50. ICTV	Забудькуватість та дратівливість: що таке деменція та як її вчасно розпізнати	27.10.23
16	деградація	Під час цієї хвороби відбувається деградація пам'яті, мислення, розуміння, мови та здатності орієнтуватися, рахувати, пізнавати і міркувати, – розповіла психолог.	про симптоми / наслідки деменції	50. ICTV	Забудькуватість та дратівливість: що таке деменція та як її вчасно розпізнати	27.10.23

7	пацієнт	Одне з найчастіших побоювань родичів пацієнтів із деменцією – чи передається вона генетично.	про людину з деменцією	50. ICTV	Забудькуватість та дратівливість: що таке деменція та як її вчасно розпізнати	27.10.23
4	захворювання	Справді, під час хвороби Альцгеймера існують певні гени ризику, які можуть передаватись у спадок та підвищувати ймовірність розвитку захворювання .	про деменцію	50. ICTV	Забудькуватість та дратівливість: що таке деменція та як її вчасно розпізнати	27.10.23
61	наступ	Нове дослідження американських вчених засвідчує, що читання, написання листів, карткові ігри, а також захоплення головоломками в літньому віці можуть відстрочити наступ деменції Альцгеймера на термін до п'яти років.	про деменцію	51. ICTV	Хвороба Альцгеймера – як і наскільки можна відтермінувати її розвиток	15.07.21
9	слабоумство	Щоб визначити, чи розвинулося у них слабоумство , учасники щорічно проходили обстеження, які передбачали низку когнітивних тестів.	про деменцію	51. ICTV	Хвороба Альцгеймера – як і наскільки можна відтермінувати її розвиток	15.07.21
2	хворий (на)	Хворий втрачає пам'ять і орієнтацію, не може нормально розмовляти, у нього змінюється поведінка.	про людину з деменцією	52. УНІАН	Винна гра головою: вчені заявили, що у футболістів підвищений ризик деменції	18.03.23
1	страждати (на/від)	Деменцією страждають 57 млн осіб у світі - більшість з них люди, яким за 65 років.	про деменцію	52. УНІАН	Винна гра головою: вчені заявили, що у футболістів підвищений ризик деменції	18.03.23
9	слабоумство	Тривале дослідження вчених дозволило підтвердити важливу роль соціальних зв'язків у профілактиці слабоумства .	про деменцію	53. УНІАН	Учені назвали спосіб, як уникнути недоумства	07.08.19
1	страждати (на/від)	Наголошується, що учасники, які спілкувалися зі своїми друзями щодня, страждали від деменції на 12% менше порівняно з тими, хто зустрічався з друзями пару разів на кілька місяців.	про деменцію	53. УНІАН	Учені назвали спосіб, як уникнути недоумства	07.08.19
75	старече недоумство	Раніше вчені з'ясували, що здоровий спосіб життя значно знижує ризик розвитку старечого недоумства .	про деменцію	53. УНІАН	Учені назвали спосіб, як уникнути недоумства	07.08.19
8	недоумство	Деменція — набуте недоумство , стійке зниження пізнавальної діяльності з втратою тією чи іншою мірою раніше засвоєних знань і практичних навичок й ускладненням чи неможливістю отримання нових.	про деменцію	54. УНІАН	Учені назвали спосіб, як уникнути недоумства	22.04.19
35	розпад	Деменція — розпад психічних функцій, що відбувається в результаті уражень мозку, найчастіше — у старості.	про симптоми / наслідки деменції	54. УНІАН	Учені назвали спосіб, як уникнути недоумства	22.04.19
1	страждати (на/від)	94-річний британець, який страждає від деменції, забив омріяний гол.	про деменцію	55. УНІАН	Зворушлива історія: хворий 94-річний дідусь здійснив мрію перед самою смертю (відео)	03.10.18

1	страждати (на/від)	Раніше вчені дійшли висновку, що від деменції, хвороби Паркінсона або інсульту постраждає кожна друга жінка й кожен третій чоловік європейської раси.	про деменцію	55. УНІА Н	Зворушлива історія: хворий 94-річний дідусь здійснив мрію перед самою смертю (відео)	03.10.18
2	хворий (на)	Хворий 94-літній британець Рой Прентіс здійснив мрію перед смертю.	про людину з деменцією	55. УНІА Н	Зворушлива історія: хворий 94-річний дідусь здійснив мрію перед самою смертю (відео)	03.10.18
2	хворий (на)	Це сталося у рамках кампанії з підтримки людей, хворих на слабоумство.	про людину з деменцією	55. УНІА Н	Зворушлива історія: хворий 94-річний дідусь здійснив мрію перед самою смертю (відео)	03.10.18
9	слабоумство	Це сталося у рамках кампанії з підтримки людей, хворих на слабоумство .	про деменцію	55. УНІА Н	Зворушлива історія: хворий 94-річний дідусь здійснив мрію перед самою смертю (відео)	03.10.18
4	захворювання	Експерти сподіваються, що нескладна процедура стане стандартною для людей середнього віку, у яких існує ризик розвитку цього захворювання .	про деменцію	56. УНІА Н	Вчені заявили, що УЗД зможе виявити ймовірність деменції	12.11.18
4	захворювання	Експерти сподіваються, що нескладна процедура стане стандартною для людей середнього віку, у яких існує ризик розвитку цього захворювання .	про деменцію	56. УНІА Н	Вчені заявили, що УЗД зможе виявити ймовірність деменції	12.11.18
16	деградація	Деменція - це синдром, зазвичай хронічний або прогресуючий, при якому відбувається деградація когнітивної функції (тобто здатності мислити) більшою мірою, ніж це очікується при нормальному старінні.	про симптоми / наслідки деменції	56. УНІА Н	Вчені заявили, що УЗД зможе виявити ймовірність деменції	12.11.18
16	деградація	Відбувається деградація пам'яті, мислення, розуміння, мови і здатності орієнтуватися, пізнавати та розмірковувати.	про симптоми / наслідки деменції	56. УНІА Н	Вчені заявили, що УЗД зможе виявити ймовірність деменції	12.11.18
16	деградація	Порушення когнітивної функції часто супроводжується погіршенням контролю над емоційним станом, а також деградацією соціальної поведінки чи мотивації.	про симптоми / наслідки деменції	56. УНІА Н	Вчені заявили, що УЗД зможе виявити ймовірність деменції	12.11.18
5	недуга	Вчені порахували, що якщо початок недуги відстрочити на строк від одного до трьох років, то його ризик після 45 років знижується на 20%, а після 85 — на 50%.	про деменцію	57. УНІА Н	Вчені прогнозують слабоумство та інсульт сотням мільйонів людей	02.10.18
4	захворювання	Фахівці Медичного центру Університету Еразмус у Нідерландах провели масштабне дослідження, присвячене трьом неврологічним захворюванням : деменції, інсульту та паркінсонізму.	про деменцію	57. УНІА Н	Вчені прогнозують слабоумство та інсульт сотням мільйонів людей	02.10.18
7	пацієнт	Контроль тривав до 1 січня 2016 року або до смерті пацієнта .	про людину з деменцією	57. УНІА Н	Вчені прогнозують слабоумство та інсульт сотням мільйонів людей	02.10.18

3	хвороба	Таким чином, ризик розвитку однієї з цих трьох хвороб для жінок склав 48%, для чоловіків — 36%.	про деменцію	57. УНІА Н	Вчені прогнозують слабоумство та інсульт сотням мільйонів людей	02.10.18
4	захворювання	Фахівці з'ясували, що перед розвитком цих захворювань у пацієнтів часто спостерігався високий кров'яний тиск, фібриляція передсердь, високий рівень холестерину і діабет другого типу.	про деменцію	57. УНІА Н	Вчені прогнозують слабоумство та інсульт сотням мільйонів людей	02.10.18
7	пацієнт	Фахівці з'ясували, що перед розвитком цих захворювань у пацієнтів часто спостерігався високий кров'яний тиск, фібриляція передсердь, високий рівень холестерину і діабет другого типу.	про людину з деменцією	57. УНІА Н	Вчені прогнозують слабоумство та інсульт сотням мільйонів людей	02.10.18
13	вразити	Деменція по-різному вважає людей — це залежить від впливу хвороби і від індивідуальних особливостей людини перед захворюванням , підкреслюють медики.	про деменцію	58. УНІА Н	Як розпізнати розвиток деменції: медики розповіли про ранні симптоми	07.12.17
3	хвороба	Деменція по-різному вважає людей — це залежить від впливу хвороби і від індивідуальних особливостей людини перед захворюванням , підкреслюють медики.	про деменцію	58. УНІА Н	Як розпізнати розвиток деменції: медики розповіли про ранні симптоми	07.12.17
4	захворювання	Деменція по-різному вважає людей — це залежить від впливу хвороби і від індивідуальних особливостей людини перед захворюванням , підкреслюють медики.	про деменцію	58. УНІА Н	Як розпізнати розвиток деменції: медики розповіли про ранні симптоми	07.12.17
75	старече недоумство	Напади запаморочення і раптові перепади артеріального тиску у людей середнього віку можуть сигналізувати про підвищений ризик розвитку старечого недоумства – за два десятки років до його настання.	про деменцію	59. УНІА Н	Вчені розповіли про ранні симптоми деменції	13.03.17
2	хворий (на)	Через 20 років кількість хворих на деменцію в цій групі людей було на 40% вищою за середньостатистичні показники, пише The Daily Mail.	про людину з деменцією	59. УНІА Н	Вчені розповіли про ранні симптоми деменції	13.03.17
8	недоумство	Люди, які проводять тривалий час у ліжку, вдвічі частіше хворіють на недоумство протягом наступного десятиліття.	про деменцію	59. УНІА Н	Вчені розповіли про ранні симптоми деменції	13.03.17
7	пацієнт	Згідно з проведеним у Стокгольмі дослідження, пацієнти , які отримували лікування від фібриляції передсердь, рідше хворіли на деменцію, якщо приймали антикоагулянти.	про людину з деменцією	60. УНІА Н	Антикоагулянти запобігають розвитку деменції - учені	26.10.17
7	пацієнт	Мова йде про дослідження, в якому взяли участь 444 тисячі шведських пацієнтів .	про людину з деменцією	60. УНІА Н	Антикоагулянти запобігають розвитку деменції - учені	26.10.17

6	(за)хворіти (на)	Згідно з проведеним у Стокгольмі дослідження, пацієнти, які отримували лікування від фібриляції передсердь, рідше хворіли на деменцію, якщо приймали антикоагулянти.	про деменцію	60. УНІА Н	Антикоагулянти запобігають розвитку деменції - учені	26.10.17
4	захворювання	Дослідження не перевіряє причинно-наслідковий зв'язок, проте вчені наполягають на тому, що антикоагулянти можуть запобігти розвитку деменції, позаяк це захворювання , на думку шведських дослідників, може бути в тому числі викликано тромбами в мозку.	про деменцію	60. УНІА Н	Антикоагулянти запобігають розвитку деменції - учені	26.10.17
7	пацієнт	Несподівано, четверо з пацієнтів мали високий рівень білка бета-амелоїду, липкої речовини, що формується між клітинами головного мозку та зупиняє їх "співпрацю" однієї з іншою належним чином.	про людину з деменцією	61. Українська правда	Хвороба Альцгеймера може бути заразною - вчені	10.9.15
7	пацієнт	Такі процеси спостерігаються у пацієнтів , хворих на деменцію.	про людину з деменцією	61. Українська правда	Хвороба Альцгеймера може бути заразною - вчені	10.9.15
2	хворий (на)	Такі процеси спостерігаються у пацієнтів, хворих на деменцію.	про людину з деменцією	61. Українська правда	Хвороба Альцгеймера може бути заразною - вчені	10.9.15
3	хвороба	Цю хворобу називають по-різному: деменція, Альцгеймер, старече слабоумство.	про деменцію	62. Українська правда	Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію	28.10.19
75	старече недоумство	Цю хворобу називають по-різному: деменція, Альцгеймер, старече слабоумство .	про деменцію	62. Українська правда	Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію	28.10.19
5	недуга	Якщо Альцгеймера не буде у нас, скоріш за все, ми станемо доглядальниками близької людини з цією недугою .	про деменцію	62. Українська правда	Синдром без страховки: експерти розповіли, як в Україні діагностують деменцію	28.10.19
13	вразити	Хвороба зазвичай вважає людей старшого віку.	про деменцію	63. Українська правда	Вчені назвали ранню ознаку хвороби Альцгеймера	12.01.18

7	пацієнт	При прогресуючій хворобі Альцгеймера пацієнт може вважати себе молодше, ніж він є насправді через втрату почуття часу.	про людину з деменцією	63. Українська правда	Вчені назвали ранню ознаку хвороби Альцгеймера	12.01.18
4	захворювання	Це може бути тривожним сигналом, що в його мозку відбуваються незворотні зміни, і його пора перевірити на наявність захворювання .	про деменцію	63. Українська правда	Вчені назвали ранню ознаку хвороби Альцгеймера	12.01.18
3	хвороба	“Якби ми зразу знали, що то хвороба , то так би не злились. Думали, то в неї вредність така...”, – каже невістка старенької.	про деменцію	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
63	доводити “до чортиків”	Бабця може бути агресивною, доводити рідних “до чортиків” , якось навіть костили підняла на невістку зі зрозумілої тільки їй причини.	про людину з деменцією	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
3	хвороба	Родина уже дійшла до стадії прийняття хвороби бабусі.	про деменцію	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
32	старече слабоумство	Про деменцію, яку в народі називають старечим слабоумством , публічно говорити соромно, тому імена цих героїв не названі.	про деменцію	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
62	капризи	Важко фізично, бо стареньких треба мити, годувати, за ними прибирати, забавляти, терпіти капризи і при цьому стримувати емоції, які киплять всередині від безсилля.	про симптоми / наслідки деменції	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
9	слабоумство	Аналіз 15 досліджень, які залучили понад 800 тисяч учасників, показав, що самотні люди старшого віку на 42% частіше мають вікове слабоумство (деменцію), овдовілі – на 20%.	про деменцію	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
7	пацієнт	Всього одна година на тиждень спілкування за інтересами допомагає пацієнтам із деменцією почуватися легше.	про людину з деменцією	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
3	хвороба	Врахуйте, що ранньою ознакою розвитку хвороби виявилася постійна тривожність.	про деменцію	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19

5	недуга	У попередити ці недуги нам допоможуть корисні середземноморські стиль життя та дієта.	про деменцію	64. Українська правда	Як це – коли у твого родича Альцгеймер (деменція)? Особисті історії і наукове пояснення	21.08.19
3	хвороба	Ризик розвитку цієї хвороби для них складає 25,9%, тоді як для чоловіків – 13,7%.	про деменцію	65. Українська правда	У половини жінок і третини чоловіків розвивається деменція або хвороба Паркінсона – дослідження	2.10.18
1	страждати (на/від)	“Це велике дослідження підкреслює величезний вплив неврологічних захворювань у суспільстві та те, як жінки непропорційно страждають , зокрема, коли справа стосується деменції”, – зазначає директорка Центру досліджень хвороби Альцгеймера у Великій Британії Керол Рутледж.	про деменцію	65. Українська правда	У половини жінок і третини чоловіків розвивається деменція або хвороба Паркінсона – дослідження	2.10.18
6	захворіти (на)	Для більшості людей ризик захворіти на таку хворобу, як деменція, є досить високим, але є речі, які можна робити, щоб захистити себе, стверджує Рутледж.	про деменцію	65. Українська правда	У половини жінок і третини чоловіків розвивається деменція або хвороба Паркінсона – дослідження	2.10.18
3	хвороба	Для більшості людей ризик захворіти на таку хворобу , як деменція, є досить високим, але є речі, які можна робити, щоб захистити себе, стверджує Рутледж.	про деменцію	65. Українська правда	У половини жінок і третини чоловіків розвивається деменція або хвороба Паркінсона – дослідження	2.10.18
1	страждати (на/від)	Скоріш за все, вона страждає на деменцію.	про деменцію	66. Українська правда	Хто ризикує захворіти на деменцію. Пояснюють вчені	17.10.17
13	вразити	Це хвороба, яка вважає здебільшого літніх людей.	про деменцію	66. Українська правда	Хто ризикує захворіти на деменцію. Пояснюють вчені	17.10.17
3	хвороба	Це хвороба , яка вважає здебільшого літніх людей.	про деменцію	66. Українська правда	Хто ризикує захворіти на деменцію. Пояснюють вчені	17.10.17
1	страждати (на/від)	Чому одні люди страждають на неї, а інші – ні?	про деменцію	66. Українська правда	Хто ризикує захворіти на деменцію. Пояснюють вчені	17.10.17

6	захворіти (на)	Втім, жінки 40+ з високим артеріальним тиском на 65% більше ризикували захворіти на деменцію порівняно з тими, хто мав нормальний тиск у цьому віці.	про деменцію	66. Українська правда	Хто ризикує захворіти на деменцію. Пояснюють вчені	17.10.17
6	захворіти (на)	73% ризику захворіти на деменцію мали жінки, у яких високий артеріальний тиск з'явився після 40 років у порівнянні з тими, чий тиск був нормальним і в 30, і у 40 років.	про деменцію	66. Українська правда	Хто ризикує захворіти на деменцію. Пояснюють вчені	17.10.17
1	страждати (на/від)	Жінки частіше за чоловіків страждають на Альцгеймера. І це не тому, що вони живуть довше	про деменцію	67. Українська правда	Жінки частіше за чоловіків страждають на Альцгеймера. І це не тому, що вони живуть довше	17.07.19
1	страждати (на/від)	Деякі попередні дослідження також припускали, що жінки частіше за чоловіків схильні страждати на хворобу незалежно від віку.	про деменцію	67. Українська правда	Жінки частіше за чоловіків страждають на Альцгеймера. І це не тому, що вони живуть довше	17.07.19
3	хвороба	Деякі попередні дослідження також припускали, що жінки частіше за чоловіків схильні страждати на хворобу незалежно від віку.	про деменцію	67. Українська правда	Жінки частіше за чоловіків страждають на Альцгеймера. І це не тому, що вони живуть довше	17.07.19
29	страшний	Хвороба Альцгеймера – страшне захворювання, що спричиняє руйнівні наслідки для людського організму.	про деменцію	68. Українська правда	Що здатна з нами зробити хвороба Альцгеймера. На простому прикладі	03.12.17
4	захворювання	Хвороба Альцгеймера – страшне захворювання , що спричиняє руйнівні наслідки для людського організму.	про деменцію	68. Українська правда	Що здатна з нами зробити хвороба Альцгеймера. На простому прикладі	03.12.17
25	руйнівний	Хвороба Альцгеймера – страшне захворювання, що спричиняє руйнівні наслідки для людського організму.	про симптоми / наслідки деменції	68. Українська правда	Що здатна з нами зробити хвороба Альцгеймера. На простому прикладі	03.12.17
64	жахи	Нещодавно вона опублікувала світлину, яка яскраво ілюструє всі жахи Альцгеймера.	про симптоми / наслідки деменції	68. Українська правда	Що здатна з нами зробити хвороба Альцгеймера. На простому прикладі	03.12.17
7	пацієнт	При прогресуючій хворобі Альцгеймера пацієнт може вважати себе молодше, ніж він є насправді через втрату почуття часу.	про людину з деменцією	68. Українська правда	Що здатна з нами зробити хвороба Альцгеймера. На простому прикладі	03.12.17

4	захворювання	Це може бути тривожним сигналом, що в його мозку відбуваються незворотні зміни, і його пора перевірити на наявність захворювання .	про деменцію	68. Українська правда	Що здатна з нами зробити хвороба Альцгеймера. На простому прикладі	03.12.17
1	страждати (на/від)	Уже було відомо про те, що багато хто з тих хто страждає на вроджене слабоумство (деменцію) зазнають і нападів депресії.	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
9	слабоумство	Уже було відомо про те, що багато хто з тих хто страждає на вроджене слабоумство (деменцію) зазнають і нападів депресії.	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
32	старече слабоумство	І ось дві роботи, опубліковані в останньому номері журналу Neurology, показують, що наявність депресії збільшує ризик розвитку старечого слабоумства .	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
74	старечий маразм	У 164 - або 22% - з тих, хто страждав на депресію, розвинувся старечий маразм .	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
4	захворювання	Автори другої роботи спостерігали за 1239 американцями і намагалися зрозуміти зв'язок між частотою нападів депресії і ризиком захворювання старечим маразмом.	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
74	старечий маразм	Автори другої роботи спостерігали за 1239 американцями і намагалися зрозуміти зв'язок між частотою нападів депресії і ризиком захворювання старечим маразмом .	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
4	захворювання	Висновок, до якого вони прийшли: чим частіше напади депресії, тим вище ризик захворювання на деменцію.	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
4	захворювання	“Широко відомо, що депресія характерна для ранніх стадій деменції. Нові дослідження показують, що депресія в більш молодому віці істотно збільшує ризик захворювання старечим маразмом”.	про деменцію	69. Українська правда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
74	старечий маразм	“Широко відомо, що депресія характерна для ранніх стадій деменції. Нові дослідження показують, що депресія в більш молодому віці істотно збільшує	про деменцію	69. Українська	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10

		ризик захворювання старечим маразмом”.		пра- вда		
74	старечий маразм	“Широко відомо, що депресія характерна для ранніх стадій деменції. Нові дослідження показують, що депресія в більш молодому віці істотно збільшує ризик захворювання старечим маразмом ”.	про демен- цію	69. Укра- їнська пра- вда	Депресія може призвести до старечого маразму	07.07.10
1	страждати (на/від)	Перед початком експерименту, вченими був перевірений стан добровольців, на предмет: не страждають вони слабоумством чи втратою пам'яті.	про демен- цію	70. Укра- їнська пра- вда	Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені	30.12.11
9	слабоумс- тво	Перед початком експерименту, вченими був перевірений стан добровольців, на предмет: не страждають вони слабоумством чи втратою пам'яті.	про демен- цію	70. Укра- їнська пра- вда	Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені	30.12.11
65	маразм	Проаналізувавши отримані дані, вчені дійшли висновку, що літні люди, які вживали алкоголь в зазначених дозах, на 30% менше були схильні до розвитку маразму .	про демен- цію	70. Укра- їнська пра- вда	Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені	30.12.11
1	страждати (на/від)	Крім того, в 40% випадках люди менше страждали від хвороби Альцгеймера, ніж ті, які зовсім не вживали алкоголь (з 3 тисяч учасників у 217 непитущих було виявлено раннє слабоумство).	про демен- цію	70. Укра- їнська пра- вда	Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені	30.12.11
9	слабоумс- тво	Крім того, в 40% випадках люди менше страждали від хвороби Альцгеймера, ніж ті, які зовсім не вживали алкоголь (з 3 тисяч учасників у 217 непитущих було виявлено раннє слабоумство).	про демен- цію	70. Укра- їнська пра- вда	Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені	30.12.11
8	недоумс- тво	Зловживання алкоголем негативно позначається на функції пам'яті і може призвести до нейродегенеративних захворювань, хвороби Альцгеймера або недоумства , вважають вчені.	про демен- цію	70. Укра- їнська пра- вда	Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені	30.12.11
8	недоумс- тво	Більшість звітів підтвердило зв'язок між помірними дозами алкоголю і поліпшенням когнітивних функцій, скороченням ризику розвитку васкулярного недоумства (викликаного поразкою судин) і хвороби Альцгеймера.	про демен- цію	70. Укра- їнська пра- вда	Келих вина в день врятує від старечого маразму: вчені	30.12.11
66	безумство	Удари головою по футбольному м'ячу призводять до мозкових порушень, а з часом - до розвитку деменції (безумства)	про демен- цію	71. Ес- пресо	Футбол може спричинити недоумство, - вчені	15.02.17

75	старече недоумство	В середньому ці чоловіки грали в футбол протягом 26 років - і у всіх після 60 років почали проявлятися ознаки старечого недоумства.	про деменцію	71. Ес-пресо	Футбол може спричинити недоумство, - вчені	15.02.17
8	недоумство	В середньому ці чоловіки грали в футбол протягом 26 років - і у всіх після 60 років почали проявлятися ознаки старечого недоумства.	про деменцію	71. Ес-пресо	Футбол може спричинити недоумство, - вчені	15.02.17
2	хворий (на)	Відбулась також презентація фотовиставки Анастасії Накорнеєвої «Ми є. Люди з деменцією», героями якої стали як хворі , за якими доглядають їхні родини, так і мешканці геріатричних пансіонатів.	про людину з деменцією	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
2	хворий (на)	В Україні, за неофіційними даними, йдеться приблизно про півмільйона хворих .	про людину з деменцією	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
2	хворий (на)	Як в Україні допомагають хворим на деменцію?	про людину з деменцією	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
2	хворий (на)	Наразі фонд на регулярній основі влаштовує так звані терапевтичні групи підтримки, де в офлайн- чи онлайн-форматі хворі на деменцію та їхні родини можуть отримати психологічну підтримку.	про людину з деменцією	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
2	хворий (на)	Також «Незабутні» організують різні формати для довго- чи короткострокового перебування хворих на деменцію — крім традиційних державних або приватних геріатричних пансіонатів.	про людину з деменцією	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
1	страждати (на/від)	За даними ВООЗ, у світі 5-8% людей старше 60 років страждають на деменцію.	про деменцію	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
1	страждати (на/від)	Ще одна проблема, за її словами, — відсутність належно кваліфікованих доглядальників (не членів родини) для людей, які страждають на деменцію.	про деменцію	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
3	хвороба	Вона проявляється по різному у кожній людині, а також на кожній стадії перебігу хвороби .	про деменцію	72. hromadske	У Києві вперше провели «альцгеймер-кафе». Це формат, який дозволяє людям з деменцією інтегруватися у суспільство	14.09.21
3	хвороба	Хвороба поступово руйнувала спогади Пітера.	про деменцію	73. hromadske	Через хворобу Альцгеймера чоловік забув, що в шлюбі й має дружину. І знову закохався й зіграв весілля — з дружиною	27.06.21

67	галюцинувати	У ньому вона описує, що відбувається з Пітером: він став галюцинувати , в нього стаються періоди параної та провали в пам'яті.	про симптоми / наслідки деменції	73. hromadske	Через хворобу Альцгеймера чоловік забув, що в шлюбі й має дружину. І знову закохався й зібрав весілля — з дружиною	27.06.21
1	страждати (на/від)	Іспанські вчені виявили, що жителі двомовних країн рідше страждають деменцією.	про деменцію	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
6	(за)хворіти (на)	Люди, які однаково добре володіють кількома мовами, можуть ніколи не стикнутися з цим синдром або ж захворіти у дуже поважному віці.	деменція	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
6	захворіти (на)	Так вчені змогли встановити градацію ризику захворіти на деменцію, коли людина знає декілька мов.	про деменцію	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
6	захворіти (на)	Науковці з США раніше визначили, що чим більше людина грамотна, тим менший в неї шанс захворіти на деменцію.	про деменцію	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
6	захворіти (на)	Вчені з Великої Британії також заявили, що якщо людина вже захворіла , то знизити симптоми деменції допоможуть знайомі пісні та перегляд старих програм.	про деменцію	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
3	хвороба	Активне письмо та читання у людей літнього віку може затримати розвиток хвороби	про деменцію	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
1	страждати (на/від)	В Україні на деменцію страждають приблизно 63 тисяч людей.	про деменцію	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
68	занедужати	Щороку занедужують понад 4,5 тисячі осіб, у 40% випадків це судинна деменція.	про деменцію	74. hromadske	Жителі двомовних країн рідше страждають на деменцію — дослідження	08.10.20
9	слабоумство	При цьому дослідники враховували індекс маси тіла, куріння, вживання алкоголю, серцево-судинні проблеми і використання інших ліків, наприклад, гіпотензивних препаратів та інші відомі фактори ризику для розвитку слабоумства .	про деменцію	75. hromadske	Антихолінергічні препарати можуть збільшити ризик розвитку деменції	30.06.19
1	страждати (на/від)	В Україні на деменцію страждають приблизно 63 тисячі людей.	про деменцію	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	Але важко сказати, наскільки ця кількість точна — хворі часто ігнорують перші симптоми та не звертаються по медичну допомогу вчасно.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	А ще — як бути їхнім близьким, якому часом доводиться забути про себе й повністю розчинитися у догляді за хворим .	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі	20.10.21

					моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	
2	хворий (на)	Навіть коли є певні дзвіночки, хворі та їхні близькі тягнуть до останнього — до моменту, коли це справді починає турбувати.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	Крім того, у хворого на деменцію часто спостерігаються різкі й неконтрольовані перепади настрою, моменти необґрунтованого гніву й агресії.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	До фахівців хворі здебільшого потрапляють на середній або важкій стадії — коли їхня можливість критично оцінювати, що з ними щось не так, уже втрачена.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	Вона зауважує: головне — продовжувати спілкуватися з хворим на деменцію як зі здоровою людиною.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	Ірина Шевченко радить родині, у якій є хворий з деменцією, ретельно продумати схему співіснування.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	Якщо хворий живе окремо — поміркувати, чи потрібен його переїзд і як його облаштувати.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	Навіть з огляду на всі труднощі, з якими стикаються родини, за словами Ірини, у світі дедалі більше людей намагаються зараз залишати хворих на деменцію вдома.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
2	хворий (на)	Для родичів це було б спокійніше, а самому хворому , ймовірно, вдалося б дещо розширити звичне коло спілкування.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
3	хвороба	Так, повністю вилікувати синдром наразі неможливо, проте якщо виявити проблему на ранніх етапах, то шансів загальмувати перебіг хвороби значно більше.	про деменцію	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
5	недуга	У цьому тексті ми розбираємося, які основні виклики постають перед людьми з деменцією, і чи можна зробити так, щоб мінімізувати вплив недуги на якість їхнього життя.	про деменцію	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21

69	загибель	«Старіння та поступова загибель нервових клітин відбувається майже в усіх людей.	про симптоми / наслідки деменції	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
69	загибель	Є препарати, які уповільнюють загибель нервових клітин, але вони діють лише на ранніх етапах.	про симптоми / наслідки деменції	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
7	пацієнт	За словами Ірини, одне з їхніх головних завдань — розповідати про деменцію якнайбільше, аби пацієнти вчасно зверталися по допомогу.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
70	з'їхати з глузду	«Через низький рівень обізнаності побутує думка, що це соромно — це ж ніби людина з'їхала з глузду , з нею вже нічого не вдієш.	про симптоми / наслідки деменції	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
6	(за)хворіти (на)	Науковці визначили тільки певні фактори ризику: наприклад, вік понад 65 років, генетична схильність (якщо хтось у вашій родині хворів на деменцію) чи наявний у людини синдром Дауна.	про деменцію	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
6	(за)хворіти (на)	А от якщо ви росли у двомовному середовищі — ваш розум звик до мультизадачності в цьому плані, тож ризики захворіти зменшуються.	про деменцію	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
71	неконтрольований	Зазвичай тоді проблему відчують лише їхні рідні й вона їм заважає: наприклад, якщо на пізній стадії деменції людина стає геть неконтрольованою , агресивною, не спить уночі.	про людину з деменцією	76. hromadske	«Часом вона не впізнає мене, каже: де моя донька? Але це досі моя мама». Що таке деменція і як з нею живуть в Україні	20.10.21
9	слабоумство	Зокрема, дослідники констатували: щоденне поїдання 30,3 грамів цукру на 33 відсотка збільшує ймовірність захворювання слабоумства , яке розвивається у старечому віці через атрофію головного мозку.	про деменцію	77. Gazeta.ua	Назвали продукт, який провокує розвиток хвороби Альцгеймера	03.12.18
7	пацієнт	Але за життя у цих пацієнтів не було ознак хвороби.	про людину з деменцією	77. Gazeta.ua	Назвали продукт, який провокує розвиток хвороби Альцгеймера	03.12.18
2	хворий (на)	Хворі на синдром Альцгеймера не впізнають родичів	про людину з деменцією	78. Gazeta.ua	Хворі на синдром Альцгеймера не впізнають родичів	10.06.19
5	недуга	Однак останнім часом недуга помолодшала.	про деменцію	78. Gazeta.ua	Хворі на синдром Альцгеймера не впізнають родичів	10.06.19
32	старече слабоумство	Хвороба Альцгеймера є однією з форм старечого слабоумства .	про деменцію	78. Gazeta.ua	Хворі на синдром Альцгеймера не впізнають родичів	10.06.19

4	захворювання	Що саме викликає це захворювання , досі невідомо.	про деменцію	78. Gazeta.ua	Хворі на синдром Альцгеймера не впізнають родичів	10.06.19
72	загальмований	Поступово у цих людей скорочується словниковий запас, говорити починають загальмовано , уривчастими фразами.	про людину з деменцією	78. Gazeta.ua	Хворі на синдром Альцгеймера не впізнають родичів	10.06.19
3	хвороба	Хвороба виникає у людей похилого віку.	про деменцію	79. Gazeta.ua	Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство	15.04.19
32	старече слабоумство	У пізній — старече слабоумство .	про деменцію	79. Gazeta.ua	Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство	15.04.19
9	слабоумство	А третій симптом — деменція, слабоумство .	про деменцію	79. Gazeta.ua	Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство	15.04.19
7	пацієнт	Таким пацієнтам встановлюють шунт, щоб спинномозкова рідина витікала вільно.	про людину з деменцією	79. Gazeta.ua	Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство	15.04.19
2	хворий (на)	Відмінностей у здорових чоловіків і жінок не виявилось, але у хворих спостерігалася зовсім інша ситуація.	про людину з деменцією	79. Gazeta.ua	Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство	15.04.19
9	слабоумство	Зокрема, дослідники констатували: щоденне поїдання 30,3 грамів цукру на 33 відсотка збільшує ймовірність захворювання слабоумства , яке розвивається у старечому віці через атрофію головного мозку.	про деменцію	79. Gazeta.ua	Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство	15.04.19
12	старечий	Зокрема, дослідники констатували: щоденне поїдання 30,3 грамів цукру на 33 відсотка збільшує ймовірність захворювання слабоумства, яке розвивається у старечому віці через атрофію головного мозку.	про деменцію	79. Gazeta.ua	Надмір рідини в мозку викликає старече слабоумство	15.04.19
9	слабоумство	Звичка додавати до чаю або кави цукор загрожує розвитком набутого слабоумства .	про деменцію	80. Gazeta.ua	Назвали щоденні звички, через які розвивається слабоумство	25.07.18
9	слабоумство	Зв'язок між любов'ю до солодких напоїв і набутим слабоумством показало дослідження американських вчених, участь у якому взяло 2 226 людей пенсійного віку.	про деменцію	80. Gazeta.ua	Назвали щоденні звички, через які розвивається слабоумство	25.07.18
2	хворий (на)	Проживання в цьому місці дозволить хворим вести нормальний спосіб життя, не наражаючись на небезпеки, які чатують на них у звичайних умовах.	про людину з деменцією	81. Gazeta.ua	Для хворих на слабоумство будують селище	09.07.18
2	хворий (на)	Побут хворим , які проживатимуть на території поселення, організовуватиме медичний персонал разом з волонтерами.	про людину з деменцією	81. Gazeta.ua	Для хворих на слабоумство будують селище	09.07.18

2	хворий (на)	Кожен з них має свої розпізнавальні знаки, завдяки чому хворі зможуть легко орієнтуватися в просторі.	про людину з деменцією	81. Gazeta.ua	Для хворих на слабоумство будують селище	09.07.18
2	хворий (на)	У “Селищі Альцгеймера” хворі зможуть безперешкодно пересуватися й виконувати звичайні побутові справи.	про людину з деменцією	81. Gazeta.ua	Для хворих на слабоумство будують селище	09.07.18
9	слабоумство	Проект “Селище Альцгеймера” розроблений з метою забезпечити людям, у яких діагностовано набуте слабоумство , можливість жити повноцінно й без кардинальних обмежень свободи.	про деменцію	81. Gazeta.ua	Для хворих на слабоумство будують селище	09.07.18
4	захворювання	Нове дослідження доводить, що деменція є найнебезпечнішим захворюванням для курців.	про деменцію	82. Кореспондент	Куріння підвищує ризик недоумства більше, ніж раку – вчені	09.03.23
9	слабоумство	Зазначається, що куріння не тільки призводить до появи раку 16 видів, хвороб серця, інсульту та ХОЗЛ, а й підвищує ймовірність розвитку слабоумства .	про деменцію	82. Кореспондент	Куріння підвищує ризик недоумства більше, ніж раку – вчені	09.03.23
8	недоумство	Немає змоги змінити свій вік, але можна знизити ризик виникнення недоумства , тож ніколи не запізно викинути з рота цигарку”, – сказала консультантка з відмови від куріння у лікарні Камберленда Ліз Мак-Дональд.	про деменцію	82. Кореспондент	Куріння підвищує ризик недоумства більше, ніж раку – вчені	09.03.23
1	страждати (на/від)	До 2050 року кількість людей у світі, які страждають від слабоумства (деменції), збільшиться з поточних 55 мільйонів до 139 мільйонів.	про деменцію	83. Кореспондент	ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство	03.09.21
9	слабоумство	До 2050 року кількість людей у світі, які страждають від слабоумства (деменції), збільшиться з поточних 55 мільйонів до 139 мільйонів.	про деменцію	83. Кореспондент	ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство	03.09.21
1	страждати (на/від)	“За оцінками ВООЗ, на деменцію страждають понад 55 млн осіб (8,1% жінок і 5,4% чоловіків у віці старше 65 років).	про деменцію	83. Кореспондент	ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство	03.09.21
73	деградувати	Деменція - синдром, за якого деградують пам'ять, мислення і поведінка, а людина втрачає здатність здійснювати повсякденні справи.	про симптоми / наслідки деменції	83. Кореспондент	ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство	03.09.21
3	хвороба	Хвороба вражає в першу чергу літніх людей, але не є обов'язковим наслідком старіння.	про деменцію	83. Кореспондент	ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство	03.09.21
13	вразити	Хвороба вражає в першу чергу літніх людей, але не є обов'язковим наслідком старіння.	про деменцію	83. Кореспондент	ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство	03.09.21

8	недоумство	Раніше вчені визначили основні симптоми, пов'язані з початком недоумства : погіршення зору, проблеми з оцінкою відстані і швидкості руху об'єктів та інші.	про деменцію	83. Кореспондент	ВООЗ прогнозує істотне збільшення числа хворих на слабоумство	03.09.21
9	слабоумство	Фахівці дізналися, що білок CD33 знижує ризик розвитку хвороби Альцгеймера, яка є невиліковною формою слабоумства .	про деменцію	84. Кореспондент	Знайдено ефективний спосіб боротьби з недоумством	05.12.19
8	недоумство	У решти 90% випадків білок перебуває в "пасивному" стані і сприяє розвитку недоумства .	про деменцію	84. Кореспондент	Знайдено ефективний спосіб боротьби з недоумством	05.12.19
24	смертельний	Зі смертельною недугою зараз живуть близько 44 мільйонів осіб у світі.	про деменцію	84. Кореспондент	Знайдено ефективний спосіб боротьби з недоумством	05.12.19
5	недуга	Зі смертельною недугою зараз живуть близько 44 мільйонів осіб у світі.	про деменцію	84. Кореспондент	Знайдено ефективний спосіб боротьби з недоумством	05.12.19
1	страждати (на/від)	А насправді актор страждав на деменцію з тільцями Леві.	про деменцію	85. Кореспондент	Син Робіна Вільямса розкрив справжній діагноз покійного батька	23.07.21
9	слабоумство	Це - тип прогресуючого слабоумства , через що у хворих можуть виникати галюцинації і знижується пильність.	про деменцію	85. Кореспондент	Син Робіна Вільямса розкрив справжній діагноз покійного батька	23.07.21
2	хворий (на)	Це - тип прогресуючого слабоумства, через що у хворих можуть виникати галюцинації і знижується пильність.	про людину з деменцією	85. Кореспондент	Син Робіна Вільямса розкрив справжній діагноз покійного батька	23.07.21
7	пацієнт	Те, що він пережив, не відповідало, однозначно, тому, що відчувають багато пацієнтів із хворобою Паркінсона.	про людину з деменцією	85. Кореспондент	Син Робіна Вільямса розкрив справжній діагноз покійного батька	23.07.21
3	хвороба	Також Зак поділився, що батько не міг змиритися зі своєю хворобою , а ліки, на його думку, тільки погіршували захворювання.	про деменцію	85. Кореспондент	Син Робіна Вільямса розкрив справжній діагноз покійного батька	23.07.21
4	захворювання	Також Зак поділився, що батько не міг змиритися зі своєю хворобою, а ліки, на його думку, тільки погіршували захворювання .	про деменцію	85. Кореспондент	Син Робіна Вільямса розкрив справжній діагноз покійного батька	23.07.21
8	недоумство	Ознаки набутого недоумства , або деменції, можуть проявитися навіть у віці 40 років.	про деменцію	86. Кореспондент	Названо основні симптоми, пов'язані з початком недоумства	15.06.21

8	недоумство	Деменція - набуте недоумство , стійке зниження пізнавальної діяльності з втратою в тій чи іншій мірі раніше засвоєних знань і практичних навичок.	про деменцію	86. Кореспондент	Названо основні симптоми, пов'язані з початком недоумства	15.06.21
7	пацієнт	Крім того, пацієнт з деменцією, що розвивається, може втратити почуття часу і місця, а також забувати події.	про людину з деменцією	86. Кореспондент	Названо основні симптоми, пов'язані з початком недоумства	15.06.21
75	старече недоумство	Медики з Британії з'ясували, що ожиріння негативно впливає на роботу мозку літніх людей і підвищує ймовірність розвитку старечого недоумства на 30% і більше.	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20
75	старече недоумство	Наші спостереження показують, що наростаюча епідемія ожиріння може погіршити ситуацію з поширенням старечого недоумства ", - заявив один з авторів роботи професор Ендрю Стептоу.	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20
75	старече недоумство	Це було особливо характерно для жінок - їхня зайва вага підвищувала ризик розвитку старечого недоумства на 39%.	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20
32	старече слабоумство	За останніми оцінками Всесвітньої організації охорони здоров'я, хвороба Альцгеймера та інші форми старечого слабоумства вражають приблизно 50 мільйонів людей по всій Землі, а до 2030 року їхня кількість може зрости до позначки в 75 мільйонів.	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20
8	недоумство	Спостереження вчених показують, що появі різних форм деменції сприяють неправильна дієта, шкідливі звички і низький рівень фізичної активності, тоді як заняття спортом і різні інтелектуальні вправи, навпаки, різко знижують шанси на придбання недоумства .	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20
8	недоумство	Виявилося, що подібний статистичний зв'язок дійсно існував і впливав на ймовірність розвитку недоумства не менше, ніж інші чинники ризику.	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20
8	недоумство	Поки автори дослідження не можуть точно сказати, як саме жирова тканина прискорює розвиток недоумства	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20
12	старечий	Вчених зацікавило, чи впливає індекс маси тіла (ІМТ) учасників дослідів на те, як часто у них виникала стареча деменція через 10-15 років після запуску ELSA.	про деменцію	87. Кореспондент	Ожиріння підвищує ризик старечого слабоумства - вчені	24.06.20

12	старечий	Вживання алкоголю в межах доз, рекомендованих лікарями, не пов'язане з підвищеним ризиком розвитку когнітивних розладів (старечої деменції) у літніх здорових людей.	про деменцію	88. Кореспондент	Помірне вживання алкоголю не призводить до недоумства - вчені	04.10.19
8	недоумство	У підсумку вони дійшли висновку, що літні люди, які вживають щодня від одного до двох келихів алкоголю, мають точно такі самі шанси на розвиток недоумства , як і їхні однолітки, які рідко вживають спиртне.	про деменцію	88. Кореспондент	Помірне вживання алкоголю не призводить до недоумства - вчені	04.10.19
1	страждати (на/від)	Зазначається, що на початку дослідження у більшості учасників не спостерігалися симптоми деменції, проте 473 людини страждали когнітивними розладами в легкій формі.	про деменцію	88. Кореспондент	Помірне вживання алкоголю не призводить до недоумства - вчені	04.10.19
6	(за)хворіти (на)	Зокрема, за їхніми словами, заняття спортом, навіть якщо під цим маються на увазі "прості прогулянки", уповільнюють процеси старіння мозку, в результаті чого у фізично активних людей менше шансів захворіти на деменцію.	про деменцію	89. Кореспондент	Вчені назвали простий спосіб уникнути недоумства	20.04.19
8	недоумство	Раніше вчені з Нідерландів передрекли недоумство й інсульт кожному третьому європейцеві.	про деменцію	89. Кореспондент	Вчені назвали простий спосіб уникнути недоумства	20.04.19
8	недоумство	Деменція - набуте недоумство , стійке зниження пізнавальної діяльності із втратою в тій чи іншій мірі раніше засвоєних знань і практичних навичок та утрудненням чи неможливістю придбання нових.	про деменцію	89. Кореспондент	Вчені назвали простий спосіб уникнути недоумства	20.04.19
74	старечий маразм	У народі деменція називається старечий маразм .	про деменцію	89. Кореспондент	Вчені назвали простий спосіб уникнути недоумства	20.04.19
8	недоумство	Вчені встановили, що алкоголь значно підвищує ризик недоумства .	про деменцію	90. Кореспондент	Вчені: Алкоголь – головна причина недоумства	22.02.18
8	недоумство	Алкоголізм також пов'язаний з іншими факторами ризику розвитку недоумства - діабетом і депресією.	про деменцію	90. Кореспондент	Вчені: Алкоголь – головна причина недоумства	22.02.18
9	слабоумство	Непомірне вживання алкоголю є основним фактором ризику, що запобігає розвитку всіх видів слабоумства .	про деменцію	90. Кореспондент	Вчені: Алкоголь – головна причина недоумства	22.02.18

59	постраждалий	При цьому, хоча більшість людей із деменцією були жіночої статі, серед постраждалих від раннього недоумства було 65% чоловіків.	про людину з деменцією	90. Кореспондент	Вчені: Алкоголь – головна причина недоумства	22.02.18
8	недоумство	При цьому, хоча більшість людей із деменцією були жіночої статі, серед постраждалих від раннього недоумства було 65% чоловіків.	про деменцію	90. Кореспондент	Вчені: Алкоголь – головна причина недоумства	22.02.18
8	недоумство	Також алкоголізм виявився пов'язаним з іншими факторами ризику розвитку недоумства - діабетом, підвищеним тиском, тютюнопалінням, депресією.	про деменцію	90. Кореспондент	Вчені: Алкоголь – головна причина недоумства	22.02.18
75	старече недоумство	У народжених взимку людей ризик розвитку старечого недоумства на 7 відсотків нижче, ніж у народжених влітку.	про деменцію	91. Кореспондент	Місяць народження впливає на розвиток старечого недоумства - вчені	12.10.15
8	недоумство	Німецькі вчені в ході нових досліджень встановили пряму залежність між місяцем народження людини і розвитком недоумства (деменції) в старості.	про деменцію	91. Кореспондент	Місяць народження впливає на розвиток старечого недоумства - вчені	12.10.15
4	захворювання	Згідно з отриманими даними, у людей, народжених взимку, ризик розвитку цього захворювання на 7 відсотків нижче, ніж у народжених влітку, пише New Scientist.	про деменцію	91. Кореспондент	Місяць народження впливає на розвиток старечого недоумства - вчені	12.10.15
75	старече недоумство	За словами дослідників, такі фактори можуть надавати довічний вплив на обмін речовин і імунну систему людини, підвищуючи ризик розвитку старечого недоумства , а також діабету, ожиріння і гіпертонії.	про деменцію	91. Кореспондент	Місяць народження впливає на розвиток старечого недоумства - вчені	12.10.15
8	недоумство	Вчені відзначають, що врятувати від придбаного недоумства можуть хобі.	про деменцію	91. Кореспондент	Місяць народження впливає на розвиток старечого недоумства - вчені	12.10.15
1	страждати (на/від)	Відзначимо, що на сьогоднішній день близько 37 мільйонів людей у світі страждають від слабоумства, згідно з прогнозами, найближчим 20 років ця цифра збільшиться вдвічі.	про деменцію	91. Кореспондент	Місяць народження впливає на розвиток старечого недоумства - вчені	12.10.15
75	старече недоумство	За даними кількох досліджень, ймовірність розвитку старечого недоумства може збільшуватися, якщо вести неправильний спосіб життя та зловживати алкоголем.	про деменцію	92. РБК	Вчені назвали алкоголь, який підвищує ризик деменції: руйнує щільність сірої речовини	04.01.23
75	старече недоумство	Насамперед шкідливі ті напої, які містять багато жиру, цукру та оборотів - вони збільшують ризик розвитку старечого недоумства .	про деменцію	92. РБК	Вчені назвали алкоголь, який підвищує ризик деменції: руйнує щільність сірої речовини	04.01.23

1	страждати (на/від)	Від деменції та порушень когнітивного спектру у літньому віці страждають мільйони людей по всьому світу.	про деменцію	93. РБК	Названа дієта, яка в рази знижує ризик розвитку деменції: що має бути в раціоні	09.04.23
7	пацієнт	Поки тест не пропонують пацієнтам із підозрою на хворобу, проте благодійні організації кажуть, що до 2027 року він може бути готовий до широкого використання.	про людину з деменцією	94. РБК	Як виявити хворобу Альцгеймера за 15 років до появи симптомів: нове відкриття медиків	25.01.24
9	слабоумство	У ході розвитку захворювання пошкоджується “сіра речовина” головного мозку, що призводить до втрати пам'яті й прогресуючого слабоумства .	про деменцію	94. РБК	Як виявити хворобу Альцгеймера за 15 років до появи симптомів: нове відкриття медиків	25.01.24
1	страждати (на/від)	Найчастіше деменція розвивається у людей похилого віку - як мінімум 1 людина з 14 у віці старше 65 років страждає на деменцію.	про деменцію	95. РБК	5 ранніх симптомів деменції, які проявляються у повсякденному житті	11.01.23
36	згасання	Медики відзначають, що майже всі ці симптоми схожі з природним згасанням через старість, тому у випадку деменції часто бувають труднощі в діагностиці.	про симптоми / наслідки деменції	95. РБК	5 ранніх симптомів деменції, які проявляються у повсякденному житті	11.01.23
7	пацієнт	Майже 42% пацієнтів не можуть отримати своєчасну допомогу та лікування саме через схожість симптомів.	про людину з деменцією	95. РБК	5 ранніх симптомів деменції, які проявляються у повсякденному житті	11.01.23
3	хвороба	Якщо хвороба протікає не активно, симптоми слабо виражені та розвиваються дуже повільно, то до постановки діагнозу може пройти й більше часу.	про деменцію	95. РБК	5 ранніх симптомів деменції, які проявляються у повсякденному житті	11.01.23
4	захворювання	Зараз існують спеціальні тести для виявлення цього захворювання , які дозволять отримати доступ до лікування, догляду та підтримки.	про деменцію	95. РБК	5 ранніх симптомів деменції, які проявляються у повсякденному житті	11.01.23
2	хворий (на)	І за прогнозами кількість хворих тільки зростатиме.	про людину з деменцією	96. РБК	Деменція прогресує. Лікарі пояснили, як виявити та запобігти хворобі Альцгеймера	15.05.24
2	хворий (на)	Оскільки функціональні особливості роботи головного мозку змінюються з віком, більшість хворих - старші 65 років.	про людину з деменцією	96. РБК	Деменція прогресує. Лікарі пояснили, як виявити та запобігти хворобі Альцгеймера	15.05.24
2	хворий (на)	Водночас кількість врахованих діагнозів даної патології в десятки разів менше, ніж кількість реально хворих людей.	про людину з деменцією	97. Суспільне	Чи може вакцина проти туберкульозу вилікувати хворобу Альцгеймера	04.03.20
2	хворий (на)	Хворі з часом стають залежними від сторонніх, забувають про їжу та залишаються прикутими до ліжка.	про людину з деменцією	97. Суспільне	Чи може вакцина проти туберкульозу вилікувати хворобу Альцгеймера	04.03.20
3	хвороба	Сама хвороба не є смертельною, але її ускладнення зрештою призводять до смерті.	про деменцію	97. Суспільне	Чи може вакцина проти туберкульозу вилікувати хворобу Альцгеймера	04.03.20

7	пацієнт	У будь-якому разі, у пацієнта поступово погіршуються пам'ять, розуміння простору і часу, здатність проводити мінімальні математичні обчислення, а на пізніх етапах хвороби людина починає погано говорити, має проблеми з ясністю суджень, часом навіть не може ходити.	про людину з деменцією	98. Суспільне	Як попередити появу деменції та як піклуватися про хвору близьку людину	28.09.21
3	хвороба	У будь-якому разі, у пацієнта поступово погіршуються пам'ять, розуміння простору і часу, здатність проводити мінімальні математичні обчислення, а на пізніх етапах хвороби людина починає погано говорити, має проблеми з ясністю суджень, часом навіть не може ходити.	про деменцію	98. Суспільне	Як попередити появу деменції та як піклуватися про хвору близьку людину	28.09.21
3	хвороба	Його часом також призначають людям для полегшення симптомів інших видів деменції, але це лише дещо призупиняє прогресування хвороби .	про деменцію	98. Суспільне	Як попередити появу деменції та як піклуватися про хвору близьку людину	28.09.21
7	пацієнт	Можливо лише вживати заходів задля уповільнення процесів порушення роботи мозку та покращення якості життя пацієнта .	про людину з деменцією	98. Суспільне	Як попередити появу деменції та як піклуватися про хвору близьку людину	28.09.21
2	хворий (на)	Це може бути важко, але слід намагатися бути гнучкими і не злитися на хворого .	про людину з деменцією	98. Суспільне	Як попередити появу деменції та як піклуватися про хвору близьку людину	28.09.21
2	хворий (на)	Слід максимально попередити травмування, прибравши речі, що можуть спровокувати падіння, а також сірники, запальнички, ліки, алкоголь та інші речовини чи предмети, якими хворий може собі нашкодити.	про людину з деменцією	98. Суспільне	Як попередити появу деменції та як піклуватися про хвору близьку людину	28.09.21
1	страждати (на/від)	Фахівці прогнозують, що жінок, які страждають на деменцію, до зазначеного терміну буде більше, ніж чоловіків.	про деменцію	99. Суспільне	До 2050 року кількість випадків деменції у світі зросте у три рази – дослідження	14.01.22
3	хвороба	Науковці додали, що деменція незабаром перестане бути хворобою розвинених країн та пошириться у всьому світі.	про деменцію	99. Суспільне	До 2050 року кількість випадків деменції у світі зросте у три рази – дослідження	14.01.22
7	пацієнт	Науковці зробили важливий крок у дослідженні аналізу крові, який може передбачити ризик розвитку деменції більш як за десять років до того, як у пацієнтів буде офіційно діагностовано цю хворобу.	про людину з деменцією	100. Суспільне	The Guardian: дослідники виявили маркери крові, що показують початок деменції	13.02.24
7	пацієнт	Низка недавніх досліджень показала потенціал аналізу крові для виявлення пацієнтів з найбільшою ймовірністю розвитку деменції.	про людину з деменцією	100. Суспільне	The Guardian: дослідники виявили маркери крові, що показують початок деменції	13.02.24

3	хвороба	Науковці зробили важливий крок у дослідженні аналізу крові, який може передбачити ризик розвитку деменції більш як за десять років до того, як у пацієнтів буде офіційно діагностовано цю хворобу .	про деменцію	100. Суспільне	The Guardian: дослідники виявили маркери крові, що показують початок деменції	13.02.24
4	захворювання	Зазначається, що дослідники виявили біологічні маркери цього захворювання у зразках крові, взятих у понад 50 тисяч здорових добровольців, які беруть участь у проєкті британського біобанку.	про деменцію	100. Суспільне	The Guardian: дослідники виявили маркери крові, що показують початок деменції	13.02.24
4	захворювання	У поєднанні з більш традиційними факторами ризику, такими як вік, стать, освіта та генетична схильність, профілі білка дозволили дослідникам прогнозувати деменцію з приблизно 90-відсотковою точністю майже за 15 років до того, як люди отримали клінічне підтвердження захворювання .	про деменцію	100. Суспільне	The Guardian: дослідники виявили маркери крові, що показують початок деменції	13.02.24